

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE BİLİNCİ VE ÇEVREYE YÖNELİK
DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (ÇANAKKALE ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BERKAN SARISÜLÜK

ÇANAKKALE
EKİM, 2018

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı
Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı

Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Bilinci ve Çevreye Yönelik Davranışlarının
Değerlendirilmesi (Çanakkale Örneği)

Berkan SARISÜLÜK
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hayri ÇAMURCU

Çanakkale
Ekim, 2018

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Bilinci ve Çevreye Yönelik Davranışlarının Değerlendirilmesi (Çanakkale Örneği)” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

19/10/2018

Berkan SARISÜLÜK

İmza

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Berkan SARISÜLÜK tarafından hazırlanan çalışma, 19/10/2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10199393

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Dr. Öğr.Üyesi	Hayri ÇAMURCU.		Danışman
Doç.Dr.	Rüştü ILGAR.		Üye
Dr.Öğr.Üyesi	Ahmet AKGÜN		Üye
.....	Üye
.....	Üye

Tarih:

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Özet

Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Bilinci ve Çevreye Yönelik Davranışlarının Değerlendirilmesi (Çanakkale Örneği)

Çevre, kısaca insanın içinde bulunduğu hayati faaliyetlerini yürüttüğü diğer canlılarla ortak paylaştığı ortamdır. Çevre kavramı yüzyıl öncesine kadar sadece insanın bulunduğu alan olarak anlaşılıyordu. Günümüzde ise bu kavram biraz daha genişlemiştir hatta dünyanın her yeri biz insanların çevresi haline gelmiştir. Daha önceki yüzyıllarda bizden uzak dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen olay için bizi ilgilendirmez derken günümüzde bunu söyleyemiyoruz. Dolaylıda olsa artık dünyada meydana gelen çevresel sorunlar bizi ilgilendirmeye başladı. Örneğin 1986 Ukrayna'da meydana gelen Çernobil Nükleer Santrali'nin patlamasıyla birlikte birtakım olumsuz sonuçlar ortaya çıktı. Bu patlamadan sadece Ukrayna etkilenmedi, bunun dışında Karadeniz havzasındaki birçok ülke bu olaydan etkilendi. Türkiye'de de özellikle Karadeniz bölgesi bu patlamadan etkilendi.

Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen çevresel sorun dünyanın tamamını ilgilendirmektedir. Bu yüzden özellikle 1950'li yıllardan sonra dünya genelinde çevre konusuna ağırlık verilmeye başlandı. Bu konuda konferanslar, sempozyumlar düzenlendi. Birleşmiş Milletler toplantılar yaptı ve çeşitli kararlar aldı. Bu kararlar doğrultusunda ülkeler eğitim politikalarını yeniden düzenledi. Çevre ile ilgili derslere ağırlık verildi. Çevre konuları daha önemli bir hal aldı. Bu çalışmada Çanakkale'deki lise öğrencilerinin çevre bilinçlerini ve çevreye karşı olan davranışları tespit edilmeye çalışılmıştır..

Araştırmanın evrenini Çanakkale il merkezindeki tüm liselerde öğrenim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemini ise 2016-2017 eğitim öğretim döneminde Çanakkale Sosyal Bilimler Lisesi, Çanakkale Anadolu Lisesi, İbrahim Bodur Anadolu Lisesi, Çanakkale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Nedime Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu

Lisesi, Çanakkale IMBK Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 9. ve 12. Sınıf (544) öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilere çevre bilinç ölçeği ve çevre davranış ölçeği olmak üzere iki ölçek uygulanmıştır. Elde edilen anket sonuçları SPSS yardımıyla analiz edilmiştir. Daha sonra ise analizler yorumlanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçları okul türüne, cinsiyete, ailenin gelir durumuna, sınıf seviyesine göre değerlendirdik. Okul türüne göre öğrencilerin çevre bilinçleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ama çevreye yönelik davranışları konusunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Analiz sonuçlarına göre Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin meslek lisesindeki öğrencilere göre çevreye karşı olumlu davranışlarının daha gelişmiş olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre anketler analiz edildiğinde öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar kelimeler: Çevre, Çevre bilinci, Çevre davranışı, Çevre Eğitimi, , Çevre Sorunları, Sürdürülebilir Çevre

Abstract

Evaluation of the Environmental Consciousness and Environmental Behavior of Secondary School Students (Çanakkale Example)

The environment is the set of surroundings in which human beings share their vital activities with other living beings. The concept of environment was understood as the area where only human beings existed until a century ago. Nowadays, this concept has become a little more expanded and even the world has become the people's environment. In previous centuries we said that it was not our business for the event that occurred in any part of the world far away from us , but we cannot say this today. Indirectly, environmental problems in the world began to concern us. For example, with the explosion of Chernobyl Nuclear Power Plant in Ukraine in 1986, some negative consequences have emerged. Not only Ukraine was affected by this explosion, and many countries in the Black Sea basin were affected by this incident. Especially the Black Sea region of Turkey was affected by the explosion.

The environmental problem occurring anywhere in the world concerns the whole world. Therefore, especially after the 1950s, the world began to focus on environmental issues. Conferences and symposiums were organized on this subject. The United Nations held meetings and made various decisions. In line with these decisions, countries reorganized their education policies. It was focused on lessons on environment. Environmental issues has become more important. In this study, it was tried to determine environmental consciousness and behavior of high school students in Çanakkale.

The universe of the study consists of high school students studying at all high schools in Çanakkale. It consists of 9th and 12th grade students (544) studying in Çanakkale Social Sciences High School, Çanakkale Anatolian High School, İbrahim Bodur Anatolian High School, Çanakkale Vocational and Technical Anatolian High School, Nedime Hanım

Vocational and Technical Anatolian High School, Çanakkale IMBK Vocational and Technical Anatolian High School, in 2016-2017 academic year. Two scales were applied to the students, the environmental awareness scale and the environmental behavior scale. The results of the survey were analyzed with the help of SPSS. Then, the results were obtained by interpreting the analyzes. We evaluated the results according to the type of school, gender, family income, and class level. There was no significant difference between the environmental consciousness of the students according to the type of school, but a significant difference was found in terms of environmental behaviors. According to the results of the analysis, it was observed that the students who were studying in Anatolian high schools had more positive behaviors towards the environment than the students in vocational high schools. When the questionnaires were analyzed according to gender, no significant difference was found between the answers of the students.

Keywords: Environment, Environmental awareness, Environmental behavior, Environmental Education, Environmental Problems, Sustainable Environment

Önsöz

Günümüzün en önemli sorunlarını çevre soruları oluşturmaktadır. Bu sorunların ana kaynağı ise bizleriz. Bizler çevreye nasıl davranırsak karşılığını da öyle alırız. Çevre sorunlarının azalmasını istiyorsak gençlerimize, çocuklarımıza iyi bir çevre eğitimi vermeliyiz. “İyi bir gelecek için iyi bir çevre eğitimi” sloganıyla yola çıkıp güzel bir çevre oluşturmalıyız.

Bu araştırma toplam dört bölümden oluşmuştur. İlk bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayım alanyazın ve tanımlardan oluşmaktadır. İkinci bölümde yöntemi araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmanın analizi, veri toplama araçları ve teknikleri anlatılmıştır. Üçüncü bölümde bulgular ve yorumlardan dördüncü bölümde ise sonuç ve önerilerden oluşmuştur.

Yüksek lisans eğitimim süresince ilgi ve desteğini esirgemeyen, araştırmamda bana yardımcı olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hayri ÇAMURCU'ya, bu süreçte desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım Kader KÜBÜLÜ'ye, anketleri uygulamaya yardımcı olan değerli arkadaşım Ömer BARLIK'a, bu süreçte bana yardımcı olan değerli arkadaşım Mevlüt TAŞ'a ve bu süreçte maddi manevi yardımlarını esirgemeyen aileme teşekkürü borç bilirim. Araştırma yaptığım Çanakkale Sosyal Bilimler Lisesi, Çanakkale Anadolu Lisesi, İbrahim Bodur Anadolu Lisesi, Çanakkale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Nedime Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çanakkale IMBK Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi müdürleri, müdür yardımcıları, öğretmen ve öğrencilerine sonsuz teşekkür ederim.

İçindekiler

Taahhütname	i
Onay	ii
Özet.....	iii
Abstract.....	v
Önsöz.....	vii
Kısaltmalar Listesi.....	xi
Tablolar Listesi	xii
Ekler listesi	xvii
BÖLÜM I	1
Giriş	1
Araştırmanın Problem Durumu	1
Araştırmanın Alt Problemleri	3
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Sayıltıları	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
Tanımlar	5
Alanyazın.....	6
Kuramsal Çerçeve	7
Çevre Bilinci.....	7
Çevre Eğitimi.....	8

Coğrafya ve Çevre Eğitimi	17
Atıklar ve Geri Dönüşüm	22
Çevre ile ilgili yapılmış çalışmalar	24
BÖLÜM II	32
YÖNTEM	32
Araştırmanın Modeli:	32
Evren ve Örneklem	33
Veri Toplama Aracının Hazırlanması	34
Uygulama ve Değerlendirme Aşaması	34
Verilerin Analizi	35
BÖLÜM III	36
Araştırmaya Ait Bulgular	36
Çevre Davranış Ölçeğine Ait Bulgular ve Yorumlar	39
Çevre Bilinci Ölçeğine Ait Bulgu ve Yorumlar	75
Ülkemizdeki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Ait Bulgular ve Yorumlar	103
Çanakkale' deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir sorusuna verilen cevaplar	105
Alt Problemlere Ait Bulgular ve Yorumlar	107
BÖLÜM IV	108
Sonuç ve Öneriler	108
Sonuçlar	108

Öneriler.....	112
KAYNAKÇA	113
EKLER	121
Ek A: Araştırmada Kullanılan Anket	122
Ek B: İzinDilekçesi.....	126
Ek C: Araştırmada Kullanılan Okullar	130

Kısaltmalar Listesi

A.L	: Anadolu Lisesi
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
ÇAKAB	: Çanakkale Katı Atık Yönetim Birliği
ÇBTÖ	: Çevre Bilinci Tarama Ölçeği
ÇDÖ	: Çevre Davranış Ölçeği
M.L	: Meslek Lisesi
STAÇE	: Sürdürülebilirliği Temel Alan Çevre Eğitimi
WCED	: Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
Tablo 1:	<i>Araştırmaya katılan öğrenci sayıları</i>	33
Tablo 2:	<i>Ölçek puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler ve cronbach alfa değerleri</i>	36
Tablo 3:	<i>Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Özellikleri</i>	36
Tablo 4:	<i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Liselere Göre Dağılımı</i>	36
Tablo 5:	<i>Araştırmaya Katılanların Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı</i>	37
Tablo 6:	<i>Araştırmaya Katılanların Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı</i>	37
Tablo 7:	<i>Araştırmaya Katılanların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı</i>	38
Tablo 8:	<i>Araştırmaya Katılanların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı</i>	38
Tablo 9:	<i>Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna Göre Dağılımı</i>	39
Tablo 10:	<i>Öğrencilerin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	39
Tablo 11:	<i>Okullara Göre Öğrencilerin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	40
Tablo 12:	<i>Öğrencilerin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	41
Tablo 13:	<i>Okullara Göre Öğrencilerin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	42
Tablo 14:	<i>Öğrencilerin 3 Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	43
Tablo 15:	<i>Okullara Göre Öğrencilerin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	44
Tablo 16:	<i>Öğrencilerin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	45
Tablo 17:	<i>Okullara Türlerine Göre Öğrencilerin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	46
Tablo 18:	<i>Öğrencilerin 5. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	47
Tablo 19:	<i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 5. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	48

Tablo 20: Öğrencilerin 6. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	49
Tablo 21: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 6. Soruya Verdikleri Cevaplar	50
Tablo 22: Öğrencilerin 7. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	51
Tablo 23: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 7. Soruya Verdikleri Cevaplar	52
Tablo 24: Öğrencilerin 8. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	53
Tablo 25: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 8. Soruya Verdikleri Cevaplar	54
Tablo 26: Öğrencilerin 9. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	55
Tablo 27: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 9. Soruya Verdikleri Cevaplar	56
Tablo 28: Öğrencilerin 10. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	57
Tablo 29: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 10. Soruya Verdikleri Cevaplar	58
Tablo 30: Öğrencilerin 11. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	59
Tablo 31: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 11. Soruya Verdikleri Cevaplar	60
Tablo 32: Öğrencilerin 12. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	61
Tablo 33: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 12. Soruya Verdikleri Cevaplar	62
Tablo 34: Öğrencilerin 13. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	63
Tablo 35: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 13. Soruya Verdikleri Cevaplar	64
Tablo 36: Öğrencilerin 14. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	65
Tablo 37: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 14. Soruya Verdikleri Cevaplar	66
Tablo 38: Öğrencilerin 15. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	67
Tablo 39: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 15. Soruya Verdikleri Cevaplar	68
Tablo 40: Öğrencilerin 16. Soruya Verdikleri Cevaplar.....	69

Tablo 41: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 16. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	70
Tablo 42: <i>Öğrencilerin 17. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	71
Tablo 43: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 17. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	72
Tablo 44: <i>Öğrencilerin 18. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	73
Tablo 45: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 18. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	74
Tablo 46: <i>Normallik Testi</i>	75
Tablo 47: <i>Öğrencilerin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	75
Tablo 48: <i>Okul Türlerine Öğrencilerin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	76
Tablo 49: <i>Öğrencilerin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	77
Tablo 50: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	78
Tablo 51: <i>Öğrencilerin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	79
Tablo 52: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	79
Tablo 53: <i>Öğrencilerin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	80
Tablo 54: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	81
Tablo 55: <i>Öğrencilerin 5. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	82
Tablo 56: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 5. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	83
Tablo 57: <i>Öğrencilerin 6. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	84
Tablo 58: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 6. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	84
Tablo 59: <i>Öğrencilerin 7. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	85
Tablo 60: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 7. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	86
Tablo 61: <i>Öğrencilerin 8. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	87

Tablo 62: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 8. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	88
Tablo 63: <i>Öğrencilerin 9. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	89
Tablo 64: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 9. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	89
Tablo 65: <i>Öğrencilerin 10. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	90
Tablo 66: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 10. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	91
Tablo 67: <i>Öğrencilerin 11. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	92
Tablo 68: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 11. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	93
Tablo 69: <i>Öğrencilerin 12. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	94
Tablo 70: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 12. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	95
Tablo 71: <i>Öğrencilerin 13. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	96
Tablo 72: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 13. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	96
Tablo 73: <i>Öğrencilerin 14. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	97
Tablo 74: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 14. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	98
Tablo 75: <i>Öğrencilerin 15. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	99
Tablo 76: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 15. Soruya Verdikleri Cevaplar</i>	100
Tablo 77: <i>Çevre Bilincinin Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler</i>	101
Tablo 78: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Çevre Bilincinin Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler</i>	102
Tablo 79: <i>Öğrencilerin İçin Ülkemizdeki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplar</i>	103

Tablo 80: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Ülkemizdeki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplar</i>	104
Tablo 81: <i>Öğrencilerin Çanakkale'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplar</i>	105
Tablo 82: <i>Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Çanakkale'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplar</i>	106
Tablo 83: <i>Farklı Okul Türünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Çevre Davranışları Arasındaki Fark (Mann Whitney U)</i>	107
Tablo 84: <i>Farklı Gelir Düzeyine Sahip Öğrencilerin Çevreye Karşı Tutumları(Kruskal Wallis)</i>	108
Tablo 85: <i>Kadınlar ve Erkeklerin Çevre Davranış Düzeyi Ölçeğine Verdikleri Cevaplar Arasındaki Anlamlılık Farklılık</i>	110
Tablo 86: <i>Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Verdikleri Cevaplar Arasındaki Farklılık</i>	111
Tablo 87: <i>Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyinin Öğrencilerin Verdikleri Cevaplara Etkisi</i>	112
Tablo 88: <i>Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu İle Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar Arasındaki Farklılık</i>	113
Tablo 89: <i>Baba Eğitim Düzeyleri İçin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (LSD Testi)</i> ..	114
Tablo 90: <i>Sınıf Değişkeni İle Ölçek Puanları Arasında Farklılıklar: (Mann Whitney U Testi)</i>	115

Ekler Listesi

Ek A: Araştırmada Kullanılan Anket	122
Ek B: İzinDilekçesi	126
Ek C: Araştırmada Kullanılan Okullar	130

BÖLÜM I

Giriş

Sanayi devriminden sonra çevreye verilen zararın artmasıyla çevrenin korunması için yapılan çalışmalara ağırlık verilmiştir. Özellikle de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde Birleşmiş Milletler gibi örgütler tarafından çevre konusunda konferanslar düzenlenmiş ve bu konferanslarda sürdürülebilir çevre eğitimi konusunda kararlar alınmıştır. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar eğitime de yansıtılmaya çalışılarak öğrencilerde çevre bilinci oluşturulmaya çalışılmıştır. Öğrencilerde oluşturulan bu çevre bilinciyle çevreye karşı olumlu davranışlar sergilenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Problem Durumu

Çevre, insanların ortak varlığını oluşturan değerler bütününden oluşmuştur. İnsanoğlu ortaya çıktığı ilk çağlardan itibaren çevresiyle bir etkileşimde bulunmuştur. Bu etkileşim günlük hayatta yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılama amaçlıdır fakat zamanla insanın aşırı tüketim ve doğayı yanlış kullanımı gibi nedenler; kendini yenileyebilme özelliğine sahip olan doğanın bozulmasına sebep olmuştur. Bu sebeplerden dolayı günümüz dünyasının en önemli küresel sorunlarından birini de çevre sorunlarının oluşturduğunu görmektedir.

Sanayileşme, nüfus artışıyla birlikte dünyada; çarpık kentleşme, atıkların bilinçsizce çevreye saçılması, hava, su, toprak gibi doğal kaynakların israf edilmesi, son yıllarda önemi artan küresel ısınma, çevre kirliliği ve bu konulardaki olumlu tutum eksikliği doğal dengenin bozulma sürecini hızlandırmaktadır (Yılmaz, 2006). Bunun dışında nüfusun giderek artmasıyla birlikte çevre üzerindeki baskıda her geçen gün artmaktadır. Artan bu baskı beraberinde (hava, su, radyoaktif kirlilik, gürültü, toprak kirliliği vb.) önemli çevre sorunlarını da getirmektedir.

Çanakkale’de de sanayileşme ve nüfus artışı önemli çevre sorunlarını beraberinde getirmiştir. Örneğin sanayileşmeyle birlikte çeşitli madenlere olan ihtiyaçlar artmıştır. Linyitte kullanımı ve ihtiyacın fazla olduğu bir madendir. Çanakkale çevresinde çıkarımının olması hava kirliliğinin artmasına ve doğal çevrenin de tahrip olmasına yol açmıştır. Önemli sonuçlar doğurabilecek bu tür çevre problemlerini en aza indirmek için gerekli çevre eğitimi verilerek, bireyleri daha bilinçli ve duyarlı hale getirmek gerekir. Çevre eğitimi insanlığın geleceği ve doğanın korunması açısından önemli bir çözüm yolunu oluşturmaktadır. Bu noktada çocukların çevre bilincinin geliştirilmesi için çevre ve çevre problemleriyle ilgili ne tür kavram yanlışlarının olduğu daha önce yapılan çalışmalarla tespit edilmiştir. Çevre eğitimi konusunda çocukların var olan kavram yanlışları tam olarak giderilememiştir. Bunda çevre eğitimine gereken önemin verilmemesi gibi nedenler etkili olmuştur.

Çevre eğitiminin temeli doğayı ve doğal kaynakları korumaya yönelik olmalıdır. Çevre eğitimiyle insanlara hem bilgi verilmeli hem de insan davranışları değiştirilmeye çalışılmalıdır. Çevre eğitiminin temel hedefi; çevreye yönelik olumlu ve kalıcı davranış değişiklikleri kazandırmak ve çevreye yönelik sorunların çözümünde bireylerin aktif katılımını sağlamaktır. Etkili bir çevre eğitimi çevre konusunda bilgili, çevreye karşı olumlu tutum sergileyen ve çevre sorunlarına karşı duyarlı öğretmenlerle sağlanabilir. Ancak bu tarz özelliklere sahip öğretmenler öğrencileri çevre konusunda bilgilendirir, bilinçlendirir ve çevreye karşı olumlu bir tutuma sahip olmalarını sağlayabilirler.

Günümüzdeki çevre sorunlarının çoğu insan kaynaklıdır. Bu sorunların en aza indirilmesi için ne yapılmalıdır? Bu sorumuzun aslında tek bir cevabı var: Eğitim. İnsanlara gerekli çevre eğitimini vererek insanların çevre bilinci ve çevreye olan duyarlılıkları artırılmadır. Bu çalışmanın amacı ortaöğretim öğrencilerine verilen çevre eğitiminin ne derece etkili olduğunu öğrencilerin çevre bilinci ve çevreye yönelik davranışlarına nasıl bir etkide bulunduğunu tespit etmektir.

Araştırmanın Alt Problemleri

“Anadolu liselerinde ve meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin çevre bilinçleri ve çevreye yönelik davranışları açısından farklılıklar var mıdır?” sorusu, bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Cinsiyete göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında farklılıklar var mıdır?
2. Farklı gelir düzeyine sahip öğrencilerin çevreye karşı tutumları ve davranışları açısından farklılıklar var mıdır?
3. Yaşamının çoğunu geçirdiği yere göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında farklar var mıdır?
4. Annelerinin eğitim durumuna göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında fark var mıdır?
5. Babalarının eğitim durumuna göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında fark var mıdır?
6. Öğrenim gördükleri sınıflara göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında fark var mıdır?

Bu çalışmada, 9. ve 12'nci sınıf lise öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmış olan “Çevre bilinç ölçeği ve çevre davranış düzeyi ölçeği” uygulanarak öğrencilerin çevreye yönelik davranış ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Çanakkale il merkezindeki ortaöğretim öğrencilerinin çevre bilinci ve çevreye karşı davranışlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada meslek liseleri ve Anadolu liseleri öğrencilerinin çevreye bakış açıları arasında bir farkın olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır. Ayrıca Mann-Whirney U ve Wilcoxon W testleri uygulanarak

Çanakkale’de öğrenim gören 9. ve 12. Sınıf öğrencilerin çevreye yönelik davranışları ve çevre bilinçleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

İnsan sosyal bir varlık olarak çevresiyle sürekli bir etkileşim halindedir. Bu etkileşim sırasında çevrenin değişmesine, bozulmasına ve çoğu çevre sorununun doğmasına neden olmaktadır. Bu çevre sorunlarının en aza indirilmesi için insanları bilinçlendirmek ve çevreye verdikleri zararları en aza indirebilmek için ailede ve okulda çeşitli çevre eğitimleri verilmektedir.

Çanakkale il merkezindeki okullarda çevre eğitimi ders olarak hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji, biyoloji ve coğrafya derslerinin içerisinde doğrudan, diğer derslerde ise örtülü müfredat içerisinde verilmektedir. Çalışmamızın konusu verilen bu çevre eğitimlerinin öğrenciler üzerinde ne derece etkili olduğunu belirlemektir. Bunun içinde ortaöğretim öğrencilerinin çevre bilinci ve çevreye yönelik davranışlarının değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın Sayıtları

Çanakkale Sosyal Bilimler Lisesi, Çanakkale Anadolu Lisesi, İbrahim Bodur Anadolu Lisesi, Çanakkale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Nedime Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çanakkale IMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde yapılan araştırmanın temelinde, şu sayıtlara yer verilmektedir:

1. Öğrencilerin çevre davranış ölçeğinde verdikleri yanıtlar, onların çevreye karşı gerçek davranışlarını yansıtmaktadır.
2. Öğrencilerin çevre bilinci testinde verdikleri cevaplar, onların çevre bilinci seviyelerini göstermektedir.

3. Araştırmanın verilerini elde etmek için üzerinde çalışılan gruplar (örneklem), evreni temsil etmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. 2016-2017 eğitim öğretim yılında Çanakkale Sosyal Bilimler Lisesi, Çanakkale Anadolu Lisesi, İbrahim Bodur Anadolu Lisesi, Çanakkale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Nedime Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çanakkale IMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi;9. Sınıfta öğrenim gören 299 ve 12. sınıfta öğrenim gören 245 toplamda 544ortaöğretim öğrencisi ile sınırlıdır.

2. Ortaöğretim öğrencilerinin çevre bilinci ve çevreye yönelik davranışları ile sınırlıdır.

3. Ortaöğretim öğrencilerinin çevre bilinci ve çevreye yönelik davranışlarını belirlemek amacıyla yapılan anketlerle sınırlıdır.

4. Kullanılan istatistik yöntemle sınırlıdır.

5. Kullanılan anketlerle sınırlıdır.

Tanımlar

Çevre: Canlıların içinde bulunduğu ve tüm yaşamsal faaliyetlerini sürdürdüğü ortam ya da koşullardır (Uzun N. , 2007). Bu yaşamsal faaliyetleri sürdürürken tüm canlılar birbirinden etkilenmektedir.

Çepel' e göre çevre; canlıların yaşayıp gelişmesini sağlayan ve onları sürekli olarak etkileri altında bulunduran fiziksel, kimyasal ve biyolojik faktörlerin bütünüdür (Çepel, 2003).

Çevre Eğitimi: insanları çevre konusunda bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve kalıcı davranış değişikliği kazandırmak için toplumun tüm kesimlerini kapsamalıdır. Çevre eğitiminin temel amacı eğitim ve öğretim sürecinden geçen kişilerin çevre konusunda sorumlu davranışlar sergileyebilmelerine olanak sağlayıcı ve teşvik edici bilgi, beceri ve değer yargıları ile donanmış vatandaşlar olarak yetişmelerine yardımcı olmaktır (DPT, 1994).

Çevre Bilinci: Çevre bilinci kavramının çok çeşitli kullanım alanları olmakla birlikte günümüzde kendini en yoğun olarak gösterdiği alan politikadır. Çevre bilincinden amaçlanan birçok bilim adamının da vurguladığı gibi çevre bilgisi, çevreye olan tutum ve çevreye yararlı davranışlardır (Erten, 2006).

Sürdürülebilir Çevre Eğitimi: Günümüzün gereksinimlerinin, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanaklarından ödün vermeden karşılanabilmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Önder & Özkan, 2013)

Coğrafya: İnsanlar ve yer (mekân) ile bunlar arasındaki ilişkiyi neden-sonuç ve dağılım ilkesine bağlı olarak inceleyen ve sorgulayan bir bilim dalıdır. Coğrafi yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları, insanla ilgi kurarak inceleyen bir bilimdir (Doğanay, 1999)

Alanyazın

Bu bölümde kuramsal çerçeve ve çevre ile ilgili daha önceki yıllarda yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Çevre Bilinci

İnsanoğlu dünyaya geldiği ilk andan itibaren çevresine çeşitli şekillerde zararlar vermiştir. Tarla açmak için ormanların yakılması, yerleşme yeri açmak için, savaşlarla verdiği zararlar, yiyecek ihtiyacını karşılamak için hayvanların avlanması vb. zararlar bunlar içerisinde sayılabilir. Bunlar, daha sonraki dönemlerde verdiği zararlarla kıyaslandığında çok küçükmüş gibi görünebilir. İnsanoğlunun doğaya verdiği zararlar sanayi devrimiyle birlikte hız kazanmıştır. Sanayi devriminden sonra verdiği zararların boyutu ve etkisi de artmıştır. Günümüzde bu zararlar gelişen teknoloji, değişen koşulların etkisiyle de giderek artmaktadır. Artan refah ve hızla tüketilen çevresel ve doğal kaynaklar 1950'li yıllara gelindiğinde çevre açısından ciddi problemleri doğurmaya başlamış ve ilk kez Londra'da hava kirliliğine dayalı ölümlere neden olmuştur. 1950 yıllarının sonuna doğru ise artan sanayi faaliyetleri sonucu sadece hava ve su kirliliği değil, toprak kirliliği ve asit yağmurları gibi sorunların da ortaya çıktığı görülmektedir (Türkmen, 2010). Günümüzdeki çevre sorunları ise ozon tabakasının delinmesi, iklim değişiklikleri, çölleşme, zehirli atıklar, yok olan türler, kaynakların aşırı tüketimi gibi büyük bir oranda insan kaynaklı nedenlere bağlı olarak küresel düzeyde tüm canlıları etkilemektedir. Bu çerçevede kaybolan canlı türleri, artan nüfus, azalan doğal ham madde kaynakları, azalan kullanılabilir su rezervleri ve enerji sorunlarının insanlığı ciddi anlamda çevresel ve ekolojik açıdan bir krizin eşiğine getirdiği söylenebilir (Türkmen, 2010). Bütün bu zararların sonucunda insanoğlu çevreye karşı davranışlarında biraz daha duyarlı olma yoluna gitti. Bu duyarlılık tek bir insanla olacak bir şey olmadığı için tüm insanların duyarlı olması gerektiği de anlaşıldı. Bu doğrultuda çevre eğitimi ve çevre bilinci gibi kavramlar gelişmeye başlamıştır.

Kavram olarak çevre bilinci, bir insanın çevresiyle ilişkisinin kendi varlığı bakımından öneminin farkına varması şeklinde ifade edilebilir (TÜBA & Türkiye Bilimler Akademisi, 2002). Çevre bilinci, zaman içinde bireysel ve siyasal boyutlarda oluşan, çevreye zarar verilmemesi ve onun sürdürülebilir bir düzeyde kullanımının önemini kavrama olarak da tanımlanabilir (Yücel, Gürçay, Uslu, & Say, 2006).

İnsanların sürdürülebilir bir yaşam, sürdürülebilir bir çevre için çevreye karşı bilinçli ve duyarlı olmaları gerekmektedir. Bireysel ve toplumsal bir sorumluluk olarak çevre bilinci; bireyin dün ile bugünü, geçmişle geleceği unutmaksızın, hem kendisine hem de doğaya saygılı olabilmesi demektir. Çevre bilincinin düşünsel, duygusal ve davranışsal boyutları vardır. Diğer bir deyişle çevre bilinci; çevreyle ilgili kararları, ilkeleri, yorumları içeren düşüncelerden, bu düşüncelerin yaşama aktarılması olan davranışlardan ve bütün bunlarla ilgili olarak çeşitli duygulardan oluşmaktadır (Karataş, 2013)

Çevre Eğitimi

Çevre eğitimi; toplumun tüm kesimlerinde çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı bireyler yetiştirerek bu bireylerde kalıcı davranışların yetişmesinin sağlanması, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması çevresel faaliyetlere aktif olarak katılımın sağlanması, çevre sorunlarının çözümünde görev alma olarak tanımlanmaktadır (TÜRÇEV, 2017)

Çevre eğitimini geleneksel ve çağdaş olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bunlardan geleneksel olarak ifade edilen çevre eğitim yaklaşımları insan ve doğa ilişkisini ele alan, çevreyi korumaya odaklı, bilimsel, daha çok fen eğitiminin bir alanı olarak görülen eğitim olarak ifade edilmektedir. Çağdaş olan yaklaşımlar ise çevreyi bütüncül ve sosyokültürel bir yaklaşımla ele alan, eyleme yönelik ve sürdürülebilir olarak kabul edilmektedir. Diğer bir deyişle çağdaş yaklaşımlar çevre eğitiminin sadece fen boyutu olmadığı, sosyal ve kültürel boyutunun da bir o kadar etkili olduğunu savunmaktadır. (Gönençgil B. , 2011)

Çevreye zarar veren ve çevreyi olumsuz etkileyen canlılar olduğu için, çevre konusunda eğitim almaları gerekir. Yaşam alışkanlıklarını değiştirmeli ve daha bilinçli bireyler olmalıdır. Bu özellikleri bakımından çevre eğitimi, çevre bilimi veya diğer ekolojik içerikli eğitimlerden farklılık gösterir. Çevre eğitimi dünyanın sonunu getirebilecek sorunların ortadan kaldırılması için gereklidir (Yazkan, 2012).

Hepimizin de bildiği gibi günlük yaşamımızda amacımıza ulaşmada birçok sorunla karşılaşırız. Bu sorunların üstesinden gelmek için de çeşitli araçlar kullanır ve söz konusu amacımıza ulaşırız. Çevre eğitimi de dünyanın sonunu getirebilecek sorunların ortadan kaldırılması için vazgeçilmez olan bir araçtır. Bu eğitim sayesinde çevre bilincine sahip bireyler yetiştirmek hedeflenir. Bu özellikleri bakımından çevre eğitimi, çevre bilimi veya diğer ekolojik içerikli eğitimlerden farklılık gösterir. Çevre eğitimi, bir yandan ekolojik bilgileri aktarırken diğer yandan da bireylerde çevreye yönelik tutumlarının gelişmesini ve bu tutumların davranışa dönüşmesini sağlar. Çevre eğitimi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor öğrenme alanlarına hitap eder.

Çevreye karşı duyarlı bilinçli bireyler yetiştirmek isteniyorsa çevre eğitimine küçük yaşlarda başlanmalıdır. Çevre eğitimi sayesinde eleştirel düşünme sağlanır. Alınan çevre eğitimi ile insanlar daha bilinçli olacakları için sürekli olarak sorgulayacak ve bu eleştiriler ile çevreye karşı daha dikkatli olmaya çalışacaktır. Bundan dolayı çevre eğitiminin ilk durağı aile olmalıdır (Erkal, Şafak, & Yertutan, 2011). Ailede çocuklara temel düzeyde çevre eğitimi verilmelidir. Ailesinden temel düzeyde çevre eğitimi almış bireyler yaşamının daha sonraki zamanlarında okulda alacağı eğitimle de çevreye karşı duyarlılığını geliştirir. Çevresine karşı olumlu davranışlar gösteren, çevre bilinci çevre duyarlılığı yüksek bireyler yetiştirmek istiyorsak çevre eğitiminin erken yaşlarda başlamamız gerekir.

Bireyin bir şeylere karşı ilgi tutum ve duyarlıklarının başladığı yaşlar okul öncesi çağlarıdır. Bireylere bu dönemde gereken çevre eğitimi verilirse çevre bilinci yüksek insanlar yetiştirmiş oluruz (Akçay, 2006).

Çevre eğitimi, çocuğun ailesinde ve yakın çevresinde başlar. Evde verilen eğitim, çocuğun gelecekteki bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve ahlaki davranışlarının temelini oluşturur. Kurumsal anlamda okul öncesi eğitim kurumlarının, çocuklara çevre bilincinin temellerinin atılmasında veya ahlak biçimlenmesinin tohumlarının atılmasında önemli işlevleri bulunmaktadır. Örneğin; anneler, çocuklarına ileride yiyecek maddeleri, su ve enerji tüketiminde önemli ölçüde tutumlu olmalarını sağlayabilecek temel davranışları kazandırabilirler veya en azından bu konuda onlara model olabilirler. Yine anaokulu, ana sınıfı gibi okul öncesi eğitim kurumları çocuklara çevre duyarlılığı konusunda pek çok olumlu davranış kazandırabilir (Armağan, 2006).

Bu yaşlarda çocuklara doğayı sevdireci oyunlar oynatılır ve doğada yaşantılar kazandırılır. Bu oyunlarla ve yaşantılarla çocuklar, olumlu duygular edinir ve çevre dostu davranmayı öğrenirler. Doğanın bir değer olduğunu öğrenen öğrenci bütün duyu organlarıyla onun güzelliklerinin farkına varır ve onu korumak için çaba harcar. İnsanlar sevdiklerini korurlar, bundan dolayı çocuklara hayvan ve bitkileri sevdirmek, çevre eğitiminin en temel amaçlarından birisi olmalıdır(Erten, 2004).

Çevre eğitiminin ana hedefi, yeni bir insan tipini, ahlak anlayışını ve tüketim bilincini topluma kazandırmak, ihtiyacı kadar tüketen, gelecek nesillere karşı sorumluluk hissedene, çevre sorunlarına karşı duyarlı ve bilinçli bir insan modeli yetiştirmektir. Çevre eğitiminin temel amaçlarından birisi, çevre kültürü olan, çevre problemlerinin çözümüne aktif olarak katılabilecek bireyler yetiştirmektir (Yücel ve Morgil, 1998).

Çevre eğitiminin temeli doğayı ve doğal kaynakları korumaya yöneliktir. Çevre eğitimi bilgi vermenin yanında insan davranışını da etkilemelidir. Olumlu ve kalıcı davranış değişiklikleri kazandırmak ve sorunların çözümünde bireylerin aktif katılımını sağlamak çevre eğitiminin temel hedefidir (Şimşekli, 2004). Çevrenin korunması için, öncelikle çevre bilincinin kazandırılması ve bunun davranışa dönüştürülmesi gerekliliği dikkate alınmalıdır. Eğer doğal çevrenin insanlık için önemi üzerinde durulursa ve insanların çevre bilincini aktif olarak uyguladığını göreceğ olursak, çevre eğitiminin amacına ulaştığını ancak bu durumda söyleyebiliriz. Çünkü eğitimin amacı insanı işlemektir ve yaşayacağı çevreyi koruyacak olan da insandır. Çevre için eğitim, insanların bağımsızca düşünüp çevrenin geleceği ve insanoğlunun çevreye karşı olan davranışlarını tartışma yeteneği kazandırabilmektir (Akkurt, 2007).

Stockholm Konferansı ve yapılan anket sonucunda çevre eğitimi konusunda ortaya çıkan bu zafiyeti gidermek amacıyla, UNESCO ve Birleşmiş Milletler Çevre Programının, UNEP işbirliğiyle Uluslararası Çevre Eğitim Programı (IEEP), 1975 yılında hayat buldu. IEEP'nin düzenlediği bölgesel konferans ve seminerlerin ardından UNESCO-UNEP işbirliğiyle dünyada ilk defa olmak üzere 1977'de bakanlar seviyesinde hükümetler arası Çevre Eğitim Konferansı Tiflis'te toplandı. Tiflis Konferansı ile küresel düzeyde çevre eğitimi yapısal ve hedefsel nitelik kazanmış oldu (Kocalar, 2012)

1997 yılında, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonunun çalışma programının uygulanmasına katkıda bulunmak amacıyla Selanik'te, Uluslararası Çevre ve Toplum Konferansı: Sürdürülebilirlik İçin Eğitim ve Toplum Bilinci başlıklı bir konferans düzenlendi. Sonuç Bildirgesi'nin eğitimle ilgili maddeleri arasında Tiflis Bildirgesi'nin tümüyle hala geçerli olduğu belirtilmiş ve sürdürülebilir kalkınma konusunda eğitimde yapılması gereken düzenlemeler için esaslar oluşturulmuştur (Gönençgil , 2011).

Tiflis Bildirgesi'ne Göre Çevre Eğitiminin Hedefleri

- Kentsel ve kırsal kesimdeki ekonomik, sosyal, politik ve ekolojik olaylar arasındaki bağıllığın bilincini ve duyarlılığını geliştirmek;
- Çevreyi korumak ve iyileştirmek için bireylerin gerekli bilgiyi, değer yargılarını, tutum, sorumluluk ve becerileri kazanmaları yolunda imkân sağlamak;
- Bireylerde ve bütün olarak toplumda, çevreye dönük yeni davranış biçimi yaratmak
- Bireylerin ve toplumları, tüm çevre ve sorunları hakkında bilinç ve duyarlılık kazanmasını sağlamak
- Bireylerin ve toplumları çevre ve sorunları hakkında temel bilgi ve deneyim sahibi olmalarını sağlamak
- Bireylerin ve toplumların çevre için belli değer yargılarını ve duyarlılığını, çevreyi koruma ve iyileştirme yönünde etkin katılım isteğini kazanmalarını sağlamak
- Bireylerin ve toplumların çevresel sorunları tanımlamaları ve çözümlemeleri için beceri kazanmalarını sağlamak
- Bireylere ve toplumlara, çevre sorunlarına çözüm getirme çalışmalarına her seviyeden aktif olarak katılma imkânı sağlamak

Tiflis Bildirgesi Çerçevesinde Çevre Eğitiminin Özel Hedefleri:

Tiflis Bildirgesiyle tüm dünyada kabul edilen çevre eğitiminin sınıflandırılmış genel amaçları, 1992 Dünya Zirvesinde gündeme alınan sürdürülebilir kalkınma boyutunu da içerecek şekilde, dört seviyelik özel hedef kümeleri haline getirilmiştir.

I. Seviye; öğrencilerin çevreyle ilgili doğru kararları alabilmesi için ekoloji hakkında bilgilendirilmeleri hedeflenmektedir (Bilgi sınıfı amaçların yerine getirilmesi).

II. Seviye; bilgi, Bilinç ve Tutum sınıfı amaçlara cevap vermektedir; insanların çevreye dönük davranışlarıyla ilgilidir.

III. Seviye; bilişsel süreç veya Beceri seviyesidir; araştırma, inceleme, değerlendirme becerilerinin kazandırılması ve değer yargılarının biçimlendirilmesiyle ilgilidir.

IV. Seviye; çevre sorunlarının çözümlenmesiyle ilgili olarak Katılım Beceri'lerini geliştirme seviyesidir.

Türkiye’de Çevre Alanında Yapılan Çalışmalar

Türkiye, Avrupa ülkelerine göre geç sanayileşen bir ülkedir. Geç sanayileştiği için de çevre sorunlarıyla Avrupa ülkelerinden daha geç karşılaşmıştır. Bundan dolayı çevre kavramı ülkemizde son zamanlarda önem kazanmıştır. Çevreyle ilgili yapılan çalışmalarda 1950’li yıllardan sonra ağırlık kazanmaya başlanılmıştır. 1950’li yıllardan sonra Orman Kanunu, İmar Kanunu gibi düzenlemelerle çevreye yönelik hükümler geliştirilmiştir. 1970’li yıllarda çevre sorunlarına karşı kitlesel tepkilerinde ortaya çıktığı görmekteyiz. Çevre ile ilgili maddeler ilk kez 1982 Anayasası’nda yer almıştır (Keleş ve Hamamcı, Çevre Politikası, 2005).

Çevre ilgili kurumsallaşma çabaları 1970’li yıllarda hız kazanmıştır. Çevre sorunlarıyla ilgili doğrudan görevli ilk kuruluş Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı’dır. Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı 1978 yılında kurulmuştur. Bu kuruluş 1984 yılında Çevre Genel Müdürlüğü’ne dönüştürülmüştür (Keleş, 1997). Günümüzde ise çevre ile ilgili çalışmaları yapan kuruluş Çevre ve Orman Bakanlığı’dır. Çevre ve Orman Bakanlığı’nın kuruluş amaçları;

Çevrenin korunması ve iyileştirilmesi

- Kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun ve verimli şekilde kullanılması ve korunması
- Ülkenin doğal bitki ve hayvan varlığıyla doğal zenginliklerin korunması ve geliştirilmesi
- Her türlü çevren kirliliğinin önlenmesi
- Ormanların korunması, geliştirilmesi ve orman alanlarının genişletilmesi
- Orman ürünlerine olan ihtiyacın karşılanması ve orman ürünleri sanayisinin geliştirilmesi şeklinde sıralanabilir (Görmez, 2007).

Türkiye’de çevre eğitimi okul öncesinden başlayarak verilmektedir. Okul öncesine daha oyunlarla çevre eğitimi verilmeye çalışılmaktadır. İlkokul düzeyinde hayat bilgisi, fen bilimleri ve sosyal bilgiler dersleri içinde çevre ile ilgili konular işlenmektedir. Ortaokul da ise fen bilgisi ve sosyal bilimler dersleri içerisinde ve diğer derslerde de ara disiplin olarak çevre eğitime yer verilmektedir. Lise düzeyinde ise coğrafya, biyoloji, kimya, sağlık bilgisi gibi derslerin içerisinde çevre ile ilgili bilgilere yer verilmektedir (Atasoy E. , 2005).

Sürdürülebilir Çevre Eğitimi

Çevre sorunları çağımızın önemli sorunlarından biri olarak nitelendirilebilir. Öyle ki, doğal kaynakların bilinçsiz ve gereksiz kullanımının, hızla artan dünya nüfusunun, sanayileşmenin, kentleşmenin, duyarsızlaşmanın önemli çevre sorunlarına yol açtığı; bu nedenle gerekli önlemlerin alınması ve konu ile ilgili çalışmaların yapılması gereği kaçınılmaz bir gerçektir. Çevrenin korunmasına yönelik farkındalık geliştirmek ve sorunlarla mücadele etmek tüm insanlığın sorumluluğundadır. Bu noktada “sürdürülebilirlik” kavramının bilinmesi ve benimsenmesi büyük önem taşımaktadır (Karademir, Uludağ, ve Cingi, 2017).

Çevre problemlerinin temelini insanların düşünce ve davranış şekilleri ya da alışkanlıkları oluşturur. Sağlıklı çevre koşullarının sürdürülmesine yönelik çalışmaların başarısız olması, sosyoekonomik ve politik faktörlerin gereğinden fazla önemsenmesinden ve çevre problemleri ile ilgili bazı bileşenlerin ise göz ardı edilmesinden kaynaklanmaktadır. Son yıllarda çevre problemlerinin çözümleri sosyal ve ekonomik boyutları ile gittikçe artan oranda tartışılmaya başlanmıştır (Unesco, 1997). Bu tartışmalar çevrenin nasıl korunması gerektiği konusunda ağırlık kazanmıştır. Bu doğrultuda ortaya sürdürülebilir çevre kavramı çıkmıştır. Sürdürülebilir çevreyi; çevrenin korunarak bozulmasını engelleyerek gelecek nesillerin de kullanmasını sağlamak olarak tanımlayabiliriz.

Çevre sorunlarının getirdiği ekonomik ve toplumsal sonuçlar Türkiye'nin geleceği için bir tehdit unsurudur. Doğal kaynaklarımızın sürdürülebilir olmayan kullanımı söz konusu tehditlerin en önemli nedenidir ve çözüm yollarından en önemlisi de toplumun ve özellikle gelecekte karar verme mekanizmalarında rol alacak olan gençlerin bu konu ile ilgili tutum ve davranışlarının geliştirilmesidir. Tutum ve davranışların sürdürülebilir kaynak kullanımına yönelik olabilmesi çevre okuryazarlığının gereklerinden biridir (Teksöz, Şahin, & Ertepinar, 2010). Bu doğrultuda çevre okuryazarlığının artırılması da iyi bir eğitimden geçmektedir. Ülkemizdeki tüm eğitim kademelerinde çevre konusundaki eğitimlere ağırlık verilirse gelecek nesillerinde içinde bulunduğumuz çevreden yararlanılabilmesi sağlanacaktır. İşte buda sürdürülebilir çevre eğitimiyle sağlanabilir.

Çevre sorunlarının küresel gündemde daha çok yer almasıyla, bu sorunların ortaya çıkışında temel etken olan insanın çevresine karşı tutumu ve farkındalığı daha fazla sorgulanır hale gelmiştir. Çevre duyarlılığı ve bilincinin geliştirilmesinin çevresel sorunların çözümü ve azaltılmasındaki öneminin anlaşılmasıyla beraber çevre eğitiminin sürdürülebilirlik kapsamındaki rolü de ağırlık kazanmıştır (Oğuz, Çakıcı, ve Kavas, 2011).

Sürdürülebilirlik çerçevesinde insan kendini ekosistemin bir parçası olarak görebilecek, doğal yaşama saygı duyabilecek, ekonomik ve sosyal gelişimini bu çerçevede devam ettirebilecektir. Dolayısıyla sürekli doğayı tahrip etmek yerine alternatif kaynakları bulmayı ve atıkları değerlendirmeyi tercih edecektir. Bu nedenle, sürdürülebilirliğin başarıya ulaşabilmesi için çevre eğitim programlarında, bu konulara yer verilmesi önerilmektedir (Howell ve Cartwright, 2009).

Doğanın dengesini korumak ve sürekliliğini sağlamak için çevre alanında çeşitli ve oldukça yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Ancak çevre alanındaki sorunların anlaşılması ve çözümünde yarar sağlayacak katkıların etkinliği bu alanda gerçekleştirilecek eğitimlerden geçmektedir. Başka bir deyişle, toplumun çevre konusunda yeterince bilgi ve bilince sahip olması, duyarlı ve olumlu davranış değişikliklerinin yaratılması, doğal çevrenin korunması ve zarar görmüş çevrenin yeniden kazanılmasının temelinde eğitim yatmaktadır (Sağlam ve Uzun, 2007). Çevreye karşı duyarlı bireyler yetiştirme sürecinde öğrencilerin okul çağındaki eğitimleri büyük önem taşımaktadır. Üniversite öncesinde çevre konuları bakımından donanımlı öğrencilerin yetiştirilmesi yönünden ve bütün öğrencilerin üniversite öğrenimine devam edemeyeceği düşünüldüğünde, eğitimin ortaöğretim seviyesinin yeri tartışılmazdır. Dolayısıyla, ortaöğretimde temel alınan “çevre eğitim programları” niteliğinin, verilecek eğitimin kalitesine eşdeğer olduğunu söylemek mümkündür (Uzun ve Sağlam, 2006).

İlk kez 1970’li yıllarda kullanılmasına rağmen, 1987 yılında Birleşmiş Milletlerin sponsorluğundaki Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nun (WCED) yayınladığı “Ortak Geleceğimiz” raporunda sürdürülebilirlik; “günümüzün gereksinimlerinin, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanaklarından ödün vermeden karşılanabilmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Önder ve Özkan, 2013). Buna göre sürdürülebilirlik, günümüz ihtiyaçlarını karşılamak için kaynakların gerektiği kadarının kullanılması, bu kaynaklar kullanılırken sonraki nesillerin ihtiyaçlarının da düşünülmesi gerektiğine odaklanan bir

kavramdır. Kaynakların bilinçli tüketiminin yanı sıra, kullanılan kaynağın yerine konulması için verilecek çaba da sürdürülebilirliğin bir parçasıdır. Önder ve Özkan (2013)'e göre sürdürülebilirliğin esası; doğal kaynakların verimli kullanılmasına, atıkların azaltılmasına, kaynakların geri dönüşümünün sağlanmasına, gelecek nesillerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde çevrenin sürekli korunmasına dayanmaktadır.

Çevrenin sürdürülebilirliği, doğal kaynakların kendini yenileme kapasitesinden daha hızlı bir şekilde tüketilmemesini, çevresel açıdan zararlı faaliyetlerin kontrol altına alınması gerektiğini ifade etmekte (Engin, 2010), bitki ve hayvan türlerinin korunmasını, hava, su ve diğer doğal elemanların kalitesi üzerindeki kötü etkilerin en aza indirilerek ekosistemin devamlılığını sağlamayı gerektirmektedir (Keleş, 2007). Çevrenin sürdürülebilir olmasının sağlanması için bireylerin okul öncesi dönemden itibaren çevreyi koruma bilinciyle yetişen tüketiciler olması gereklidir.

Coğrafya ve Çevre Eğitimi

Coğrafya, bir toplum bilimidir. Toplumda yaşayan bireylerin yaşadığı ortamı bilmesi gerekmektedir. Yaşadığı coğrafyayı bilmeyen bir birey bazı değerlerin farkında değil demektir (Akınoğlu, 2006). Yani toplum ve insan yaşadığı çevreye göre şekillenir. Yaşadığı çevreyi, coğrafyayı, bilmeyen bir insandan çevreyi koruması ve çevreye davranışlarında dikkatli ve bilinçli olması beklenemez. Coğrafya insanlarda birtakım kimlikler oluşturur. Kimliklerin oluşturulması için öncelikle bireyin kültürünü, yaşadığı toplumu, ülkeyi, bunları oluşturan nedenleri fiziki beşeri unsurlarıyla tanınmasına coğrafya eğitimi katkı sağlar. Coğrafyasını öğrenen insanda bir vatandaşlık bilinci olur. İnsan yaşadığı topluma ve çevreye karşı kendini sorumlu hisseder (Akınoğlu, 2006). İşte coğrafya bilimi insana, yaşadığı çevreyi en ince ayrıntılarına göre tanınması ve ondan en doğru bir şekilde istifade edebilmesi için gerekli kılavuz bilgiyi sunmaktadır (Demirci, Sekin, ve Ünlü, 2002).

Coğrafya eğitim/öğretimi kültürel, doğal, beşeri ve tarihi eserlere sahip çıkan bireyler yetişmesinde etkilidir. Öğrenciler doğal güzellikleri gördüğünde ve bunların giderek yok olmaya başladığını öğrendiğinde bilinçlenip çevresindeki doğal güzelliklere sahip çıkar. Tarihi eserlere zarar verilirse gelecek nesillerin geçmişteki verilere ulaşamayacağını anlayacaktır. Coğrafya bu konularda öğrencileri bilinçlendirip aynı zamanda öğrencilerin bu güzellikleri keşfetmesini sağlar. Coğrafya dersi insanlara çevre bilinci kazandırır. Çevreyi anlama, koruma, düzenleme bilincini etkiler. Doğal güzelliklerin ne kadar uzun zamanda oluştuğunu öğretir. Coğrafya eğitim/öğretiminde yapılması gerekenler göz önüne alındığında, doğal, beşeri ve tarihi eserlere sahip çıkan bireyler yetiştirmek coğrafya eğitiminin ve öğretiminin doğal bir görevidir.

Ortaöğretim seviyesindeki öğrenciler, insan-doğa (canlı ve cansız varlıklar) etkileşimini, insanın doğa üzerindeki etkilerini, doğanın insan yaşamı üzerindeki etkilerini, insan doğa etkileşimi sonucu ortaya çıkan çevre sorunlarını coğrafya dersi ile öğrenirler. Nitekim 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı çevre ile ilgili kazanımlar önemli bir yer tutmaktadır. Coğrafya dersi öğretim programı beş öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanlarından biriside çevre ve toplumdur. Bu öğrenme alanı ile öğrencilerin çevreyi tanımları, çevre sorunlarının nedenleri ve çözüm önerileri hakkında bilgi, beceri ve davranış kazanmaları amaçlanmaktadır (Karatekin ve Koç, 2013).

Son yıllarda çevre bilinci oluşturmak amacıyla çevre eğitimine önem verilmeye başlanmış; okul öncesi eğitimden başlamak üzere, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde ders programlarında çevre konularına yer verilmiştir. Ortaöğretimde özellikle coğrafya dersi kapsamında çevre eğitimine ağırlık verilmiştir. Coğrafya dersi öğrenme alanlarından biri olan çevre ve toplum öğrenme alanında çevre konularından ve çevre sorunlarından bahsedilmiştir(Coğrafya Dersi Öğretim Programı, 2018). Coğrafya dersinde çevre konuların ağırlık verilmesinin asıl amacı çevreye karşı bilinçli, duyarlı

insanların yetişmesini sağlamaktır ve öğrencilere çevreyi nasıl sürdürülebilir bir şekilde kullanılması gerektiğini aşılacaktır. İşte bu kapsamda coğrafyanın çevre eğitimi üzerinde etkisi yok sayılamaz. Coğrafya öğrenen bireylerin aldıkları eğitim sayesinde çevreye karşı daha duyarlı davranacaklarını söyleyebiliriz. Coğrafya dersi 2018 müfredatında yer alan çevre ve toplum ünitesinde yer alan kazanımlar:

9. Sınıf Coğrafya Dersi Çevre Ve Toplum Ünitesi Kazanımları

9.4.1. İnsanların doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir.

Karadeniz Sahil Yolu, Maltepe Sahil Parkı, Avrasya Tüneli, Osman Gazi Köprüsü, Ordu-Giresun Hava Limanı, Marmaray ve BAE-Dubai Palmiye gibi örneklere değinilir.

9.4.2. Doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimleri sonuçları açısından değerlendirir.

a) Örnek olaylardan hareketle insanın atmosfer, litosfer, hidrosfer ve biyosfer üzerindeki etkilerine yer verilir.

b) İnsanların doğal ortam üzerinde gerçekleştirdikleri değişimlerde, doğaya karşı duyarlı olmalarının gerekliliği vurgulanır. Çevre ve insan ünitesi kapsamında yer alan kazanımlar:

10. Sınıf Coğrafya Dersi Çevre Ve Toplum Ünitesi Kazanımları

10.4.1. Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar.

Coğrafi problemlerin çözümünde CBS ve diğer mekânsal teknolojilerden yararlanıldığına dair örneklere yer verilir.

10.4.2. Afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirir.

10.4.3. Türkiye'deki afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirir.

10.4.4. Afetlerden korunma yöntemlerini açıklar.

a) Farklı ülkelerde doğal afetlere karşı yapılan uygulamalara yer verilir.

b) Ülkemizde depremler başta olmak üzere, afetlere karşı bilinç oluşturma'nın önemi üzerinde durulur.

c) Afetlerin meydana gelme sürecinde bireylere düşen sorumluluklara değinilir.

11. Sınıf Coğrafya Dersi Çevre Ve Toplum Ünitesi Kazanımları

11.4.1. Çevre sorunlarını oluşum sebeplerine göre sınıflandırır.

11.4.2. Madenlerin ve enerji kaynaklarının çevre üzerindeki etkilerini örneklerle açıklar.

Madenlerin ve enerji kaynaklarının üretimi, dağıtımı ve tüketimindeki etkilerine yer verilir.

11.4.3. Yenilenemeyen kaynakların kullanımını tükenebilirlik ve alternatif kaynaklar açısından analiz eder.

Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımı konusunda bireylere düşen sorumluluklar üzerinde durulur.

11.4.4. Farklı gelişmişliğe sahip ülkelerdeki doğal kaynak kullanımını çevresel etkileri açısından değerlendirir.

a) Doğal kaynakların etkin kullanımında çevre planlamasının önemine değinilir.

b) Türkiye'den örneklere yer verilir.

11.4.5. Arazi kullanımına ilişkin farklı uygulamaları çevre üzerindeki etkileri açısından değerlendirir.

11.4.6. Çevre sorunlarının oluşum ve yayılma süreçlerini küresel etkileri açısından analiz eder.

a) Çevre ve insan sağlığı açısından atıklardan korunma yöntemlerine yer verilir.

b) Teknolojik değişimlerin çevresel sonuçları ve insana etkilerine örnekler üzerinden değinilir.

11.4.7. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını geri dönüşüm stratejileri açısından değerlendirir.

12. Sınıf Coğrafya Dersi Çevre Ve Toplum Ünitesi Kazanımları

12.4.1. Doğal çevrenin sınırlılığını açıklar.

a) Beslenme halkası ve taşıma kapasitesi kavramları üzerinde durulur.

b) Sınırlı kaynak, tükenbilirlik, aşırı baskı, çevre sorunu ve doğayla uyumlu kalkınma (sürdürülebilir kalkınma) kavramlarının ilişkilendirilmesi sağlanır.

12.4.2. Farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerin çevre sorunlarının önlenmesine yönelik politika ve uygulamalarını karşılaştırır.

Çevre sorunlarının önlenmesinde insana düşen sorumluluğa yer verilir.

12.4.3. Çevresel örgüt ve anlaşmaların çevre yönetimi ve korunmasına etkilerini açıklar.

12.4.4. Ortak doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditleri açıklar.

Doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditlere karşı duyarlı olmanın önemine vurgu yapılır.

Coğrafya dersi 9. ve 10. sınıf düzeylerinde tüm okullarda zorunlu okutulmaktadır. 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ise seçmeli olarak okutulmaktadır. Özellikle meslek liselerinde 11 ve 12. Sınıflarda meslek derslerine ve uygulamalı eğitime ağırlık verildiği için öğrenciler tarafından çok fazla tercih edilmeyen bir ders durumundadır. Diğer liselerde de seçmelide olsa öğrenciler tarafından tercih edilmemektedir. Her ne kadar çevre ve toplum başlığı altında

çevre eğitimiyle ilgili bir ünite oluşturulmuşsa da çevre eğitimiyle ilgili kazanımlara yeterince ulaşılamamıştır. Bunda gerek öğretmenlerin konu üzerinde çok durmaması gerekse öğrencilerin çevreyle ilgili konulara yeterince ilgi göstermemeleri etkili olmuştur.

Atıklar ve Geri Dönüşüm

Teknolojik gelişmeler ve sanayileşme ile paralel olarak yaşanan hızlı kentleşme ve nüfus artışı, hem ülkemizde hem de tüm dünyada insan faaliyetlerinin çevre üzerindeki baskısını hızla artırmaktadır. Bu süreçte üretim ve pazarlama faaliyetlerindeki genişleme, doğal kaynakların daha yoğun kullanımını kaçınılmaz kılarken, sürekli artan tüketim eğilimi ile birlikte oluşan atıklar da, hem miktar hem de zararlı içerikleri nedeniyle çevre ve insan sağlığını tehdit eder boyutlara ulaşmıştır (Kaçtıoğlu ve Şengül, 2010). Gittikçe artan oranda karşımıza çıkan atık sorunu; toplumu, aileyi ve bireyi etkilemektedir.

Atıklar; tüketim, üretim, kimyasal, fiziksel özellikler gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak sınıflandırılabilir. Buna göre atıklar genel olarak; katı atıklar, sıvı ve gaz atıklar, ambalaj atıkları, şeklinde sınıflandırılabilir. Çevre ve insan sorunu olarak katı atıklar; atık döngüsü içinde, üretildikleri andan, son uzaklaştırma aşamasına kadar çevre ve insanla doğrudan ya da dolaylı etkileşim içindedir. Katı atıklar, gerek içeriklerindeki hastalık yapıcı veya bulaştırıcı maddelerle doğrudan; gerekse fare, sinek vb. diğer canlılar için beslenme ve üreme kaynağı olması nedeniyle dolaylı olarak çevre ve insan sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir (Gündüzalp ve Güven, 2014).

Atık çeşitleri sadece katı atıklarla sınırlı değildir. Ayrıca; sıvı, gaz atıklar ve ambalaj atıkları da vardır. Sıvı ve gaz atıklar; Sıvı atıklar; hastane kaynaklı olan kan, dişçilik yıkama suları, diyaliz makineleri suları, evsel kaynaklı olan temizlik suları, kanalizasyon suları vs. atıkları ifade etmektedir (Karasu, 2013). Gaz atıklar ise; nükleer enerji santralleri, sanayi tesis bacaları, yakma tesisleri, enerji amaçlı fosil yakıtların kullanımı, çöp depolama ve

kompostlaştırma alanları vs. gaz atıkların kaynaklarını oluşturur (Karasu, 2013). Ambalaj atıkları; üretim artıkları hariç, ürünlerin veya herhangi bir malzemenin tüketiciye ya da nihai kullanıcıya ulaştırılması aşamasında ürünün sunumu için kullanılan ve ürünün kullanılmasından sonra oluşan kullanım ömrü dolmuş tekrar kullanılabilir ambalajlarda dâhil çevreye atılan veya bırakılan satış, ikincil ve nakliye ambalaj atığı olarak tanımlanmaktadır (Sayar, 2012).

Atık yönetiminin etkili ve sistemli bir şekilde yapılması, tüm atıkların kontrollü bir şekilde bertaraf edilmesini, geri kazanılmasını, doğaya ve insana verdiği zararın en aza indirilmesini ve atılan bu ürünlerin geri dönüşümünü sağlamaktadır. Atık, doğru bir şekilde yönetilmezse, ciddi bir sağlık tehlikesi oluşturabilir (Miller, 2000). Geri dönüşüm, atıkların birtakım işlemlerden geçirildikten sonra ikinci bir hammadde olarak üretim sürecine sokulmasına denir. Geri dönüşüm sayesinde doğal kaynaklar korunur, enerjiden tasarruf elde edilirken ekonomiye katkı sağlanır.

Türkiye’de 1990’lardan beri katı atıkların geri kazanımı ve geri dönüşümü önemli bir gelişmedir. Yerel yönetimler ve hükümete bağlı olmayan organizasyonlar, bu konuda halkın farkındalığının artırılmasında bir araçtır. Kâğıtları, plastikleri, metal ve pet şişe gibi çöplerin ayrı toplanması konusunda birçok proje yapılmıştır. Dahası, yüksek seviyede teknoloji ile çalışan geri dönüşüm tesisleri, yenilenebilir katı atık çeşitlerini üretmektedir (Gündüzalp ve Güven, 2014). Yenilenebilir maddeler şu şekilde sıralanmaktadır: Kâğıt (beyaz ofis kâğıdı, karton, gazete, telefon defteri, kutu), plastik (plastik konteynırları, manavdaki kese kâğıtları, diğer ambalajlar), piller; araba pilleri, cam, alüminyum, çelik, motor yağı ve araba lastiği (Bayraktar, 2006).

Çanakkale’de de geri dönüşüm kapsamında çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan çalışmalardan biri atık suların arıtılarak yeniden kullanıma kazandırılmasıdır. Atık su arıtma

tesislerinde arıtılan sular yeşil alanların sulanmasında kullanılmakta, bazı jeotermal kaynaklarda da reenjeksiyon yapılarak jeotermal kaynak beslenmektedir (Çanakkale 2014 Durum Raporu, 2015).

Çanakkale Katı Atık Yönetim Birliği tarafından 2015 yılı içinde evsel atıktan ayrı olarak toplanan ambalaj atığı (kâğıt, karton, cam, plastik, metal) miktarı ortalama 11.036,88 ton'dur. Ayrıca Çanakkale de 2014 yılında 37 kg, 2015 yılında 45 kg atık pil toplanmıştır (Çanakkale İli 2015 Yılı Durum Raporu, 2016).

Çevre ile ilgili yapılmış çalışmalar

Şama (1997), “Üniversite Gençliğinin Çevre Ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları” isimli doktora tezinde üniversite öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ve davranışlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda kente yaşayan öğrencilerin tutum puanları kırsalda yaşamış öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi yüksek olanlar düşük olanlardan daha yüksek puan almışlardır. Aile gelir durumuna baktığımızda ise orta gelirli ailelerin çocuklarının düşük gelirli ailelerin çocuklarına göre çevreye yönelik daha fazla olumlu tutum geliştirdikleri sonuçları bulunmuştur.

Görümlü (2003), “Liselerde Çevreye Karşı Duyarlılığın Oluşturulmasında Çevre Eğitiminin Önemi” adlı tezinde lise öğrencilerinin kendilerine yöneltilen çevre, çevre sorunları ve çevre ile ilgili kavram sorularına yeterli cevaplar veremedikleri, çevre duyarlılıklarının orta seviyede olduğu ve çevreye yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği sonuçlarına varmıştır.

Şama (2003), “Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları” adlı çalışmasında öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının, cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm ve sınıf düzeyi, yaşadıkları yer, ailelerinin eğitim düzeyi ve geliri ile ilişkili olup olmadığını araştırmıştır.

Sonuç olarak da kız ve erkek öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik tutum puanlarında kız öğrencilerin çevresel tutumları lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Çabuk ve Karacaoğlu (2003), “Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi” adlı çalışmasında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin çevre duyarlılığına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışmıştır. Cinsiyete göre öğrencilerin çevre duyarlılıkları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevre duyarlılıkları daha yüksektir. Yaş gruplarına göre öğrencilerin çevre duyarlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Aşlıhoğlu (2004), “Özel Okullarda Ve Devlet Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Çevre Eğitimi Düzeylerinin Karşılaştırılması” isimli yüksek lisans tezinde Ankara da öğrenim gören 200 öğrenciyle çalışma yapmıştır. Çalışmada öğrenci çevre bilgileri ve çevreye yönelik davranışları geliştirilen ölçekle tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda özel okullardaki eğitiminin devlet okullarındakine göre daha iyi olmasına rağmen öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca uygulanan başarı testinde özel okulda okuyan öğrenciler ile devlet okulunda okuyan öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre özel okulda okuyan öğrencilerin devlet okulunda okuyan öğrencilere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Atasoy ve Ertürk (2008), “İlköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Alan Araştırması” adlı çalışmalarında ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin çevresel tutum ve bilgilerini ölçmeye çalışmışlardır. Araştırma grubunu, Bursa kentinde yer alan altı ilköğretim okulundan 1118 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama araçları olarak Çevre Tutum Ölçeği ve Çevre Bilgi Testi kullanılmış, öğrencilerin çevre bilgisi ve çevre tutumu açısından yeterli olmadıklarını tespit etmiştir.

Aydın (2008), “Sınıf Öğretmeni Adaylarının ve Öğretmenlerinin Çevre Eğitimine Yönelik Öz Yeterlilik İnançları Üzerine Sınıf Düzeyi, Kıdem ve Değer Yönelimlerinin Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının çevre konusunda öz yeterlilik algısının zamana ve diğer değişkenlere göre nasıl etkilendiği araştırılmıştır. Çalışmaya 320 öğretmen adayı ve 80 tanede sınıf öğretmeni katılmıştır. Çevre eğitime yönelik geliştirilen öz yeterlilik ölçeği öğretmen ve öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda çevre dersini alanların almayanlara göre öz yeterlilik algıları daha yüksek çıkmıştır. Çevre eğitimi dersinin öğretmen adaylarının çevre eğitimi konusunda öz yeterliliklerini artırdığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Ekici ve Gülay (2010), “MEB Okul Öncesi Eğitim Programının Çevre Eğitim Açısından Analizi” adlı makalesinde okul öncesi programlarının içerikleri analiz edilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın verileri okul öncesi eğitimi alanında çalışan 23 akademisyenin görüşleri alınarak toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda çevreye yönelik kazanımların programın %15,5 ini oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca programda yer alan kavramların %29 unun çevre eğitimiyle ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Ünal (2011), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çevre Bilgisi Ve Çevreyle İlgili Tutumlarının İncelenmesi: Dikili İlçesi Örneği” adlı çalışmasında ikinci kademe öğrencilerinin çevreyle ilgili bilgileri ve çevreyle ilgili tutumlarının cinsiyet, öğrenim gördükleri yer ve sınıf düzeyi gibi farklı değişkenler açısından incelenerek mevcut durumlarının tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine yönelik Çevre Bilgi Testi, Çevre Tutum Ölçeği ve Görüşme Soruları geliştirilmiştir. Böylece 6 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin hem çevre bilgisini hem çevresel tutumlarını hem de eğer varsa cinsiyet, öğrenim görülen okul ve sınıf düzeyi gibi değişkenler açısından farklılıklar belirlenmeye çalışılmıştır. Çevre bilgisi ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu, 8. sınıf öğrencilerinin bilgi düzeyinin en fazla olduğu en düşük bilgi

düzeyine ise 6. sınıf öğrencilerinin sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çevre bilgisi ile cinsiyet değişkeni arasında ise anlamlı bir fark olmadığı yani kız ve erkek öğrencilerinin bilgi düzeyinin yaklaşık birbirine benzediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bildik (2011), “İlköğretim 7. Sınıfta Verilen Çevre Konusunun Öğrencilerin Çevresel Tutumu Ve Çevre Bilgisi Üzerine Etkisi” adlı çalışmada 7. sınıf öğrencilerin çevresel tutumu ve çevre bilgisini değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucunda: Öğrencilerin çevre eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra çevreye karşı tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öğrencilerin sosyoekonomik durumları, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, cinsiyetleri, okul türüne göre çevreye karşı tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Güven (2012), “Disiplinler Arası Yaklaşım Dayalı Çevre Eğitiminin İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarına ve Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi” adlı tezinin amacı disiplinler arası yaklaşıma dayalı çevre eğitiminin ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarına ve davranışlarına etkisinin incelenmesidir. Katılımcılar şehir merkezindeki bir ilköğretim okulundaki iki farklı sınıftan 91 (49 kız, 42 erkek) 4. Sınıf öğrencisidir. Araştırma 2010-2011 akademik yılının ikinci dönemi boyunca yürütülmüştür. Çevre ile ilgili konular 4. Sınıf fen ve teknoloji öğretim programından seçilmiş ve 1. Grupta disiplinler arası yaklaşımla, ikinci grupta geleneksel yaklaşımla verilmiştir. Toplanan veriler bağımsız örneklem t-testi ve bağımlı örneklem t-testi kullanılarak analiz etmiştir. Sonuç olarak, öğrenciler çevreye yönelik tutum puanlarının gruplar arasında 1. Grup lehine anlamlı bir fark gösterdiğini bulmuştur. Ayrıca, öğrencilerin çevreye yönelik davranış puanları da gruplar arasında 1. Grup lehine anlamlı bir fark göstermiştir. Bu bulgular, disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin çevreye yönelik tutumları ve davranışları üzerine geleneksel yaklaşıma kıyasla daha etkili olduğunu göstermiştir.

Sağlam (2012), “İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerine Göre Çevre Sorunlarının Betimlenmesi ve Öğrencilerin Çevre Konularına İlişkin Tutumları” adlı çalışmasında ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin çevre konularına ilişkin bilinç, algı ve tutumlarını belirlemek için 4 ve 5. Sınıflara anket uygulamıştır. Yaklaşık yüzde 55’i beşinci sınıf, yüzde 45’i dördüncü sınıf olan ve yüzde 56 kız ile yüzde 44 erkek öğrenciye uygulanmıştır. En yüksek ve en düşük aritmetik ortalamaya sahip maddelere bakıldığında öğrencilerin çevre konularına yönelik olumlu bir tutum içinde oldukları görülmüştür.

Bilim (2012), “Sürdürülebilir Çevre Açısından Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi” adlı yüksek lisans tezinin amacı sürdürülebilir çevre açısından eğitim fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlemektir. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 249 öğrenciye çevre okuryazarlık ölçeği uygulanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre eğitim fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeyinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada cinsiyete göre öğrencilerin çevre okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucu çıkmıştır.

Karataş (2013), “Çevre Bilincinin Geliştirilmesinde Çevre Eğitiminin Rolü Ve Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği” adlı doktora tezinde çevre eğitiminin önemini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu çalışmada Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde 4. Sınıfta okuyan 179 öğrenciye anket uygulayarak veriler elde edilmiştir. Aldıkları çevre eğitimi ile ilgili çevre bilinci ölçeği hazırlanmış ve uygulanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda çevre dersi alan adayların almayan adaylara oranla ölçekten daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Bu çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının çevre eğitimi verme konusunda kendilerini yeterli gördükleri sonucuna da ulaşılmıştır. Kız ve erkek öğretmen adayları arasında çevre bilinci açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ayrıca fen bilgisi öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre çevre bilinçlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tungaç (2015), “ Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Okul Dışı (Doğa Deneyimine Bağlı) Çevre Eğitime Yönelik Öz yeterlik Algıları, Çevre Bilgileri Ve Çevresel Tutumlarının İncelenmesi: Mersin İli Örneği” isimli yüksek lisans tezinde Doğa Deneyimine Bağlı Çevre Eğitimi’ne yönelik öz yeterlik algılarını, çevre bilgilerini ve çevresel tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmaya Mersin il merkezinde görev yapan 102 fen bilgisi öğretmeni katılmıştır. Elde edilen veriler SPSS yardımıyla analiz edilip yorumlanmıştır. Analizler sonucunda fen bilgisi öğretmenlerinin yüksek öz yeterlik algısı ve çevresel tutuma sahip olmalarına rağmen orta düzeyde çevre bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca fen bilgisi öğretmenlerinin doğa temelli eğitimi hiç kullanmadıkları da tespit edilmiştir.

Bahar (2015), “İlköğretim Öğrencilerinin Doğayla İlişkileri, Çevreye Yönelik Sorumlu Davranışları Ve Çevresel Kaygıları Üzerine Bir Çalışma” isimli tezinde ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik sorumlu davranışları, doğayla ilişkileri ve çevresel kaygıları öğrencilerin çevreye yönelik sorumlu davranışlarının doğayla ilişkileri ve çevresel kaygıları ile bağlantısının incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ilköğretim öğrencilerinin dışa dönük doğayla ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerinin çevresel kaygılarının yüksek olmasına karşın çevreyle ilgili eylemlerde çok aktif olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çelikbaş (2016), “Sürdürülebilirliği Temel Alan Çevre Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Çevresel Davranışlarına ve Sürdürülebilir Çevre Tutumlarına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde; sürdürülebilirliği temel alan çevre eğitiminin (STAÇE) ortaokul7. Sınıf öğrencilerin çevresel davranışlarına, tutumlarına, çevre sorunlarına yönelik farkındalıklarına, sürdürülebilir çevre tutumlarına, su ayak izlerine ve ekolojik ayak izlerine etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmaya Mersin ilinden 22 tane 7. sınıf öğrencisi katılmıştır. Öğrencilere ön test son test uygulaması yapılmıştır. STAÇE’nin ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin su ayak

izlerinde anlamlı bir azalma sağladığı çevre sorunlarına yönelik farkındalıklarında, çevresel davranışlarında, çevre tutumlarında, sürdürülebilir çevre tutumlarında ve ekolojik ayak izlerinde anlamlı bir değişiklik oluşturmadığı belirlenmiştir. Ayrıca STAÇE'den önce erkek ve kız öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik farkındalıklarının, çevresel davranışlarının, çevre tutumlarının, sürdürülebilir çevre tutumlarının, su ayak izlerinin ve ekolojik ayak izlerinin benzer olduğu tespit edilmiştir.

Tunç (2015),“Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Etik Yaklaşımları İle Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde fen bilgisi öğretmen adaylarının etik yaklaşımları ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının düzeylerini belirlemek, demografik özellikleri açısından incelemek ve fen bilgisi öğretmen adaylarının etik yaklaşımları ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 1438 kişiden oluşmaktadır. Öğrencilere verilerin toplanması amacıyla, “Ekosentrik, Antroposentrik ve Çevreye Yönelik Antipatik Tutum Ölçeği”, “Sürdürülebilir Çevre Tutum Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Elde edilen verilerin SPSS yardımıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, fen bilgisi öğretmen adaylarının ekosentrik ve antroposentrik tutumlarının ortalamasının üstünde, çevreye yönelik antipatik yaklaşımların ise ortalamasının altında olduğu; sürdürülebilir çevreye yönelik tutumun ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Karakaya (2016),“İnsan Ve Çevre” Ünitesi İçin Sınıf Dışı Öğretim Uygulamasının Çevre Okuryazarlığı Üzerine Etkisi” isimli doktora tezinde fen eğitimi içerisinde yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesinin, sınıf dışı öğretim yaklaşımıyla öğretiminin, 7. sınıf öğrencilerin çevre okuryazarlığına etkisini belirlemeyi ve sınıf dışı öğretim yaklaşımını uygulayan gruptaki öğrencilerin süreç üzerine yansımalarını araştırmak amaçlanmıştır. Öğrencilerin “İnsan ve Çevre” ünitesi üzerine çevre bilgileri, çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri, sorumlu davranışları ve problem belirleme ve çözme becerileri, İlköğretim Çevre Okuryazarlığı Ölçeği

ile belirlenmeye çalışılmıştır.“İnsan ve Çevre” ünitesinin sınıf dışı ortamda ve sınıf dışı etkinlikler ile öğretiminin, gerekli koşullar ve motivasyon sağlandığında öğrencilerin çevre okuryazarlıklarını geliştirmede etkili sonucuna ulaşılmıştır.

Küçük (2017), “Ortaokullarda Uygulamalı Çevre Eğitiminin Çevre Bilinci Üzerine Etkisi (Balıkesir Örneği)” isimli yüksek lisans tezinde ortaokul öğrencilerini Balıkesir'deki geri dönüşüm tesislerine, ambalaj atık toplama tesislerine götürerek buralardaki çalışmaların nasıl gerçekleştiğini gözlemleyip uygulamalı olarak öğrenmeleri amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Balıkesir İl merkezindeki ortaokul öğrencileri, örneklemini ise 2015-2016 öğretim yılı bahar döneminde seçilen ortaokullardaki 6.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrenciler, katı atık depolama tesisi, geri dönüşümlü atıkları ayırma tesisi, atık su arıtma tesisi gezilerine katılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin, çevre konularında duygusal ve hassas oldukları, ancak çevre bilinci ve korumanın gerektirdiği davranışları yerine getirme konusunda zayıf oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın yöntemi, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama aracının hazırlanması, uygulama değerlendirme, verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli:

Bu çalışmada Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur bu modelde. Bilinmek istenen şey meydandadır. Amaç o şeyi doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir. Asıl amaç değiştirmeye kalkmadan gözlemektir (Karasar, 1984). Tarama modelinde bilimin gözleme kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme, kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemelere varma vardır. Yani bilimin tasvir fonksiyonu ön plandadır (Yıldırım, 1966). Çalışmamızda çevre bilinci tarama ölçeği kullanılarak öğrencilerin çevre bilinçleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilere bu ölçek kapsamında 18 soru sorulmuştur. 18 soru ile öğrencilerin çevreye bakış davranışları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın yöntemi nicel araştırmadır. Nicel (Quantitative) Araştırmalar: Deneysel ve gözlemsel verileri yaygın olarak kullanan, bunların istatistik analizlerine dayanarak genelleme yapan araştırmalardır (Arıkan, 2011). Olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türüdür. Bizim çalışmamızı da bu kapsamda değerlendirebiliriz. Çalışmamızın amacı öğrencilerin çevreye bakış açılarını, çevreye karşı davranışlarını tespit edebilmektir. Bu tespitte bulunmak içinde anketlerden de yararlanılmıştır.

Araştırmanın modeli betimsel araştırmadır. Mevcut durumu veya geçmişten gelen sorunları inceleyen araştırmadır. Genelde verilen bir durumu aydınlatmak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasında olası ilişkileri ortaya çıkarma amaçlı araştırmalardır. Bu tür araştırmalarda amaç incelenen durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır (Gurbetoğlu, 2015) Araştırmanın amacı Çanakkale il merkezindeki öğrencilerin 2016-2017 yıllarındaki çevreye bakış açılarını çevreye yönelik davranışlarını tespit etmektir.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Çanakkale il merkezindeki 2016–2017 öğretim yılında öğrenim gören lise 9. ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 1:
Araştırmaya katılan öğrenci sayıları

Değişken		Sayı	%
Sınıf	9.sınıf	299	55
	12.sınıf	245	45

Çalışmanın örneklemini ise aynı eğitim ve öğretim yılında Çanakkale il merkezindeki Çanakkale Sosyal Bilimler Lisesi, Çanakkale Anadolu Lisesi, İbrahim Bodur Anadolu Lisesi, Çanakkale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Nedime Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çanakkale IMBK Anadolu Meslek Lisesi 9. ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya bu 6 lisede 9. ve 12. sınıflara devam eden toplam 544 öğrenci katılmıştır. Örneklemdaki 9.sınıf öğrencilerinin toplam sayısı 299, 12. sınıf öğrencilerinin toplam sayısı ise 245'tir.

Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Çalışmada veri toplama aracı olarak 18 sorudan oluşan çevre bilinci tarama ölçeği ve yine 18 sorudan oluşan çevre davranış ölçeği anketleri kullanılmıştır. Anketler likert tipi ölçeklerden oluşmaktadır. Çevre davranış ölçeğindeki sorular ise hiçbir zaman, ara sıra, çoğu zaman ve her zaman şeklinde cevaplanmıştır. Çevre bilinci tarama ölçeğindeki 15 soru evet, hayır ve bazen şeklinde cevaplandırılmıştır. 16. soru annem ve babam, medya, öğretmenlerim, arkadaşlarım ve diğerleri şeklinde cevaplanmıştır. 17 ve 18. Soru ise su kirliliği, toprak kirliliği, ses kirliliği, iklim değişikliği, hava kirliliği ve diğerleri şeklinde cevaplanmıştır.

Sorulardan bazıları daha önce uygulanmış anketlerden gerekli izinler alınarak alınmış, bazıları ise Çanakkale bazında düşünülerek araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Soruların seçiminde ve hazırlanmasında iki farklı uzman görüşü alınarak anket oluşturulmuştur. Soru seçiminde daha çok öğrencilerin çevreye karşı nasıl davrandıkları ve çevre bilinç düzeylerini ortaya çıkartabilecek soruların seçilmesine dikkat edilmiştir.

Uygulama ve Değerlendirme Aşaması

Çevre bilinci ve davranış anketleri, 2016–2017 öğretim yılı ikinci yarıyılında, ders saatleri içinde öğrencilere uygulanmıştır. Anketlerin uygulanması için öğrencilere yeterli zaman verilmiştir. Öğrencilerin anketleri okumadan işaretlemelerini önlemek için anketleri doldurma işlemi başlamadan önce konunun önemi, neden gerekli olduğu, nerede kullanılacağı öğrencilere açıklanmıştır. "Çevre davranış ölçeği" 18 adet sorudan oluşmaktadır. Ankette sorulan sorular SPSS Windows version 24.0 paket programına "1" "hiçbir zaman" "2" "ara sıra" "3" "çoğu zaman" "4" "her zaman" kodları verilerek girilmiştir. Çevre bilinci tarama ölçeği ise 15 tane sorudan oluşmaktadır. Bu ankette sorulan sorularda "1" "evet" "2" "hayır" "3" "bazen" kodları verilerek girilmiştir. Bunun dışında çevre bilinci tarama ölçeği içinde 3 tane sıralama sorusu sorulmuştur. 16. Soruda "1" "annem ve babam" "2" "medya" "3"

"öğretmenlerim" "4" "arkadaşlarım" "5" diğerleri şeklinde kodlanmıştır.17. ve 18. Soruda ise "1" "su kirliliği" "2" "toprak kirliliği" "3" "hava kirliliği" "4" "iklim değişikliği" "5" "ses kirliliği" "6" "diğerleri" şeklinde kodlanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin her bir soruya verdiği yanıt nicel yöntemle analiz edilmiştir. Soru formundan elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shaphiro wilk testi ile test edilmiş, normal dağılıma sahip özelliklerin 2 bağımsız grupta karşılaştırılmasında Student t testi, normal dağılmayan özelliklerin 2 bağımsız grupta karşılaştırılmasında Mann Whitney u testi kullanılmıştır. Ayrıca sayısal verilerin 2 den fazla bağımsız grupta karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren özellikler için Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve LSD çoklu karşılaştırma testleri, normal dağılmayan özellikler için ise Kruskal Wallis testi ve All pairwise çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistik olarak sayısal değişkenler için ortalama±standart sapma, kategorik değişkenler için ise sayı ve % değerleri verilmiştir. İstatistiksel analizler için SPSS Windows version 24.0 paket programı kullanılmış ve $P<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Anketteki her maddenin mod medyan değerleri de hesaplanmıştır. Anketin geçerliliği için her bir soruda uzman görüşü alınmış ve anket soruları bu doğrultuda son şeklini almıştır. (Ek A)

BÖLÜM III

Araştırmaya Ait Bulgular

Tablo 2:

Ölçek puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler ve cronbach alfa değerleri

	N	Min	Max	Ortalama	Std. Sapma	Cronbach alfa
ÇDÖ	544	18	72	44,4	9,35	0,86
ÇBTÖ	544	15	47	31,2	5,7	0,77

Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliliği ve güvenilirliğini belirlemek için analizler yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Çevre Davranış Ölçeğinin güvenilirliği (Cronbach alfa) 0,86 bulunmuştur. Çevre bilinci tarama testine ait geçerlilik güvenilirlik sonucu (Cronbach alfa) 0,77 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 3:

Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Özellikleri

Değişken		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	277	50,9
	Erkek	267	49,1

Araştırmaya katılan öğrencilerin 277'si (%50,9) kadın 267'si (%49,1) ise erkektir (Tablo 3).

Tablo 4:

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Liselere Göre Dağılımı

Değişken		Sayı	%
Okul Durumu	Anadolu Lisesi	234	43
	Meslek Lisesi	310	57

Araştırmaya katılan öğrencilerin %43'ü (234'ü) normal Anadolu liselerinde öğrenim görmektedir. %57'i (310 öğrenci) ise mesleki Anadolu liselerinde öğrenim görmektedir (Tablo 4).

Tablo 5:

Araştırmaya Katılanların Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Değişken		Sayı	%
Sınıf	9.sınıf	299	55
	12.sınıf	245	45

Araştırmaya katılan öğrencilerin 299'u (%55) 9. Sınıf öğrencisidir. 245'i ise (%45) 12. Sınıf öğrencisidir (Tablo 5).

Tablo 6:

Araştırmaya Katılanların Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı

Değişken		Sayı	%
Yerleşim Yeri	Köy	88	16,2
	Kasaba	43	7,9
	Şehir	353	64,9
	Büyükşehir	22	4,0
	Mahalle	38	7,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşamlarını geçirdikleri yerlere göre dağılımlarına baktığımızda 88 öğrenci (%16,2) köyde, 43 öğrenci (%7,9) kasabada, 353 öğrenci (64,9) şehir merkezinde, 22 öğrenci (% 4) büyükşehirde 38 öğrenci (%7) ise yaşamının çoğunu mahallede geçirmiştir (Tablo 6).

Tablo 7:***Araştırmaya Katılanların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı***

Değişken		Sayı	%
Anne Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	15	2,8
	Okur Yazar ama Mezuniyeti Yok	18	3,3
	İlkokul Mezunu	220	40,4
	Ortaokul Mezunu	112	20,6
	Lise Mezunu	116	21,3
	Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	63	11,6

Araştırmaya katılan 15 (%2,8) öğrencinin annesi okuryazar değil, 18 (%3,3) öğrencinin annesi okuryazar ama mezuniyeti yok, 220 (%40,6) öğrencinin annesi ilkokul mezunu, 112 (%20,6) öğrencinin annesi ortaokul mezunu, 116 (%21,3) öğrencinin annesi lise mezunu, 63 (%11,6) öğrencinin annesi de yüksekokul veya fakülte mezunudur (Tablo 7).

Tablo 8:***Araştırmaya Katılanların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı***

Baba Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	7	1,3
	Okur Yazar ama Mezuniyeti Yok	12	2,2
	İlkokul Mezunu	145	26,7
	Ortaokul Mezunu	109	20,0
	Lise Mezunu	155	28,5
	Yüksekokul	66	12,1
	Fakülte Mezunu	40	7,4
	Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	10	1,8

Araştırmaya katılan 7 (%1,3) öğrencinin babası okuryazar değil, 12 (%2,2) öğrencinin babası okuryazar ama mezuniyeti yok, 145 (%26,7) öğrencinin babası ilkokul mezunu, 109(%20) öğrencinin babası ortaokul mezunu, 155 (%28,5) öğrencinin babası lise mezunu, 66 (%12,1) öğrencinin babası yüksekokul mezunu, 40 (%7,4) öğrencinin babası

fakülte mezunu 10 (%1,8) öğrencinin babası ise yüksek lisans veya doktora mezunudur (Tablo 8).

Tablo 9:
Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Değişken		Sayı	%
Gelir	0-1499	122	22,4
	1499-2499	156	28,7
	2499-3499	132	24,3
	3499-4499	66	12,1
	4499- Fazlası	68	12,5

Araştırmaya katılan 122 (%22,4) öğrencinin ailesinin geliri 0-1499 arasında, 156 (%28,7) öğrencinin ailesinin geliri 1499-2499 arasında 132 (%24,3) öğrencinin ailesinin geliri 2499-3499 arasında, 66 (%12,1) öğrencinin ailesinin geliri 3499-4499 arasında, 68 (%12,5) öğrencinin ailesinin geliri 4499 TL'nin üzerindedir (Tablo 9).

Çevre Davranış Ölçeğine Ait Bulgular Ve Yorumlar

Tablo 10:
Öğrencilerin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	69	23,1	44	18,0
Ara Sıra	186	62,2	163	66,5
Çoğu Zaman	31	10,2	20	8,2
Her Zaman	12	4,0	17	6,9
Toplam	298	99,7	245	100

Tablo 10 incelendiğinde “Çevre sorunları hakkında bulduğum yayınları okurum” sorusuna 9. sınıfların %23,1’i (69 kişi) hiçbir zaman okumadıkları , %62,2’i (186 kişi) ağırlıklı olarak ara sıra okudukları , %10,2’i (31 kişi) çoğu zaman okudukları , %4’ü (12 kişi) her zaman okudukları yönünde cevap vermiştir.

“Çevre sorunları hakkında bulduğum yayınları okurum” sorusuna 12. sınıfların %18’i (44 kişi) hiçbir zaman okumadıkları, %65,5’i (163 kişi) ara sıra okudukları , %8,2’si (20 kişi) çoğu zaman okudukları, %6,9’u (17 kişi) ise her zaman okudukları yönünde cevap vermiştir.

Ayrıca Anadolu ve meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıda verilmiştir (Tablo 10).

Tablo 11:
Okullara Göre Öğrencilerin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	28	41	21,9	24,1	19	25	18,1	17,9
Ara Sıra	83	103	64,8	60,6	65	98	61,9	70,0
Çoğu Zaman	13	18	10,2	10,6	9	11	8,6	7,9
Her Zaman	4	8	3,1	4,7	12	6	11,5	4,3
Toplam	128	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 11 incelendiğinde “Çevre sorunları hakkında bulduğum yayınları okurum” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıfların %21,9’u (28 kişi) hiçbir zaman okumadıkları cevabını, %64,8’i (83 kişi) ağırlıklı olarak ara sıra okudukları cevabını, %10,2’si (13 kişi) çoğu zaman okudukları cevabını, %3,1’i (4 kişi) her zaman okuduklarına dair cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerininin %24,1’i (41 kişi) hiçbir zaman okumadıkları cevabını, %60,6’sını (83 kişi) ağırlıklı olarak “ara sıra

okudukları cevabını, %10,6'sı (18 kişi) çoğu zaman okudukları cevabını, %4,7'si (8 kişi) her zaman okudukları cevabını vermiştir.

“Çevre sorunları hakkında bulduğum yayınları okurum” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıfların %18,1'i (19 kişi) hiçbir zaman okumadıkları, %61,9'u (65 kişi) ara sıra okudukları, %8,6'sı (9 kişi) çoğu zaman okudukları, %11,5'i (12 kişi) ise her zaman okudukları yönünde cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin sınıfların %17,9'u (25 kişi) hiçbir zaman okumadıkları, %70'i (98 kişi) ara sıra okudukları, %7,9'u (11 kişi) çoğu zaman okudukları, %4,3'ü (6 kişi) ise her zaman okudukları yönünde cevap vermiştir (Tablo 11).

Tablo 12:
Öğrencilerin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	31	10,4	22	9,0
Ara Sıra	153	51,2	130	53,1
Çoğu Zaman	77	25,8	58	23,7
Her Zaman	38	12,7	35	14,3
Toplam	299	100	245	100

Tablo 12 incelendiğinde “Kullanılmış kâğıtları, pilleri geri dönüşüm kutusuna atarım.” sorusuna 9.sınıfların %10,4'ü (31 kişi) hiçbir zaman atmadıkları, %51,2'si (153 kişi) ara sıra atıkları, %25,8'i (77 kişi) çoğu zaman atıkları, %12,7'si (38 kişi) her zaman atıkları yönünde cevap vermiştir.

“Kullanılmış kâğıtları, pilleri geri dönüşüm kutusuna atarım.” sorusuna 12. sınıfların %9'u (22 kişi) hiçbir zaman atmadıkları, %53,1'i (130 kişi) ara sıra atıkları, %23,7'i (58 kişi) çoğu zaman atıkları, %14,3'ü (35 kişi) her zaman atıkları yönünde cevaplar vermiştir.

Tablo 13:***Okullara Göre Öğrencilerin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	6	25	4,7	14,7	7	15	6,7	10,7
Ara Sıra	66	87	51,2	51,2	54	76	51,4	54,3
Çoğu Zaman	39	38	30,2	22,4	31	27	29,5	19,3
Her Zaman	18	20	14,0	11,8	13	22	12,4	15,7
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 13 incelendiğinde “Kullanılmış kâğıtları, pilleri geri dönüşüm kutusuna atarım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %4,7’si (6 kişi) hiçbir zaman atmadıkları, %51,2’si (66 kişi) ara sıra atıkları, %30,2’si (39 kişi) çoğu zaman atıkları, %14’ü (18 kişi) her zaman atıkları yönünde cevap vermiştir.

Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %14,7’si (25 kişi) hiçbir zaman atmadıkları, %51,2’si (87 kişi) ara sıra atıkları, %22,4’ü (38 kişi) çoğu zaman atıkları, %11,8’i (20 kişi) her zaman atıkları yönünde cevap vermiştir.

“Kullanılmış kâğıtları, pilleri geri dönüşüm kutusuna atarım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %6,7’si (7 kişi) hiçbir zaman atmadıkları, %51,4’ü (54 kişi) ara sıra atıkları, %29,5’i (31 kişi) çoğu zaman atıkları, %12,4’ü (13 kişi) her zaman atıkları yönünde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %10,7’si (15 kişi) hiçbir zaman atmadıkları, %54,3’ü (76 kişi) ara sıra atıkları, %19,3’ü (27 kişi) çoğu zaman atıkları, %15,7’si (22 kişi) her zaman atıkları yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 13)

Tablo 14:
Öğrencilerin 3 Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	16	5,4	14	5,7
Ara Sıra	46	15,4	52	21,2
Çoğu Zaman	111	37,1	90	36,7
Her Zaman	126	42,1	89	36,3
Toplam	299	100	245	100

Tablo 14 incelendiğinde “Kullanmadığım giysilerimi kullanabilecek başka kişilere veririm.” sorusuna 9. sınıfların %5,4’ü (16 kişi) hiçbir zaman vermediği, %15,4’ü (46 kişi) ara sıra verdiği, %37,1’i (111 kişi) çoğu zaman verdiği, %42,1’i (126 kişi) ise ağırlıklı olarak “her zaman verdiği yönünde cevap vermiştir.

“Kullanmadığım giysilerimi kullanabilecek başka kişilere veririm.” sorusuna 12. sınıfların %5,7’si (14 kişi) hiçbir zaman vermediği, %21,2’si (52 kişi) ara sıra verdiği, %36,7’si (90 kişi) çoğu zaman verdiği, %36,3’ü (89 kişi) ise her zaman verdiği yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 14).

Tablo 15:
Okullara Göre Öğrencilerin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	3	13	2,3	7,6	5	9	4,8	6,4
Ara Sıra	15	31	11,6	18,2	24	28	22,9	20,0
Çoğu Zaman	47	64	36,4	37,6	39	51	37,1	36,4
Her Zaman	64	62	49,6	36,5	37	52	35,2	37,1
Toplam	129	170	100,0	100,0	105	140	100,0	100,0

Tablo 15 incelendiğinde “Kullanmadığım giysilerimi kullanabilecek başka kişilere veririm.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %2,3’ü (3 kişi) hiçbir zaman vermediği, %11,6’sı (15 kişi) ara sıra verdiği, % 36,4’ü (47 kişi) çoğu zaman verdiği, %49,6’sı (64 kişi) ise ağırlıklı olarak “her zaman verdiği yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %7,6’sı (13 kişi) hiçbir zaman vermediği, %18,2’si (31 kişi) ara sıra verdiği, % 37,6’sı (64 kişi) çoğu zaman verdiği, %36,5’i (62 kişi) ise ağırlıklı olarak “her zaman verdiği yönünde cevap vermiştir.

“Kullanmadığım giysilerimi kullanabilecek başka kişilere veririm.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %4,8’i (5 kişi) hiçbir zaman vermediği, %22,9’u (24 kişi) ara sıra verdiği, %37,1’i (39 kişi) çoğu zaman verdiği, %35,2’si (37 kişi) ise her zaman verdiği yönünde cevaplar vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. Sınıf öğrencilerinin %6,4’ü (9 kişi) hiçbir zaman vermediği, %20’si (28 kişi) ara sıra verdiği, %36,4’ü (51 kişi) çoğu zaman verdiği, %37,1’i (52 kişi) ise her zaman verdiği yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 15).

Tablo 16:
Öğrencilerin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	13	4,3	10	4,1
Ara Sıra	26	8,7	32	13,1
Çoğu Zaman	82	27,4	64	26,1
Her Zaman	178	59,5	139	56,7
Toplam	299	100	245	100

Tablo 16 incelendiğinde “Sebze ve meyveleri akan suyla iyice yıkarım.” sorusuna 9. sınıfların %4,3’ü (13 kişi) hiçbir zaman yıkamadığı, %8,7’si (26 kişi) ara sıra yıkadığı, %27,4’ü (82 kişi) çoğu zaman yıkadığı, %59,5’i (178 kişi) ise “her zaman yıkadığı yönünde cevap vermiştir.

“Sebze ve meyveleri akan suyla iyice yıkarım.” sorusuna 12. sınıfların %4,1’i (10 kişi) hiçbir zaman yıkamadığı, %13,1’i (32 kişi) ara sıra yıkadığı, %26,1’i (64 kişi) çoğu zaman yıkadığı, %56,7’si (139 kişi) ise her zaman yıkadığı yönünde cevaplar vermiştir. Okul türlerine göre öğrencilerin verdikleri cevaplarda aşağıda verilmiştir (Tablo 16).

Tablo 17:***Okullara Türlerine Göre Öğrencilerin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	0	13	0	7,6	4	6	3,8	4,3
Ara Sıra	8	18	6,2	10,6	8	24	7,6	17,1
Çoğu Zaman	36	46	27,9	27,1	30	34	28,6	24,3
Her Zaman	85	93	65,9	54,7	63	76	60,0	54,3
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 17 incelendiğinde “Sebze ve meyveleri akan suyla iyice yıkarım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin%0’ı hiçbir zaman yıkamadığı, %6,2’si (8 kişi) ara sıra yıkadığı, %27,9’u (36 kişi) çoğu zaman yıkadığı, %65,9’u (85 kişi) ise “her zaman yıkadığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %7,6’sı (13 kişi) hiçbir zaman yıkamadığı, %10,6’si (18 kişi) ara sıra yıkadığı, %27,1’i (46 kişi) çoğu zaman yıkadığı, %54,7’si (93 kişi) ise “her zaman yıkadığı yönünde cevap vermiştir.

“Sebze ve meyveleri akan suyla iyice yıkarım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %3,8’i (4 kişi) hiçbir zaman yıkamadığı, %7,6’sı (8 kişi) ara sıra yıkadığı, %28,6’sı (30 kişi) çoğu zaman yıkadığı, %60’ı (63 kişi) ise her zaman yıkadığı yönünde cevaplar vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %4,3’ü (6 kişi) hiçbir zaman yıkamadığı, %17,1’i (24 kişi) ara sıra yıkadığı, %24,3’ü (34 kişi) çoğu zaman yıkadığı, %54,3’ü (76 kişi) ise her zaman yıkadığı yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 17).

Tablo 18:
Öğrencilerin 5. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	37	12,4	26	10,6
Ara Sıra	115	38,5	95	38,8
Çoğu Zaman	103	34,4	86	35,1
Her Zaman	44	14,7	38	15,5
Toplam	299	100	245	100

Tablo 18 incelendiğinde “Çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak için alışkanlıklarımı değiştiririm.” sorusuna 9. sınıfların %12,4’ü (37 kişi) hiçbir zaman değiştirmedikleri, %38,5’i (115 kişi) ara sıra değiştirdiği, %34,4’ü (103 kişi) çoğu zaman değiştirdiği, %14,7’si (44 kişi) ise her zaman değiştirdiği yönünde cevap vermiştir.

“Çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak için alışkanlıklarımı değiştiririm.” sorusuna 12. sınıfların % 10,6’sı (26 kişi) değiştirmedikleri, %38,8’i (95 kişi) ara sıra değiştirdiği, %35,1’i (86 kişi) çoğu zaman değiştirdiği, %15,5’i (38 kişi) ise her zaman değiştirdiği yönünde cevap vermiştir (Tablo 18).

Tablo 19:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 5. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	14	23	10,9	13,5	8	18	7,6	12,9
Ara Sıra	45	70	34,9	41,2	41	54	39,0	38,6
Çoğu Zaman	51	52	39,5	30,6	39	47	37,1	33,6
Her Zaman	19	25	14,7	14,7	17	21	16,2	15,0
Toplam	129	170	100	100,0	105	140	100	100

Tablo 19 incelendiğinde “Çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak için alışkanlıklarımı değiştiririm.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %10,9’u (14 kişi) hiçbir zaman değiştirmedeği, %34,9’u (45 kişi) ara sıra değiştirdiği, %39,5 (51 kişi) çoğu zaman değiştirdiği, %14,7’si (19 kişi) ise her zaman değiştirdiği yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %13,5 (23 kişi) hiçbir zaman değiştirmedeği, %41,2’si (70 kişi) ara sıra değiştirdiği, %30,6’sı (52 kişi) çoğu zaman değiştirdiği, %14,7’si (25 kişi) ise her zaman değiştirdiği yönünde cevap vermiştir.

“Çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak için alışkanlıklarımı değiştiririm.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin % 7,6’sı(8 kişi) değiştirmedeği, %39’u (41 kişi) ara sıra değiştirdiği ,%37,1’i (39 kişi) çoğu zaman değiştirdiği, %16,2’si (17 kişi) ise her zaman değiştirdiği yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin % 12,9’u (18 kişi) hiçbir zaman değiştirmedeği, %38,6’sı (54 kişi) ara sıra değiştirdiği ,%33,6’sı (47 kişi) çoğu zaman değiştirdiği, %15’i (21 kişi) ise her zaman değiştirdiği yönünde cevap vermiştir (Tablo 19).

Tablo 20:
Öğrencilerin 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	55	18,4	34	13,9
Ara Sıra	161	53,8	126	51,4
Çoğu Zaman	52	17,4	56	22,9
Her Zaman	31	10,4	29	11,8
Toplam	299	100	245	100

Tablo 20 incelendiğinde “Çevre konusunda bir şeyler öğrenmek için zaman ayırırım.” sorusuna 9. sınıfların %18,4’ü (55 kişi) hiçbir zaman ayırmadığı, % 53,8’i (161 kişi) ara sıra zaman ayırdığı, %17,4’ü (52 kişi) çoğu zaman ayırdığı, %10,4’ü (31 kişi) ise her zaman ayırdığı yönünde cevaplar vermiştir.

“Çevre konusunda bir şeyler öğrenmek için zaman ayırırım.” sorusuna 12. sınıfların %13,9 (34 kişi) ‘hiçbir zaman ayırmadığı, %51,4’ü (126 kişi) ara sıra zaman ayırdığı, %22,9’u (56 kişi) çoğu zaman ayırdığı, %11,8’i (29 kişi) ise her zaman ayırdığı yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 20).

Tablo 21:
Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	22	33	17,1	19,4	15	19	14,3	13,6
Ara Sıra	73	88	56,6	51,8	44	82	41,9	58,6
Çoğu Zaman	20	32	15,5	18,8	28	28	26,7	20,0
Her Zaman	14	17	10,9	10,0	18	11	17,1	7,9
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 21 incelendiğinde “Çevre konusunda bir şeyler öğrenmek için zaman ayırıyorum.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %17,1’i (22 kişi) hiçbir zaman ayırmadığı, % 56,6’sı (73 kişi) ara sıra zaman ayırdığı, %15,5’i (20 kişi) çoğu zaman ayırdığı, %10,9’u (14 kişi) ise her zaman ayırdığı yönünde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %19,4’ü (33 kişi) hiçbir zaman ayırmadığı, % 51,8’i (88 kişi) ara sıra zaman ayırdığı, %18,8’i (32 kişi) çoğu zaman ayırdığı, %10’u (17 kişi) ise her zaman ayırdığı yönünde cevaplar vermiştir.

“Çevre konusunda bir şeyler öğrenmek için zaman ayırıyorum.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %14,3’ü (15 kişi) hiçbir zaman ayırmadığı, %41,9’u (44 kişi) ara sıra zaman ayırdığı, %26,7’si (28 kişi) çoğu zaman ayırdığı, %17,1’i (18 kişi) ise her zaman ayırdığı yönünde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %13,6’sı (19 kişi) hiçbir zaman ayırmadığı, %58,6’sı (82 kişi) ara sıra zaman ayırdığı, %20’si (28 kişi) çoğu zaman ayırdığı, %7,9’u (11 kişi) ise her zaman ayırdığı yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 21).

Tablo 22:
Öğrencilerin 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	60	20,1	44	18,0
Ara Sıra	135	45,2	106	43,3
Çoğu Zaman	69	23,1	65	26,5
Her Zaman	35	11,7	30	12,2
Toplam	299	100	245	100

Tablo 22 incelendiğinde “Daha pahalıya mal olsa da çevreye zarar vermeyen ürünleri satın alırım.” sorusuna 9. sınıfların %20,1’i (60 kişi) hiçbir zaman almadığı, %45,2’si (135 kişi) ara sıra aldığı, %23,1’i (69 kişi) çoğu zaman aldığı, %11,7’si (35 kişi) ise her zaman aldığı yönde cevaplar vermiştir.

“Daha pahalıya mal olsa da çevreye zarar vermeyen ürünleri satın alırım.” sorusuna 12. sınıfların %18’i (44 kişi) hiçbir zaman almadığı, %43,3’ü (106 kişi) ara sıra aldığı, %26,5’i (65 kişi) çoğu zaman aldığı, %12,2’si (30 kişi) ise her zaman aldığı yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 22).

Tablo 23:
Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	25	35	19,4	20,6	20	24	19,0	17,1
Ara Sıra	57	78	44,2	45,9	45	61	42,9	43,6
Çoğu Zaman	34	35	26,4	20,6	28	37	26,7	26,4
Her Zaman	13	22	10,1	12,9	12	18	11,4	12,9
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 23 incelendiğinde “Daha pahalıya mal olsa da çevreye zarar vermeyen ürünleri satın alırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %19,4’ü (25 kişi) hiçbir zaman almadığı, %44,2’si (57 kişi) ara sıra aldığı, %26,4’ü (34 kişi) çoğu zaman aldığı, %10,1’i (13 kişi) ise her zaman aldığı yönde cevaplar vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %20,6’sı (35 kişi) hiçbir zaman almadığı, %45,9’u (78 kişi) ara sıra aldığı, %20,6’sı (35 kişi) çoğu zaman aldığı, %12,9’u (22 kişi) ise her zaman aldığı yönde cevaplar vermiştir.

“Daha pahalıya mal olsa da çevreye zarar vermeyen ürünleri satın alırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %19’u (20 kişi) hiçbir zaman almadığı, %42,9’u (45 kişi) ara sıra aldığı, %26,7’si (28 kişi) çoğu zaman aldığı, %11,4’ü (12 kişi) ise her zaman aldığı yönünde cevaplar vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %17’si hiçbir zaman almadığı, %43,6’sı ara sıra aldığı, %26,4’ü çoğu zaman aldığı, %12,9’u ise her zaman aldığı yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 23).

Tablo 24:
Öğrencilerin 8. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	42	14,0	26	10,6
Ara Sıra	108	36,1	93	38,0
Çoğu Zaman	98	32,8	84	34,3
Her Zaman	51	17,1	42	17,1
Toplam	299	100	245	100

Tablo 24 incelendiğinde “Çevre kirliliğine neden olan insanları uyarırım.” sorusuna 9. sınıfların %14’ü (42 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %36,1’i (108 kişi) ara sıra uyardığı, %32,8’i (98 kişi) çoğu zaman uyardığı, %17,1’i (51 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevaplar vermiştir.

“Çevre kirliliğine neden olan insanları uyarırım.” sorusuna 12. sınıfların %10,6’sı (26 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %38’i (93 kişi) ara sıra uyardığı, %34,3’ü (84 kişi) çoğu zaman uyardığı, %17,1’i (42 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 24).

Tablo 25:**Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 8. Soruya Verdikleri Cevaplar**

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	11	31	8,5	18,2	11	15	10,5	10,7
Ara Sıra	49	59	38,0	34,7	36	57	34,3	40,7
Çoğu Zaman	49	49	38,0	28,8	45	39	42,9	27,9
Her Zaman	20	31	15,5	18,2	13	29	12,4	20,7
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 25 incelendiğinde “Çevre kirliliğine neden olan insanları uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %8,5’i (11 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %38’i (49 kişi) ara sıra uyardığı, % 38’i (49 kişi) çoğu zaman uyardığı, %15,5’i (20 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %18,2’si (31 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %34,7’si (59 kişi) ara sıra uyardığı, % 28,8’i (49 kişi) çoğu zaman uyardığı, %18,2’si (31 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevaplar vermiştir.

“Çevre kirliliğine neden olan insanları uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %10,5’i (11 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %34,3’ü, (36 kişi) ara sıra uyardığı, %42,9’u (45 kişi) çoğu zaman uyardığı, %12,4’ü (13 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %10,7’si (15 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %40,7’si (57 kişi) ara sıra uyardığı, %27,9’u (39 kişi) çoğu zaman uyardığı, %20,7’si (29 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 25).

Tablo 26:
Öğrencilerin 9. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	65	21,7	45	18,4
Ara Sıra	117	39,1	112	45,7
Çoğu Zaman	85	28,4	54	22,0
Her Zaman	32	10,7	34	13,9
Toplam	299	100	245	100

Tablo 26 incelendiğinde “İnsanları, hava kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna 9. sınıfların %21,7’si (65 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %39,1’i (117 kişi) ara sıra uyardığı, %28,4’ü (85 kişi) çoğu zaman uyardığı, %10,7’si (32 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“İnsanları, hava kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna 12. sınıfların %18,4’ü (45 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %45,7’si (112 kişi) ara sıra uyardığı , %22’si (54 kişi) çoğu zaman uyardığı, 13,9’u (34 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 26).

Tablo 27:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 9. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	20	45	15,5	26,5	18	27	17,1	19,3
Ara Sıra	52	65	40,3	38,2	45	67	42,9	47,9
Çoğu Zaman	44	41	34,1	24,1	28	26	26,7	18,6
Her Zaman	13	19	10,1	11,2	14	20	13,3	14,3
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 27 incelendiğinde “İnsanları, hava kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %15,5’i (20 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %40,3’ü (52 kişi) ara sıra uyardığı, %34,1’i (44 kişi) çoğu zaman uyardığı, %10,1’i (13 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %26,5’i (45 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %38,2’si (65 kişi) ara sıra uyardığı, %24,1’i (41 kişi) çoğu zaman uyardığı, %11,2’si (19 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“İnsanları, hava kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %17,1’i (18 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %42,9’u (45 kişi) ara sıra uyardığı, %26,7’si (28 kişi) çoğu zaman uyardığı, %13,3’ü (14 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %19,3’ü (27 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %47,9’u (67 kişi) ara sıra uyardığı, %18,6’sı (26 kişi) çoğu zaman uyardığı, %14,3’ü (20 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 27).

Tablo 28:
Öğrencilerin 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	52	17,4	38	15,5
Ara Sıra	115	38,5	104	42,4
Çoğu Zaman	89	29,8	60	24,5
Her Zaman	43	14,4	43	17,6
Toplam	299	100	245	100

Tablo 28 incelendiğinde “İnsanları, su kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım” sorusuna 9. sınıfların % 17,4’ü (52 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %38,5’i (115 kişi) ara sıra uyardığı, %29,8’i (89 kişi) çoğu zaman uyardığı, %14,4’ü (43 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“İnsanları, su kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım” sorusuna 12. sınıfların %15,5’i (38 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %42,4’ü (104 kişi) ara sıra uyardığı, %24,5’i (60 kişi) çoğu zaman uyardığı, %17,6’sı (43 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 28).

Tablo 29:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 10. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	17	35	13,2	20,6	14	24	13,3	17,1
Ara Sıra	47	68	36,4	40,0	44	60	41,9	42,9
Çoğu Zaman	53	36	41,1	21,2	28	32	26,7	22,9
Her Zaman	12	31	9,3	18,2	19	24	18,1	17,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 29 incelendiğinde “İnsanları, su kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %13,2’si (17 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %36,4’ü (47 kişi) ara sıra uyardığı, %41,1’i (53 kişi) çoğu zaman uyardığı, %9,3’ü (12 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %20,6’sı (35 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %40’ı (68 kişi) ara sıra uyardığı, %21,2’si (36 kişi) çoğu zaman uyardığı, %18,2’si 31 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“İnsanları, su kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin % 13,3’ü (14 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %41,9’u (44 kişi) ara sıra uyardığı, %26,7’si (28 kişi) çoğu zaman uyardığı, %18,1’i (19 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin % 17,1’i (24 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %42,9’u (60 kişi) ara sıra uyardığı, %22,9’u (32 kişi) çoğu zaman uyardığı, %17,1’i (24 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 29).

Tablo 30:
Öğrencilerin 11. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	27	9,0	21	8,6
Ara Sıra	130	43,5	96	39,2
Çoğu Zaman	91	30,4	84	34,3
Her Zaman	51	17,1	44	18,0
Toplam	299	100	245	100

Tablo 30 incelendiğinde “Atıklarını, yeniden değerlendirilebilmeleri için uygun geri dönüşüm kutularına atarım.” sorusuna 9. sınıfların % 9’u (27 kişi) hiçbir zaman atmadığını, %43,5’i (130 kişi) ara sıra attığını, %30,4’ü (91 kişi) çoğu zaman attığını, %17,1’i (51 kişi) her zaman attığı yönünde cevaplar vermiştir.

“Atıklarını, yeniden değerlendirilebilmeleri için uygun geri dönüşüm kutularına atarım.” sorusuna 12. sınıfların %8,6’sı (21 kişi) hiçbir zaman atmadığı, %39,2’si (96 kişi) ara sıra attığı, %34,3’ü (84 kişi) çoğu zaman attığı, %18’i (44 kişi) her zaman attığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 30).

Tablo 31:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 11. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	5	22	3,9	12,9	6	15	5,7	10,7
Ara Sıra	54	76	41,9	44,7	36	60	34,3	42,9
Çoğu Zaman	48	43	37,2	25,3	39	45	37,1	32,1
Her Zaman	22	29	17,1	17,1	24	20	22,9	14,3
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 31 incelendiğinde “Atıkları, yeniden değerlendirilebilmeleri için uygun geri dönüşüm kutularına atarım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %3,9’u (5 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %41,9’u (54 kişi) ara sıra uyardığı, %37,2’si (48 kişi) çoğu zaman uyardığı, %17,1’i (22 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %12,9’u (22 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %44,7’si (76 kişi) ara sıra uyardığı, %25,3’ü (43 kişi) çoğu zaman uyardığı, %17,1’i (29 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“Atıkları, yeniden değerlendirilebilmeleri için uygun geri dönüşüm kutularına atarım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %5,7’si (6 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %34,3’ü (36 kişi) ara sıra uyardığı, %37,1’i (39 kişi) çoğu zaman uyardığı, %22,9’u (24 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %10,7’i (15 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %42,9’u (60 kişi) ara sıra uyardığı, %32,1’i (45 kişi) çoğu zaman uyardığı, %14,3’ü (20 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 31).

Tablo 32:
Öğrencilerin 12. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	57	19,1	50	20,4
Ara Sıra	124	41,5	97	39,6
Çoğu Zaman	78	26,1	61	24,9
Her Zaman	40	13,4	37	15,1
Toplam	299	100	245	100

Tablo 32 incelendiğinde “İnsanları, toprak kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna 9. sınıfların %19,1’i (57 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %41,5’i (124 kişi) ara sıra uyardığı, %26,1’i (78 kişi) çoğu zaman uyardığı, %13,4’ü (40 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“İnsanları, toprak kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna 12. sınıfların %20,4’ü (50 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %39,6’sı (97 kişi) ara sıra uyardığı, %24,9’u (61 kişi) çoğu zaman uyardığı, %15,1’i (37 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 32).

Tablo 33:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 12. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	18	39	14,0	22,9	21	29	20,0	20,7
Ara Sıra	55	69	42,6	40,6	39	58	37,1	41,4
Çoğu Zaman	43	35	33,3	20,6	30	31	28,6	22,1
Her Zaman	13	27	10,1	15,9	15	22	14,3	15,7
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 33 incelendiğinde “İnsanları, toprak kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %14’ü (18 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %42,6’sı (55 kişi) ara sıra uyardığı, %33,3’ü (43 kişi) çoğu zaman uyardığı, %10,1’i (13 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %22,9’u (39 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %40,6’sı (69 kişi) ara sıra uyardığı, %20,6’sı (35 kişi) çoğu zaman uyardığı, %15,9’u (27 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“İnsanları, toprak kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %20’si (21 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %37,1’i (39 kişi) ara sıra uyardığı, %28,6’sı (30 kişi) çoğu zaman uyardığı, %14,3’ü (15 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %20,7’si (29 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %41,4’ü (58 kişi) ara sıra uyardığı, %22,1’i (31 kişi) çoğu zaman uyardığı, %15,7’si (22 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 33).

Tablo 34:
Öğrencilerin 13. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	12	4,0	10	4,1
Ara Sıra	60	20,1	42	17,1
Çoğu Zaman	89	29,8	71	29,0
Her Zaman	138	46,2	120	49,0
Toplam	299	100	245	100

Tablo 34 incelendiğinde “Çevremde bulunan bitki ve hayvanları korurum.” sorusuna 9. sınıfların %4’ü (12 kişi) hiçbir zaman korumadığı, %20,1’i (60 kişi) ara sıra koruduğu, %29,8’i (89 kişi) çoğu zaman koruduğu, %46,2’i (138 kişi) ise her zaman koruduğu yönde cevap vermişlerdir.

“Çevremde bulunan bitki ve hayvanları korurum.” sorusuna 12. sınıfların %4,1’i (10 kişi) hiçbir zaman korumadığı, %17,1’i (42 kişi) ara sıra koruduğu, %29’u (71 kişi) çoğu zaman koruduğu %49 (120 kişi) her zaman koruduğu yönünde cevap vermişlerdir (Tablo 34).

Tablo 35:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 13. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	4	8	3,1	4,7	4	6	3,8	4,3
Ara Sıra	16	44	12,4	25,9	16	26	15,2	18,6
Çoğu Zaman	43	46	33,3	27,1	30	41	28,6	29,3
Her Zaman	66	72	51,2	42,4	55	65	52,4	46,4
Boş	0	0	0	0	0	2	0	1,4
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 35 incelendiğinde “Çevremde bulunan bitki ve hayvanları korurum.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %3,1’i (4 kişi) hiçbir zaman korumadığı, %12,4’ü (16 kişi) ara sıra koruduğu, %33,3’ü (43 kişi) çoğu zaman koruduğu, %51,2’i (66 kişi) ise her zaman koruduğu yönde cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %4,7’i (8 kişi) hiçbir zaman korumadığı, %25,9’u (44 kişi) ara sıra koruduğu, %27,1’i (46 kişi) çoğu zaman koruduğu, %42,4’ü (66 kişi) ise her zaman koruduğu yönde cevap vermişlerdir

“Çevremde bulunan bitki ve hayvanları korurum.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %3,8’i (4 kişi) hiçbir zaman korumadığı, %15,2’i (16 kişi) ara sıra koruduğu, %28,6’ı (30 kişi) çoğu zaman koruduğu, %52,4’ü (55 kişi) ise her zaman koruduğu yönde cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %4,3’ü (6 kişi) hiçbir zaman korumadığı, %18,6’ı (26 kişi) ara sıra koruduğu, %29,3’ü (41 kişi) çoğu zaman koruduğu, %46’ı (65 kişi) ise her zaman koruduğu yönde cevap vermişlerdir. 2 kişi ise cevap vermemiştir.(Tablo 35).

Tablo 36:
Öğrencilerin 14. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	37	12,4	29	11,8
Ara Sıra	85	28,4	67	27,3
Çoğu Zaman	82	27,4	74	30,2
Her Zaman	95	31,8	75	30,6
Toplam	299	100	245	100

Tablo 36 incelendiğinde “Işık kaynaklarının, radyonun, bilgisayarın, internetin, televizyonun gereksiz yere açık kalmamasına çok dikkat ederim.” sorusuna 9. sınıfların %12,4’ü (37 kişi) hiçbir zaman dikkat etmediği, %28,4’ü (85 kişi) ara sıra dikkat ettiği, %27,4’ü (82 kişi) çoğu zaman dikkat ettiği, %31,8’i (95 kişi) ise her zaman dikkat ettiği yönde cevap vermişlerdir.

“Işık kaynaklarının, radyonun, bilgisayarın, internetin, televizyonun gereksiz yere açık kalmamasına çok dikkat ederim.” sorusuna 12. sınıfların %11,8’i (29 kişi) hiçbir zaman dikkat etmediği, %27,3’ü (67 kişi) ara sıra dikkat ettiği, %30,2’i (74 kişi) çoğu zaman dikkat ettiği, %30,6’ı (75 kişi) ise her zaman dikkat ettiği yönde cevap vermişlerdir (Tablo 36).

Tablo 37:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 14. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	10	27	7,8	15,9	8	21	7,6	15,0
Ara Sıra	31	54	24,0	31,8	31	36	29,5	25,7
Çoğu Zaman	37	45	28,7	26,5	36	38	34,3	27,1
Her Zaman	51	44	39,5	25,9	30	45	28,6	32,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 37 incelendiğinde “Işık kaynaklarının, radyonun, bilgisayarın, internetin, televizyonun gereksiz yere açık kalmamasına çok dikkat ederim.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %7,8’i (10 kişi) hiçbir zaman dikkat etmediği, %24’ü (31 kişi) ara sıra dikkat ettiği, %28,7’i (37 kişi) çoğu zaman dikkat ettiği, %39,5’i (51 kişi) ise her zaman dikkat ettiği yönde cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %15,9’u (27 kişi) hiçbir zaman dikkat etmediği, %31,8’i (54 kişi) ara sıra dikkat ettiği, %26,5’i (45 kişi) çoğu zaman dikkat ettiği, %25,9’u (44 kişi) ise her zaman dikkat ettiği yönde cevap vermişlerdir

“Işık kaynaklarının, radyonun, bilgisayarın, internetin, televizyonun gereksiz yere açık kalmamasına çok dikkat ederim.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %7,6’ı (8 kişi) hiçbir zaman dikkat etmediği, %29,5’i (31 kişi) ara sıra dikkat ettiği, %34,3’ü (36 kişi) çoğu zaman dikkat ettiği, %28,6’ı(30 kişi) ise her zaman dikkat ettiği yönde cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %15’i (21 kişi) hiçbir zaman dikkat etmediği, %25,7’i (36 kişi) ara sıra dikkat ettiği, %27,1’i (38 kişi)

çoğu zaman dikkat ettiği, %32,1'i (45 kişi) ise her zaman dikkat ettiği yönde cevap vermişlerdir (Tablo 37).

Tablo 38:
Öğrencilerin 15. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	157	52,5	100	40,8
Ara Sıra	101	33,8	97	39,6
Çoğu Zaman	30	10,0	31	12,7
Her Zaman	11	3,7	17	6,9
Toplam	299	100	245	100

Tablo 38 incelendiğinde “Arkadaşlar ile çevre kirliliği üzerine sohbetler yaparız.” sorusuna 9. sınıfların %52,5'i (157 kişi) hiçbir zaman yapmadığını, %33,8'i (101 kişi) ara sıra yaptığı, %10'u (30 kişi) çoğu zaman yaptığı, %3,7'i (11 kişi) ise her zaman yaptığı yönde cevap vermiştir.

“Arkadaşlar ile çevre kirliliği üzerine sohbetler yaparız.” sorusuna 12. sınıfların %40,8'i (100 kişi) hiçbir zaman yapmadığı, %39,6'ı (97 kişi) ara sıra yaptığı, %12,7'i (31 kişi) çoğu zaman yaptığı, %6,9'u (17 kişi) her zaman yaptığı yönde cevap vermişlerdir (Tablo 38).

Tablo 39:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 15. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	73	84	56,6	49,4	43	57	41,0	40,7
Ara Sıra	45	56	34,9	32,9	34	63	32,4	45,0
Çoğu Zaman	9	21	7,0	12,4	16	15	15,2	10,7
Her Zaman	2	9	1,6	5,3	12	5	11,4	3,6
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 39 incelendiğinde “Arkadaşlar ile çevre kirliliği üzerine sohbetler yaparız.” sorusuna Anadolu liselerin2ude öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %56,6’ı (73 kişi) hiçbir zaman sohbet yapmadıkları, %34,9’u (45 kişi) ara sıra sohbet yaptıkları, %7’i (9 kişi) çoğu zaman sohbet yaptıkları, %1,6’ı (2 kişi) ise her zaman sohbet yaptıkları yönde cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %49,4’ü (84 kişi) hiçbir zaman, sohbet yapmadığı %32,9’u (56 kişi) ara sıra sohbet yaptıkları, %12,4’ü (21 kişi) çoğu zaman sohbet yaptıkları, %5,3’ü (9 kişi) ise her zaman sohbet yaptıkları yönünde cevap vermişlerdir.

“Arkadaşlar ile çevre kirliliği üzerine sohbetler yaparız.” sorusuna Anadolu lisesinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %41’i (43 kişi) hiçbir zaman yapmadığı, %32,4’ü (34 kişi) ara sıra yaptığı, %15,2’i (16 kişi) çoğu zaman yaptığı, %11,4’ü (12 kişi) her zaman yaptığı yönde cevap vermişlerdir. Meslek lisesinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %40,7’i (57 kişi) hiçbir zaman yapmadığı, %45’i (65 kişi) ara sıra yaptığı, %10,7’i (15 kişi) çoğu zaman yaptığı, %3,6’ı (5 kişi) her zaman yaptığı yönde cevap vermişlerdir (Tablo 39).

Tablo 40:
Öğrencilerin 16. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Öğrenci Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	57	19,1	49	20,0
Ara Sıra	129	43,1	95	38,8
Çoğu Zaman	64	21,4	51	20,8
Her Zaman	49	16,4	50	20,4
Toplam	299	100	245	100

Tablo 40 incelendiğinde “İnsanları, gürültü kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna 9. sınıfların %19,1’i (57 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %43,1’i (129 kişi) ara sıra uyardığı, %21,4’ü (64 kişi) çoğu zaman uyardığı, %16,4’ü (49 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermişlerdir.

“İnsanları, gürültü kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna 12. sınıfların %20’i (49 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, % 38,8’i (95 kişi) ara sıra uyardığı, %20,8’i (51 kişi) çoğu zaman uyardığı, %20,4’ü (50 kişi) her zaman uyardığı yönde cevap vermişlerdir (Tablo 40).

Tablo 41:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 16. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	17	40	13,2	23,5	21	28	20,0	20,0
Ara Sıra	49	80	38,0	47,1	37	58	35,2	41,4
Çoğu Zaman	39	25	30,2	14,7	23	28	21,9	20,0
Her Zaman	24	25	18,6	14,7	24	26	22,9	18,6
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 41 incelendiğinde “İnsanları, gürültü kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %13,2’i (17 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %38,2’i (49 kişi) ara sıra uyardığı, %30,2’i (39 kişi) çoğu zaman uyardığı, %18,6’ı (24 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %23,5’i (40 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %47,1’i (80 kişi) ara sıra uyardığı, %14,7’i (25 kişi) çoğu zaman uyardığı, %14,7’i (25 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermişlerdir.

“İnsanları, gürültü kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %20’i (21 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %35,2’i (37 kişi) ara sıra uyardığı, %21,9’u (23 kişi) çoğu zaman uyardığı, %22,9’u (24 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %20’i (28 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %41,4’ü (58 kişi) ara sıra uyardığı, %20’i (28 kişi) çoğu zaman uyardığı, %18,6’ı (26 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermişlerdir (Tablo 41).

Tablo 42:
Öğrencilerin 17. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Hiçbir Zaman	136	45,5	120	49,0
Ara Sıra	78	26,1	53	21,6
Çoğu Zaman	48	16,1	38	15,5
Her Zaman	37	12,4	34	13,9
Toplam	299	100	245	100

Tablo 42 incelendiğinde “Dişlerimi fırçalarken gargara yapmak için suyu bardak içinde kullanırım.” sorusuna 9. sınıfların %45,5’i (136 kişi) hiç bir zaman kullanmadığı, %26,1’i (78 kişi) ara sıra kullandığı, %16,1’i (48 kişi) çoğu zaman kullandığı, %12,4’ü (37 kişi) ise her zaman kullandığı yönde cevap vermiştir.

“Dişlerimi fırçalarken gargara yapmak için suyu bardak içinde kullanırım.” sorusuna 12. sınıfların %49’u (120 kişi) hiçbir zaman kullanmadığı, %21,6’ı (53 kişi) ara sıra kullandığı, %15,5’i (38 kişi) çoğu zaman kullandığı, %13,9’u (34 kişi) ise her zaman kullandığı yönde cevap vermiştir (Tablo 42).

Tablo 43:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 17. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	76	60	58,9	35,3	59	61	56,2	43,6
Ara Sıra	26	52	20,2	30,6	21	32	20,0	22,9
Çoğu Zaman	14	34	10,9	20,0	15	23	14,3	16,4
Her Zaman	13	24	10,1	14,1	10	24	9,5	17,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 43 incelendiğinde“Dişlerimi fırçalarken gargara yapmak için suyu bardak içinde kullanırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %58,9’u (76 kişi) hiç bir zaman kullanmadığı, %20,2’i (26 kişi) ara sıra kullandığı, %10,9’u (14 kişi) çoğu zaman kullandığı, %10,1’i (13 kişi) ise her zaman kullandığı yönde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %35,3’ü (60 kişi) hiç bir zaman kullanmadığı, %30,6’ı (52 kişi) ara sıra kullandığı, %20’i (34 kişi) çoğu zaman kullandığı, %14,1’i (24 kişi) ise her zaman kullandığı yönde cevap vermiştir.

“Dişlerimi fırçalarken gargara yapmak için suyu bardak içinde kullanırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %56,2’i (59 kişi) hiç bir zaman kullanmadığı, %20’i (21 kişi) ara sıra kullandığı, %14,3’ü (15 kişi) çoğu zaman kullandığı, %9,5’i (10 kişi) ise her zaman kullandığı yönde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %43,6’ı (61 kişi) hiç bir zaman kullanmadığı, %22,9’u (32 kişi) ara sıra kullandığı, %16,4’ü (23 kişi) çoğu zaman kullandığı, %17,1’i (24 kişi) ise her zaman kullandığı yönde cevap vermiştir (Tablo 43).

Tablo 44:
Öğrencilerin 18. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde (%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Hiçbir Zaman	125	41,8	80	32,7
Ara Sıra	84	28,1	88	35,9
Çoğu Zaman	53	17,7	47	19,2
Her Zaman	37	12,4	30	12,2
Toplam	299	100	245	100

Tablo 44 incelendiğinde “Ailemi ve çevremdeki insanları toplu taşıma araçlarını kullanma konusunda uyarırım.” sorusuna 9. sınıfların %41,8’i (125 kişi) hiçbir zaman uyarılmadığı, %28,1’i (84 kişi) ara sıra uyardığı, %17,7’i (53 kişi) çoğu zaman uyardığı, %12,4’ü (37 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“Ailemi ve çevremdeki insanları toplu taşıma araçlarını kullanma konusunda uyarırım.” sorusuna 12. sınıfların %32,7’i (80 kişi) hiçbir zaman uyarılmadığı, %35,9’u (88 kişi) ara sıra uyardığı, %19,2’i (47 kişi) çoğu zaman uyardığı, %12,2’i (30 kişi) ise her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 44).

Tablo 45:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 18. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Hiçbir Zaman	51	74	39,5	43,5	36	44	34,3	31,4
Ara Sıra	41	43	31,8	25,3	36	52	34,3	37,1
Çoğu Zaman	23	30	17,8	17,6	23	24	21,9	17,1
Her Zaman	14	23	10,9	13,5	10	20	9,5	14,3
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 45 incelendiğinde “Ailemi ve çevremdeki insanları toplu taşıma araçlarını kullanma konusunda uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %39,5’i (51 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %31,8’i (41 kişi) ara sıra uyardığı, % 17,8’i (23 kişi) çoğu zaman uyardığı, % 10,9’u (14 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %43,5’i (74 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %25,3’ü (43 kişi) ara sıra uyardığı, % 17,6’ı (30 kişi) çoğu zaman uyardığı, %13,5’i (23 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir.

“Ailemi ve çevremdeki insanları toplu taşıma araçlarını kullanma konusunda uyarırım.” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %34,3’ü (36 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %34,3’ü (36 kişi) ara sıra uyardığı, % 21,9’u (23 kişi) çoğu zaman uyardığı, % 9,5’i (10 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %31,4’ü (44 kişi) hiçbir zaman uyarmadığı, %37,1’i (52 kişi) ara sıra uyardığı, % 17,1’i (24 kişi) çoğu zaman uyardığı, %14,3’ü (20 kişi) her zaman uyardığı yönünde cevap vermiştir (Tablo 45).

Tablo 46:
Normallik Testi

Tests of Normality							
		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	Sig.	İstatistik	df	Sig.
Çevre Davranış	9.sınıf	,302	299	,000	,776	299	,000
	12.sınıf	,323	245	,000	,768	245	,000

Tablo 46' da görüldüğü üzere 9. sınıfta öğrenim görmekte olan 299 öğrencinin çevre davranış ölçeğine verdiği cevapların dağılımı ($0.00 < 0.05$), 12.sınıfta yer alan 245 öğrencinin verdiği cevapların dağılımı ise ($0.00 < 0.05$) %95 güven aralığında normal dağılım göstermediği görülmüştür. Bu yüzden analizlerde parametrik bir test olan T-Testi yerine parametrik olmayan Mann Whitney U Testi uygulanmıştır (Tablo 46).

Çevre Bilinci Ölçeğine Ait Bulgu Ve Yorumlar

Tablo 47:
Öğrencilerin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	40	13,4	21	8,6
Hayır	90	30,1	61	24,9
Bazen	166	55,5	163	66,5
Toplam	299	100	245	100

Tablo 47'e göre "Kitle iletişim araçlarının (televizyon, bilgisayar, gazete, internet, medya vb.) çevre eğitimi üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna 9.sınıfların %13,4'ü (40 kişi) evet düşünüyorum, %30,1'i (90 kişi) hayır düşünmüyorum, %55,5'i (166 kişi) ise bazen düşündüğü yönünde cevap vermiştir.

Tablo 47'e göre "Kitle iletişim araçlarının (televizyon, bilgisayar, gazete, internet, medya vb.) çevre eğitimi üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna 12. sınıfların %8,6'sı (21 kişi) evet düşünüyorum, %24,9'u (61 kişi) hayır düşünmüyorum,%66,5'i (163 kişi) ise bazen düşündüğü yönünde cevaplar vermiştir (Tablo 47).

Tablo 48:

Okul Türlerine Öğrencilerin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	AL.	M.L	A.L	M.L
Evet	13	27	10,1	15,9	8	13	7,6	9,3
Hayır	40	50	31,0	29,4	26	35	24,8	25,0
Bazen	76	93	59	54,7	71	92	67,6	65,7
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 48'e göre "Kitle iletişim araçlarının (televizyon, bilgisayar, gazete, internet, medya vb.) çevre eğitimi üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9.sınıf öğrencilerinin %10,1'i (13 kişi) evet düşünüyorum, %31'i (40 kişi) hayır düşünmüyorum, %59'u (76 kişi) ise bazen düşündüğü yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9.sınıf öğrencilerinin %15,9'u (27 kişi) evet düşünüyorum, %29,4'ü (50 kişi) hayır düşünmüyorum, %54,7'si (93 kişi) ise bazen düşündüğü yönünde cevap vermiştir.

Tablo 48'e göre "Kitle iletişim araçlarının (televizyon, bilgisayar, gazete, internet, medya vb.) çevre eğitimi üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12.sınıf öğrencilerinin %7,6'sı (8 kişi) evet düşünüyorum, %24,8'i (26 kişi) hayır düşünmüyorum, %67,6'si (71 kişi) ise bazen düşündüğü yönünde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12.sınıf öğrencilerinin %9,3'ü (13 kişi) evet

düşünüyorum, %25'i (35 kişi) hayır düşünmüyorum, %65,7'si (92 kişi) ise bazen düşündüğü yönünde cevap vermiştir.

Tablo 49:
Öğrencilerin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	69	23,1	65	26,5
Hayır	86	28,8	90	36,7
Bazen	144	48,2	90	36,7
Toplam	299	100	245	100

Tablo 49'a göre, "Öğretmenlerinizin çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %23,1'i (69 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %28,8'i (86 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %48,7'si (144 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir.

Tablo 49'a göre, "Öğretmenlerinizin çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %26,5'i (65 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %36,7'si (90 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %36,7'si (90 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir.

Tablo 49'a göre 9. sınıfların % 48,2'si, "Öğretmenlerinizin çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna "bazen" cevabını verirken, 12. sınıfların %36,7'si bazen %36,7'si hayır cevabını vermiştir. 12. sınıf öğrencileri 9. sınıf öğrencilere göre öğretmenlerin kendilerine daha fazla örnek olduğunu düşünmektedir (Tablo 49).

Tablo 50:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.N	M.L
Evet	39	30	30,2	17,6	26	39	24,8	27,9
Hayır	35	51	27,1	30,0	47	43	44,8	30,7
Bazen	55	89	42,6	52,4	32	58	30,5	41,4
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 50'ye göre, "Öğretmenlerinizin çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %30,2'si (39 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %27,1'i(35 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %42,6'sı (55 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %17,6'sı (30 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %30'u (51 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %52,4'ü (89 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir.

Tablo 50'ye göre, "Öğretmenlerinizin çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %24,8'i (26 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %44,8'i (47 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %30,5'i (32 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %27,9'u (39 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %30,7'si (43 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %41,4'ü (58 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir (Tablo 50).

Tablo 51:**Öğrencilerin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar**

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	119	39,8	89	36,3
Hayır	114	38,1	93	38,0
Bazen	66	22,1	63	25,7
Toplam	299	100	245	100

Tablo 51'e göre, "Arkadaşlarınızın çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %39,8'i (119 kişi) evet örnek oluyor, %38,1'i (114 kişi) hayır örnek olmuyor, %22,1'i (66 kişi) ise bazen örnek olduğu yönünde cevaplar vermiştir.

Tablo 51'e göre, "Arkadaşlarınızın çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %36,3'ü (89 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %38'i (93 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, % 25,7'si (63 kişi) ise bazen örnek olduğunu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir (Tablo 51).

Tablo 52:**Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar**

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	54	65	41,9	38,2	35	54	33,3	38,6
Hayır	52	62	40,3	36,5	45	48	42,9	34,3
Bazen	23	43	17,8	25,3	25	38	23,8	27,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 52'e göre, "Arkadaşlarınızın çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %41,9'u (54 kişi)

evet örnek olduğunu düşünüyorum, %40'ı (52 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %17,8'i (23 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %38,2'si (65 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %36,5'i (62 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %25,3'ü (43 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir.

Tablo 52'e göre, "Arkadaşlarınızın çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %33,3'ü (35 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %42,9'u (45 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %23,8'i(25 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12.sınıf öğrencilerinin %38,6'sı (54 kişi) evet örnek olduğunu düşünüyorum, %34,3'ü (48 kişi) hayır örnek olduğunu düşünmüyorum, %27,1'i (38 kişi) ise bazen örnek olduğu düşünüyorum şeklinde cevaplar vermiştir (Tablo 52).

Tablo 53:
Öğrencilerin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	38	12,7	32	13,1
Hayır	136	45,6	114	46,5
Bazen	124	41,5	98	40,0
Boş	1	0,3	1	0,4
Toplam	299	100	245	100

Tablo 53'e göre, "Çevreye yönelik edindiğiniz bilgileri gerçek hayatta uygulayabiliyor musunuz?" sorusuna 9. sınıfların %12,7'si (38 kişi) evet uygulayabiliyorum, %45,6'sı (136 kişi) hayır uygulayamıyorum, %41,5'i 124 kişi) ise bazen uygulayabiliyorum şeklinde cevap vermiştir. %0,3'ü (1 kişi) ise bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 53'e göre, "Çevreye yönelik edindiğiniz bilgileri gerçek hayatta uygulayabiliyor musunuz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %13,1'i (32 kişi) evet uygulayabiliyorum, %46,5'i (114 kişi) hayır uygulayamıyorum,%40'ı (98 kişi) ise bazen uygulayabiliyorum şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,4'ü (1 kişi) ise soruya cevap vermemiştir (Tablo 53).

Tablo 54:

Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	7	31	5,4	18,2	11	21	10,5	15,0
Hayır	62	74	48,1	43,5	45	69	42,9	49,3
Bazen	60	65	46,5	38,8	49	50	46,7	35,7
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 54'e göre, "Çevreye yönelik edindiğiniz bilgileri gerçek hayatta uygulayabiliyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %5,4'ü (7 kişi) evet uygulayabiliyorum, %48,1'i (62 kişi) hayır uygulayamıyorum, %46,5'i (60 kişi) ise bazen uygulayabiliyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %18,2'si (31 kişi) evet uygulayabiliyorum, %43,5'i (74 kişi) hayır uygulayamıyorum, %38,8'i (65 kişi) ise bazen uygulayabiliyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 54'e göre, "Çevreye yönelik edindiğiniz bilgileri gerçek hayatta uygulayabiliyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %10,5'i (11 kişi) evet uygulayabiliyorum, %42,9'u (45 kişi) hayır uygulayamıyorum, %46,7'si (49 kişi) ise bazen uygulayabiliyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %15'i (21 kişi) evet uygulayabiliyorum, %49,3'ü (69 kişi) hayır

uygulayamıyorum, %35,7'si (50 kişi) ise bazen uygulayabiliyorum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 54).

Tablo 55:
Öğrencilerin 5. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	88	29,4	73	29,8
Hayır	108	36,1	95	38,8
Bazen	103	34,4	76	31,0
Boş	0	0	1	0,4
Toplam	299	100	245	100

Tablo 55'e göre, "Okulunuzda uygulanan proje ve etkinliklerin çevre bilincinize ve çevreye yönelik duyarlılığınıza katkı sağladığını düşünüyor musunuz?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %29,4'ü (88 kişi) evet katkı sağladığını düşünüyorum, %36,1'i (108 kişi) hayır katkı sağladığını düşünmüyorum, %34,4'ü (103 kişi) ise bazen katkı sağladığını düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 55'e göre, "Okulunuzda uygulanan proje ve etkinliklerin çevre bilincinize ve çevreye yönelik duyarlılığınıza katkı sağladığını düşünüyor musunuz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %29,8'i (73 kişi) evet katkı sağladığını düşünüyorum, %38,8'i (95 kişi) hayır katkı sağladığını düşünmüyorum, %31'i (76 kişi) ise bazen katkı sağladığını düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,4'ü (1 kişi) ise bu soruya cevap vermemiştir (Tablo 55).

Tablo 56:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 5. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	33	55	25,6	32,4	33	40	31,4	28,6
Hayır	53	55	41,1	32,4	40	55	38,1	39,3
Bazen	43	60	33,3	35,3	32	45	30,5	32,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 56'ya göre, "Okulunuzda uygulanan proje ve etkinliklerin çevre bilincinize ve çevreye yönelik duyarlılığınıza katkı sağladığını düşünüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %25,6'sı (33 kişi) evet katkı sağladığını düşünüyorum, %41,1'i (53 kişi) hayır katkı sağladığını düşünmüyorum, %33,3'ü (43 kişi) ise bazen katkı sağladığını düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %32,4'ü (55 kişi) evet katkı sağladığını düşünüyorum, %32,4'ü (55 kişi) hayır katkı sağladığını düşünmüyorum, %35,3'ü (60 kişi) ise bazen katkı sağladığını düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir.

"Okulunuzda uygulanan proje ve etkinliklerin çevre bilincinize ve çevreye yönelik duyarlılığınıza katkı sağladığını düşünüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. Sınıf öğrencilerinin %31,4'ü (33 kişi) evet katkı sağladığını düşünüyorum, %38,1'i (40 kişi) hayır katkı sağladığını düşünmüyorum, %30,5'i (32 kişi) ise bazen katkı sağladığını düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %28,6'sı (40 kişi) evet katkı sağladığını düşünüyorum, %39,3'ü (55 kişi) hayır katkı sağladığını düşünmüyorum, %32,1'i (45 kişi) ise bazen katkı sağladığını düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 56).

Tablo 57:
Öğrencilerin 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	40	13,4	33	13,5
Hayır	111	37,1	83	33,9
Bazen	148	49,5	129	52,7
Toplam	299	100	245	100

Tablo 57'e göre, "Çevrenize karşı bilinçli ve duyarlı olduğunuzu düşünüyor musunuz?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin,%13,4'ü40 kişi) evet duyarlı olduğumu düşünüyorum, %37,1'i (111 kişi) hayır duyarlı olduğumu düşünmüyorum, %49,5'i (148 kişi) ise bazen duyarlı olduğumu düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 57'e göre, "Çevrenize karşı bilinçli ve duyarlı olduğunuzu düşünüyor musunuz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin,%13,5'i (33 kişi) evet duyarlı olduğumu düşünüyorum, %33,9'u (83 kişi) hayır duyarlı olduğumu düşünmüyorum, %52,7'si (129 kişi) ise bazen duyarlı olduğumu düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 57).

Tablo 58:
Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	12	28	9,3	16,5	14	19	13,3	13,6
Hayır	54	57	41,9	33,5	28	55	26,7	39,3
Bazen	63	85	48,8	50,0	63	66	60,0	47,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 58'e göre, "Çevrenize karşı bilinçli ve duyarlı olduğunuzu düşünüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin,%9,3'ü (12 kişi) evet duyarlı olduğumu düşünüyorum, %41,9'u (54 kişi) hayır duyarlı olduğumu düşünmüyorum, %48,8'i (63 kişi) ise bazen duyarlı olduğumu düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin,%16,5'i (28 kişi) evet duyarlı olduğumu düşünüyorum, %33,3'ü (57 kişi) hayır duyarlı olduğumu düşünmüyorum, %50'si (85 kişi) ise bazen duyarlı olduğumu düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 58'e göre, "Çevrenize karşı bilinçli ve duyarlı olduğunuzu düşünüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin,%13,3'ü (14 kişi) evet duyarlı olduğumu düşünüyorum, %26,7'si (28 kişi) hayır duyarlı olduğumu düşünmüyorum, %60'ı (63 kişi) ise bazen duyarlı olduğumu düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin,%13,6'sı (19 kişi) evet duyarlı olduğumu düşünüyorum, %39,3'ü (55 kişi) hayır duyarlı olduğumu düşünmüyorum, %47,1'i (66 kişi) ise bazen duyarlı olduğumu düşünüyorum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 58).

Tablo 59:

Öğrencilerin 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	29	9,7	38	15,5
Hayır	69	23,1	78	31,8
Bazen	200	66,9	129	52,7
Boş	1	0,3	0	0
Toplam	299	100	245	100

Tablo 59'a göre, "Aileniz sizleri çevreye karşı duyarlı olma konusunda uyarıyor mu?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %9,7'si (29 kişi) evet uyarıyor, %23,1'i (69 kişi) hayır

uyarmıyor, % 66,9'u (200 kişi) bazen uyarıyor şeklinde cevaplar vermiştir. Öğrencilerin %0,3'ü (1 kişi) ise soruya cevap vermemiştir.

Tablo 59'a göre, "Aileniz sizleri çevreye karşı duyarlı olma konusunda uyarıyor mu?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %15,5'i (38 kişi) evet uyarıyor, %31,8'i (78 kişi) hayır uyarılmıyor, % 52,7'si (129 kişi) bazen uyarıyor şeklinde cevaplar vermiştir (Tablo 59).

Tablo 60:

Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	16	13	12,4	7,6	15	23	14,3	16,4
Hayır	32	37	24,8	21,8	34	44	32,4	31,4
Bazen	81	120	62,8	70,6	56	73	53,3	52,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 60'a göre, "Aileniz sizleri çevreye karşı duyarlı olma konusunda uyarıyor mu?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %12,4'ü (16 kişi) evet uyarıyor, %24,8'i (32 kişi) hayır uyarılmıyor, %62,8'i (81 kişi) bazen uyarıyor şeklinde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %7,6'sı (13 kişi) evet uyarıyor, %21,8'i (37 kişi) hayır uyarılmıyor, % 70,6'i (120 kişi) bazen uyarıyor şeklinde cevaplar vermiştir.

Tablo 60'a göre, "Aileniz sizleri çevreye karşı duyarlı olma konusunda uyarıyor mu?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %14,3'ü (15 kişi) evet uyarıyor, %32,4'ü (34 kişi) hayır uyarılmıyor, % 53,3'ü (56 kişi) bazen uyarıyor şeklinde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %16,4'ü (23

kişi) evet uyarıyor, %31,4'ü (44 kişi) hayır uarmıyor, % 52,1'i (73 kişi) bazen uyarıyor şeklinde cevaplar vermiştir (Tablo 60).

Tablo 61:
Öğrencilerin 8. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	95	31,8	74	30,2
Hayır	90	30,1	98	40,0
Bazen	114	38,1	72	29,4
Boş	0	0	1	0,4
Toplam	299	100	245	100

Tablo 61'e göre, "Okulda aldığımız eğitimin çevre duyarlılığınızın gelişmesinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %31,8'i (95 kişi) evet etkili olduğunu düşünüyorum,%30,1'i (90 kişi) hayır etkili olduğunu düşünmüyorum, %38,1'i (114 kişi) ise bazen etkili olduğunu düşünüyorum şekline cevap vermiştir.

Tablo 61'e göre, "Okulda aldığımız eğitimin çevre duyarlılığınızın gelişmesinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %30,2'si (74 kişi) evet etkili olduğunu düşünüyorum,%40'ı (98 kişi) hayır etkili olduğunu düşünmüyorum, %29,4'ü (72 kişi) ise bazen etkili olduğunu düşünüyorum şekline cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,4'ü (1 kişi) ise soruya cevap vermemiştir (Tablo 61).

Tablo 62:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 8. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	40	55	31,0	32,4	33	41	31,4	29,3
Hayır	52	38	40,3	22,4	43	55	41,0	39,3
Bazen	37	77	28,7	45,3	29	44	27,7	31,4
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 62'e göre, "Okulda aldığımız eğitimin çevre duyarlılığınızın gelişmesinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %31'i (40 kişi) evet etkili olduğunu düşünüyorum,%40,3'ü (52 kişi) hayır etkili olduğunu düşünmüyorum, %28,7'si (37 kişi) ise bazen etkili olduğunu düşünüyorum şekline cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %32,4'ü (55 kişi) evet etkili olduğunu düşünüyorum,%22,4'ü (38 kişi) hayır etkili olduğunu düşünmüyorum, %45,3'ü (77 kişi) ise bazen etkili olduğunu düşünüyorum şekline cevap vermiştir.

Tablo 62'e göre, "Okulda aldığımız eğitimin çevre duyarlılığınızın gelişmesinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %31,4'ü (33 kişi) evet etkili olduğunu düşünüyorum,%41'i (43 kişi) hayır etkili olduğunu düşünmüyorum, %27,7'si (29 kişi) ise bazen etkili olduğunu düşünüyorum şekline cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %29,3'ü (41 kişi) evet etkili olduğunu düşünüyorum,%39,3'ü (55 kişi) hayır etkili olduğunu düşünmüyorum, %31,4'ü (44 kişi) ise bazen etkili olduğunu düşünüyorum şekline cevap vermiştir (Tablo 62).

Tablo 63:**Öğrencilerin 9. Soruya Verdikleri Cevaplar**

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	190	63,5	121	49,4
Hayır	37	12,4	51	20,8
Bazen	72	24,1	73	29,8
Toplam	299	100	245	100

Tablo 63'e göre "Okulunuzda çevreyle ilgili olan kulüp veya topluluklara üye oldunuz mu?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %63,5'i (190 kişi) evet üye oldum, %12,4'ü (37 kişi) hayır üye olmadım, %24,1'i (72 kişi) bazen üye oldum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 63'e göre "Okulunuzda çevreyle ilgili olan kulüp veya topluluklara üye oldunuz mu?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %49,4'ü (121 kişi) evet üye oldum, %20,8'i (51 kişi) hayır üye olmadım, %29,8'i (73 kişi) bazen üye oldum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 63).

Tablo 64:**Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 9. Soruya Verdikleri Cevaplar**

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	95	95	73,6	55,9	51	70	48,6	50,0
Hayır	14	23	10,9	13,5	19	32	18,1	22,9
Bazen	20	52	15,5	30,6	35	38	33,3	27,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 64'e göre "Okulunuzda çevreyle ilgili olan kulüp veya topluluklara üye oldunuz mu?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %73,6'sı (95 kişi)

evet üye oldum, %10,9'u (14 kişi) hayır üye olmadım, %15,5'i (20 kişi) bazen üye oldum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %55,9'u (95 kişi) evet üye oldum, %13,5'i (23 kişi) hayır üye olmadım, %30,6'sı (52 kişi) bazen üye oldum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 64'e göre "Okulunuzda çevreyle ilgili olan kulüp veya topluluklara üye oldunuz mu?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %48,6'sı (51 kişi) evet üye oldum, %18,1'i (19 kişi) hayır üye olmadım, %33,3'ü (35 kişi) bazen üye oldum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %50'si (70 kişi) evet üye oldum, %22,9'u (32 kişi) hayır üye olmadım, %27,1'i (38 kişi) bazen üye oldum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 64).

Tablo 65:
Öğrencilerin 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	142	47,5	104	42,4
Hayır	82	27,4	81	33,1
Bazen	74	24,7	60	24,5
Boş	1	0,3	0	0
Toplam	299	100	245	100

Tablo 65'e göre " Okulunuzda çevreyle ilgili düzenlenen gezilere ve etkinliklere katılıyor musunuz?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %47,5'i (142 kişi) evet gezi ve etkinliklere katılıyorum, %27,4'ü (82 kişi) hayır gezi ve etkinliklere katılmıyorum, %24,7'si (74 kişi) ise bazen gezi ve etkinliklere katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Öğrencilerin %0,3'ü (1 kişi) ise soruya cevap vermemiştir.

Tablo 65'e göre " Okulunuzda çevreyle ilgili düzenlenen gezilere ve etkinliklere katılıyor musunuz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %42,4'ü (104 kişi) evet gezi ve etkinliklere katılıyorum, %33,1'i (81 kişi) hayır gezi ve etkinliklere katılmıyorum, %24,5'i (60 kişi) ise bazen gezi ve etkinliklere katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir (Tablo 65).

Tablo 66:

Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	52	90	40,3	52,9	49	55	46,7	39,3
Hayır	47	35	36,4	20,6	28	53	26,7	37,9
Bazen	30	45	23,3	26,5	28	32	26,7	22,9
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 66'ya göre " Okulunuzda çevreyle ilgili düzenlenen gezilere ve etkinliklere katılıyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %40,3'ü (52 kişi) evet gezi ve etkinliklere katılıyorum, %36,4'ü (47 kişi) hayır gezi ve etkinliklere katılmıyorum, %23,3'ü (30 kişi) ise bazen gezi ve etkinliklere katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %52,9'u (90 kişi) evet gezi ve etkinliklere katılıyorum, %20,6'sı (35 kişi) hayır gezi ve etkinliklere katılmıyorum, %26,5'i (45 kişi) ise bazen gezi ve etkinliklere katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir.

Tablo 66'ya göre " Okulunuzda çevreyle ilgili düzenlenen gezilere ve etkinliklere katılıyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %46,7'si 49 kişi) evet gezi ve etkinliklere katılıyorum, %26,7'si (28 kişi) hayır gezi ve etkinliklere katılmıyorum, %26,7'si (28 kişi) ise bazen gezi ve etkinliklere katılıyorum

şeklinde cevaplar vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %39,3'ü (55 kişi) evet gezi ve etkinliklere katılıyorum, %37,9'u (53 kişi) hayır gezi ve etkinliklere katılmıyorum, %22,9'u (32 kişi) ise bazen gezi ve etkinliklere katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir (Tablo 66).

Tablo 67:

Öğrencilerin 11. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	115	38,5	61	24,9
Hayır	107	35,8	111	45,3
Bazen	75	25,1	72	29,4
Boş	2	0,7	1	0,4
Toplam	299	100	245	100

Tablo 67'ye göre, “Basında çıkan çevre ile ilgili haberleri okuyor musunuz?” sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %38,5'i (115 kişi) evet okuyorum, %35,8'i (107 kişi) hayır okumuyorum, %25,1'i (75 kişi) bazen okuyorum şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,7'si (2 kişi) ise soruya cevap vermemiştir.

Tablo 67'ye göre, “Basında çıkan çevre ile ilgili haberleri okuyor musunuz?” sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %24,9'u (61 kişi) evet okuyorum, %45,3'ü (111 kişi) hayır okumuyorum, %29,4'ü (72 kişi) bazen okuyorum şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,4'ü (1 kişi) ise soruya cevap vermemiştir (Tablo 67).

Tablo 68:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 11. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	50	65	38,8	38,2	23	38	21,9	27,1
Hayır	51	56	39,5	32,9	47	64	44,8	45,7
Bazen	28	49	21,7	28,8	35	38	33,4	27,1
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 68'e göre, "Basında çıkan çevre ile ilgili haberleri okuyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %38,8'i (50 kişi) evet okuyorum, %39,5'i (51 kişi) hayır okumuyorum, %21,7'si (28 kişi) bazen okuyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %38,2'i (65 kişi) evet okuyorum, %32,9'u (56 kişi) hayır okumuyorum, %28,8'i (49 kişi) bazen okuyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 68'a göre, "Basında çıkan çevre ile ilgili haberleri okuyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %21,9'u (23 kişi) evet okuyorum, %44,8'i (47 kişi) hayır okumuyorum, %33,4'ü (35 kişi) bazen okuyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %27,1'i (38 kişi) evet okuyorum, %45,7'si (64 kişi) hayır okumuyorum, %27,1'i (38 kişi) bazen okuyorum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 68).

Tablo 69:
Öğrencilerin 12. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	133	44,5	115	46,9
Hayır	98	32,8	84	34,3
Bazen	67	22,4	46	18,8
Boş	1	0,3	0	0
Toplam	299	100	245	100

Tablo 69'a göre, "Çevre konularıyla ilgili herhangi bir süreli yayın(dergi, internet, medya, gazete vb.) takip ediyor musunuz?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %44,5'i (133 kişi) evet takip ediyorum, %32,8'i (98 kişi) hayır takip etmiyorum, %22,4'ü (67 kişi) ise bazen takip ediyorum şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,3'ü (1 kişi) ise soruya herhangi bir cevap vermemiştir.

Tablo 69'a göre, "Çevre konularıyla ilgili herhangi bir süreli yayın(dergi, internet, medya, gazete vb.) takip ediyor musunuz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %46,9'u (115 kişi) evet takip ediyorum, %34,3'ü (84 kişi) hayır takip etmiyorum, %18,8'i (46 kişi) ise bazen takip ediyorum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 69).

Tablo 70:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 12. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	69	64	53,5	37,6	56	59	53,3	42,1
Hayır	43	55	33,3	32,4	26	58	24,8	41,4
Bazen	17	51	13,2	30	23	23	21,9	16,4
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 70'ye göre, "Çevre konularıyla ilgili herhangi bir süreli yayın (dergi, internet, medya, gazete vb.) takip ediyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %53,5'i (69 kişi) evet takip ediyorum, %33,3'ü (43 kişi) hayır takip etmiyorum, %13,2'si (17 kişi) ise bazen takip ediyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %37,6'sı (64 kişi) evet takip ediyorum, %32,4'ü (55 kişi) hayır takip etmiyorum, %30'u (51 kişi) ise bazen takip ediyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 70'e göre, "Çevre konularıyla ilgili herhangi bir süreli yayın(dergi, internet, medya, gazete vb.) takip ediyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %53,3'ü (56 kişi) evet takip ediyorum, %24,8'i (26 kişi) hayır takip etmiyorum, %21,9'u (23 kişi) ise bazen takip ediyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %42,1'i (59 kişi) evet takip ediyorum, %41,4'ü (58 kişi) hayır takip etmiyorum, %16,4'ü (23 kişi) ise bazen takip ediyorum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 70).

Tablo 71:
Öğrencilerin 13. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	91	30,4	66	26,9
Hayır	81	27,1	68	27,8
Bazen	127	42,5	110	44,9
Boş	0	0	1	0,4
Toplam	299	100	245	100

Tablo 71'e göre, "Evinizde kullandığınız atık yağların kanalizasyona karışmamasına dikkat eder misiniz?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %30,4'ü (91 kişi) evet dikkat ederim, %27,1'i (81 kişi) hayır dikkat etmem, %42,5'i (127 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 71'e göre, "Evinizde kullandığınız atık yağların kanalizasyona karışmamasına dikkat eder misiniz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %26,9'u (66 kişi) evet dikkat ederim, %27,8'i (68 kişi) hayır dikkat etmem, %44,9'u (110 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,4'ü (1 kişi) ise soruya herhangi bir cevap vermemiştir (Tablo 71).

Tablo 72:
Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 13. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	39	52	30,2	30,6	24	42	22,9	30,0
Hayır	41	40	31,8	23,5	27	41	25,7	29,3
Bazen	49	78	38,0	45,9	54	57	51,5	40,7
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 72'ye göre, “Evinizde kullandığınız atık yağların kanalizasyona karışmamasına dikkat eder misiniz?” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %30,2'si (39 kişi) evet dikkat ederim, %31,8'i (41 kişi) hayır dikkat etmem, %38,8'i (49 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %30,6'sı (52 kişi) evet dikkat ederim, %23,5'i (40 kişi) hayır dikkat etmem, %45,9'u (78 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 72'ye göre, “Evinizde kullandığınız atık yağların kanalizasyona karışmamasına dikkat eder misiniz?” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %22,9'u (24 kişi) evet dikkat ederim, %25,7'si (27 kişi) hayır dikkat etmem, %51,5'i (54 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %30'u (42 kişi) evet dikkat ederim, %29,3'ü (41 kişi) hayır dikkat etmem, %40,7'si (57 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir (Tablo 72).

Tablo 73:

Öğrencilerin 14. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	50	16,7	29	11,8
Hayır	83	27,8	69	28,2
Bazen	165	55,2	146	59,6
Boş	1	0,3	1	0,4
Toplam	299	100	245	100

Tablo 73'e göre “Atıkların her koşulda çöp kutularına ulaşmasına dikkat eder misiniz?” sorusuna 9. Sınıf öğrencilerinin % 16,7'si (50 kişi) evet dikkat ederim, %27,8'i (83 kişi) hayır dikkat etmem, % 55,2'si (165 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,3'ü (1 kişi) ise soruya herhangi bir cevap vermemiştir.

Tablo 73'e göre "Atıkların her koşulda çöp kutularına ulaşmasına dikkat eder misiniz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin % 11,8'i (29 kişi) evet dikkat ederim, %28,2'si (69 kişi) hayır dikkat etmem, % 59,6'sı (146 kişi) ise bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,4'ü (1 kişi) ise soruya herhangi bir cevap vermemiştir (Tablo 73).

Tablo 74:

Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 14. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	13	37	10,1	21,8	13	16	12,4	11,4
Hayır	40	43	31,0	25,3	26	43	24,8	30,7
Bazen	76	90	58,9	52,9	66	81	62,9	57,8
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 74'e göre "Atıkların her koşulda çöp kutularına ulaşmasına dikkat eder misiniz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin % 10,1'i (13 kişi) evet dikkat ederim, %31'i (40 kişi) hayır dikkat etmem, % 58,9'u (76 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %21,8'i (37 kişi) evet dikkat ederim, %25,3'ü (43 kişi) hayır dikkat etmem, %52,9'u (90 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 74'e göre "Atıkların her koşulda çöp kutularına ulaşmasına dikkat eder misiniz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin % 12,4'ü (13 kişi) evet dikkat ederim, %24,8'i (26 kişi) hayır dikkat etmem, %62,9'u (66 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin

%11,4'ü (16 kişi) evet dikkat ederim, %30,7'si (43 kişi) hayır dikkat etmem, % 57,8'i (81 kişi) bazen dikkat ederim şeklinde cevap vermiştir (Tablo 74).

Tablo 75:

Öğrencilerin 15. Soruya Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF		12. SINIF	
	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)	Cevap Veren Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	180	60,2	133	54,3
Hayır	62	20,7	57	23,3
Bazen	57	19,1	53	21,6
Boş	0	0	1	0,8
Toplam	299	100	245	100

Tablo 75'e göre, "İnsanlık için, hayvanlar ve bitkiler üzerinde her türlü deney yapılmasını uygun görüyor musunuz?" sorusuna 9. sınıf öğrencilerinin %60,2'si (180 kişi) evet uygun görüyorum, %20,7'si (62 kişi) hayır uygun görmüyorum, %19,1'i (57 kişi) ise bazen uygun görüyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 75'e göre, "İnsanlık için, hayvanlar ve bitkiler üzerinde her türlü deney yapılmasını uygun görüyor musunuz?" sorusuna 12. sınıf öğrencilerinin %54,3'ü (133 kişi) evet uygun görüyorum, %23,3'ü (57 kişi) hayır uygun görmüyorum, %21,6'sı (53 kişi) ise bazen uygun görüyorum şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %0,8'i (1 kişi) ise soruya herhangi bir cevap vermemiştir (Tablo 75).

Tablo 76:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin 15. Soruya Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12. SINIF			
	Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)		Cevap Veren Kişi Sayısı		Yüzde(%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Evet	88	92	68,2	54,1	52	81	49,5	57,9
Hayır	29	33	22,5	19,4	27	30	25,7	21,4
Bazen	12	45	9,3	26,5	26	29	24,8	20,7
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 76'a göre, "İnsanlık için, hayvanlar ve bitkiler üzerinde her türlü deney yapılmasını uygun görüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %68,2'si (88 kişi) evet uygun görüyorum, %22,5'i (29 kişi) hayır uygun görmüyorum, %9,3'ü (12 kişi) ise bazen uygun görüyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %54,1'i (92 kişi) evet uygun görüyorum, %19,4'ü (33 kişi) hayır uygun görmüyorum, %26,5'i (45 kişi) ise bazen uygun görüyorum şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 76'a göre, "İnsanlık için, hayvanlar ve bitkiler üzerinde her türlü deney yapılmasını uygun görüyor musunuz?" sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %49,5'i (52 kişi) evet uygun görüyorum, %25,7'si (27 kişi) hayır uygun görmüyorum, %24,8'i (26 kişi) ise bazen uygun görüyorum şeklinde cevap vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %57,9'u (81 kişi) evet uygun görüyorum, %21,4'ü (30 kişi) hayır uygun görmüyorum, %20,7'si (29 kişi) ise bazen uygun görüyorum şeklinde cevap vermiştir (Tablo 76).

Çevre Bilincinin Gelişmesinde Etki Olan Faktörler Nedir Sorusuna Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 77:

Çevre Bilincinin Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler

	Cevap veren öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Annem ve babam	368	67,6
Medya	69	12,7
Öğretmenlerim	57	10,5
Arkadaşlarım	13	2,4
Diğerleri	37	6,8
Toplam	544	100,0

Tablo 77 incelendiğinde çevre bilinci tarama testinde sorulan “Çevre bilincinizin ve çevreye karşı duyarlılığınızın gelişmesinde en çok kim etkili oldu?” sorusuna verilen cevaplar tablo 69’da gösterilmiştir. Bu tabloya göre 544 deneğin %67,6’sı (368 kişi) çevre bilincinin gelişmesinde en çok etkili olan faktörün anne ve baba olduğu cevabını vermiştir. Deneklerin %12,7’si (69 kişi) medya, %10,5’i (57 kişi) öğretmenler, %2,4’ü (13 kişi) arkadaşlar ve %6,8’i (37 kişi) diğerleri olarak bu soruyu cevaplamıştır (Tablo 77).

Tablo 78:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Çevre Bilincinin Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler***

	9.SINIF				12.SINIF			
	Cevap veren öğrenci sayısı		Yüzde (%)		Cevap veren öğrenci sayısı		Yüzde (%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Annem ve babam	98	119	76,0	70,0	67	84	63,8	60,0
Medya	14	15	10,9	8,8	16	24	15,2	17,1
Öğretmenlerim	11	18	8,5	10,6	10	18	9,5	12,9
Arkadaşlarım	2	5	1,6	2,9	3	3	2,9	2,1
Diğerleri	4	13	3,1	7,6	9	11	8,6	7,9
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 78 incelendiğinde çevre bilinci tarama testinde sorulan “Çevre bilincinizin ve çevreye karşı duyarlılığınızın gelişmesinde en çok kim etkili oldu?” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %76’sı (98 kişi) annem ve babam, %10,9’u (14 kişi) medya, %8,5’i (11 kişi) öğretmenlerim, %1,6’sı (2 kişi) arkadaşlarım, %3,1’i (4 kişi) diğerleri cevabını vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %70’i (119 kişi) annem ve babam, %8,8’i (15 kişi) medya, %10,6’sı (18 kişi) öğretmenlerim, %2,9’u (5 kişi) arkadaşlarım, %7,6’sı (13 kişi) diğerleri cevabını vermiştir.

Çevre bilinci tarama testinde sorulan “Çevre bilincinizin ve çevreye karşı duyarlılığınızın gelişmesinde en çok kim etkili oldu?” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %63,8’i (67 kişi) annem ve babam, %15,2’si (16 kişi) medya, %9,5’i (10 kişi) öğretmenlerim, %2,9’u (3 kişi) arkadaşlarım, %8,6’sı (9 kişi) diğerleri cevabını vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %60’ı (84 kişi) annem ve babam, %17,1’i (24 kişi) medya, %12,92’si (18 kişi) öğretmenlerim, %2,1’i (3 kişi) arkadaşlarım, %7,9’u (11 kişi) diğerleri cevabını vermiştir (Tablo 78).

Ülkemizdeki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Ait Bulgular Ve Yorumlar

Tablo 79:

Öğrencilerin İçin Ülkemizdeki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Cevap Veren Öğrenci Sayısı	Yüzde (%)
Su Kirliliği	147	27,0
Toprak Kirliliği	68	12,5
Hava Kirliliği	201	36,9
İklim Değişikliği	47	8,6
Ses Kirliliği	71	13,1
Diğer	10	1,8
Toplam	544	100,0

Tablo 79 incelendiğinde “Ülkemizdeki en önemli çevre sorunu nedir?” diye sorulduğunda %36,9’u (201 kişi) bu soruya hava kirliliği, %27’si (147 kişi) su kirliliği, %13,1’i (71 kişi) ses kirliliği, %12,5’i (68 kişi) toprak kirliliği, %8,6’sı (47 kişi) iklim değişikliği ve %1,8’i (10 kişi) diğer cevabını vermiştir (Tablo 79).

Tablo 80:***Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Ülkemizdeki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplar***

	9.SINIF				12.SINIF			
	Cevap veren öğrenci sayısı		Yüzde (%)		Cevap veren öğrenci sayısı		Yüzde (%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Su Kirliliği	27	58	20,9	34,1	19	43	18,1	30,7
Toprak Kirliliği	14	18	10,9	10,6	20	16	19,0	11,4
Hava Kirliliği	53	61	41,1	35,9	40	47	38,1	33,6
İklim Değişikliği	15	14	11,6	8,2	8	10	7,6	7,1
Ses Kirliliği	17	18	13,2	10,6	17	19	16,2	13,6
Diğer	3	1	2,3	0,6	1	5	1,0	3,6
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 80 incelendiğinde “Ülkemizdeki en önemli çevre sorunu nedir?” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %20,9’u (27 kişi) su kirliliği, %10,9’u (14 kişi) toprak kirliliği, %41,1’i (53 kişi) hava kirliliği, %11,6’sı (15 kişi) iklim değişikliği, %13,2’si (17 kişi) ses kirliliği, %2,3’ü (3 kişi) diğer cevabını vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %34,1’i (58 kişi) su kirliliği, %10,6’sı (18 kişi) toprak kirliliği, %35,9’u (61 kişi) hava kirliliği, %8,2’si (14 kişi) iklim değişikliği, %10,6’sı (18 kişi) ses kirliliği, %0,6’sı (1 kişi) diğer cevabını vermiştir.

“Ülkemizdeki en önemli çevre sorunu nedir?” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %18,1’i (19 kişi) su kirliliği, %19’u (20 kişi) toprak kirliliği, %38,1’i (40 kişi) hava kirliliği, %7,6’sı (8 kişi) iklim değişikliği, %16,2’si (17 kişi) ses kirliliği, %1’i (1 kişi) diğer cevabını vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %30,7’si (43 kişi) su kirliliği, %11,4’ü (16 kişi) toprak kirliliği, %33,6’sı (47

kişi) hava kirliliği, %7,1'i (10 kişi) iklim değişikliği, %13,6'sı (19 kişi) ses kirliliği, %3,6'sı (5 kişi) diğer cevabını vermiştir (Tablo 80).

Çanakkale' deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir sorusuna verilen cevaplar

Tablo 81:

Öğrencilerin Çanakkale' Deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Cevap Veren Öğrenci Sayısı	Yüzde (%)
Su Kirliliği	213	39,2
Toprak Kirliliği	81	14,9
Hava Kirliliği	98	18,0
İklim Değişikliği	38	7,0
Ses Kirliliği	92	16,9
Diğer	22	4,0
Toplam	544	100,0

Tablo 81 incelendiğinde “Ülkemizdeki en önemli çevre sorunu nedir?” sorusunu özelleştirilip “Çanakkale’deki en önemli çevre sorunu nedir?” diye deneklere sorulduğunda %39,2’si (213 kişi) su kirliliği, %18’i (98 kişi) hava kirliliği, %16,9’u (92 kişi) ses kirliliği, %14,9’u (81 kişi) toprak kirliliği, %7’si (38 kişi) iklim değişikliği, %4’ü (22 kişi) diğer cevabını vermiştir (Tablo 81).

Bu sonuçlara göre ülkemizdeki en önemli çevre sorunu hava kirliliği, Çanakkale’ deki en önemli çevre sorunu ise su kirliliği olarak tespit edilmiştir.

Tablo 82: Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Çanakkale'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	9.SINIF				12.SINIF			
	Cevap veren öğrenci sayısı		Yüzde (%)		Cevap veren öğrenci sayısı		Yüzde (%)	
	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L	A.L	M.L
Su Kirliliği	49	61	38,0	35,9	43	60	41,0	42,9
Toprak Kirliliği	21	26	16,3	15,3	19	15	18,1	10,7
Hava Kirliliği	19	43	14,7	25,3	16	20	15,2	14,3
İklim Değişikliği	11	11	8,5	6,5	7	9	6,7	6,4
Ses Kirliliği	24	24	18,6	14,1	15	29	14,3	20,7
Diğer	5	5	3,9	2,9	5	7	4,8	5,0
Toplam	129	170	100	100	105	140	100	100

Tablo 82 incelendiğinde “Çanakkale’deki en önemli çevre sorunu nedir” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %38’i (49 kişi) su kirliliği, %16,3’ü (21 kişi) toprak kirliliği, %14,7’si (19 kişi) hava kirliliği, %8,5’i (11 kişi) iklim değişikliği, %18,6’sı (24 kişi) ses kirliliği, %3,9’u (5 kişi) diğer cevabını vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencilerinin %35,9’u (61 kişi) su kirliliği, %15,3’ü (26 kişi) toprak kirliliği, %25,3’ü (43 kişi) hava kirliliği, %6,5’i (11 kişi) iklim değişikliği, %14,1’i (24 kişi) ses kirliliği, %2,9’u (5 kişi) diğer cevabını vermiştir.

“Çanakkale’deki en önemli çevre sorunu nedir” sorusuna Anadolu liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %41’i (43 kişi) su kirliliği, %18,1’i (19 kişi) toprak kirliliği, %15,2’si (16 kişi) hava kirliliği, %6,7’si (7 kişi) iklim değişikliği, %14,3’ü (15 kişi) ses kirliliği, %4,8’i (7 kişi) diğer cevabını vermiştir. Meslek liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin %42,9’u (60 kişi) su kirliliği, %10,7’si (15 kişi) toprak kirliliği, %14,3’ü (20 kişi) hava kirliliği, %6,4’ü (9 kişi) iklim değişikliği, %20,7’si (29 kişi) ses kirliliği, %5’i (7 kişi) diğer cevabını vermiştir (Tablo 82).

Alt Problemlere Ait Bulgular Ve Yorumlar

Tablo 83:

Farklı Okul Türünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Çevre Davranışları Arasındaki Fark (Mann Whitney U)

Ranks				
	Okul türü	N	Sıra değerlerinin ortalaması	Sıra değerlerinin toplamı
Çevre bilinç düzeyi	Anadolu Lisesi	234	267,92	62694,00
	Meslek Lisesi	310	275,95	85546,00
	Total	544		
Çevre davranış	Anadolu Lisesi	234	286,76	67102,00
	Meslek Lisesi	310	261,74	81138,00
	Total	544		

Tablo 83. 1:

Test İstatistikleri

Test istatistikleri		
	Çevre bilinç düzeyi	Çevre davranış
Mann-Whitney U	35199,0	32933,0
Wilcoxon W	62694,0	81138,0
Z	-,93	-2,1
Asymp. Sig. (2-tailed)	,35	,04

Farklı okul türünde öğrenim görmekte olan öğrencilerin çevre davranış ve çevre bilinç düzeyi tarama testi ölçeklerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını Mann Whitney U testinde ölçülmüştür, Çevre bilinç düzeyi tarama testi ölçeği için $p = 0.35$ olup %95 güven aralığında anlamlı bir fark yokken, çevre davranış ölçeği için $p =$

0.04 ile %95 güven aralığında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Meslek lisesinde öğrenim gören öğrenciler ile Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrenciler arasında çevre davranış düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır (Tablo 83). Analiz sonuçlarına göre Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin meslek lisesindeki öğrencilere göre çevreye karşı olumlu davranışları daha gelişmiş olduğu görülmüştür.

Tablo 84:

Farklı Gelir Düzeyine Sahip Öğrencilerin Çevreye Karşı Tutumları(Kruskal Wallis)

Ranks				
	Aylık gelir	N	Sıra değerlerinin ortalaması	
Çevre Davranış	0-1499	122	267,52	
	1499-2499	156	259,19	
	2499-3499	132	269,69	
	3499-4499	66	288,92	
	4499- Fazlası	68	301,49	
	Total	544		
Çevre Düzeyi	Bilinç	0-1499	122	279,36
		1499-2499	156	277,03
		2499-3499	132	275,55
		3499-4499	66	252,40
		4499- Fazlası	68	263,39
		Total	544	

Tablo 84.1:***Test İstatistikleri***

Test istatistikleri		
	Çevre davranış	Çevre bilinç düzeyi
Ki-Kare testi	5,47	4,24
df	4	4
Asymp. Sig.	,24	,38
a. Kruskal Wallis Test		

Farklı gelir düzeyine sahip öğrencilerin çevre davranış ve çevre bilinci tarama ölçeğine verdiği cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı, iki ya da daha çok grubun bir bağımlı değişkene ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için kullanılan ve parametrik olmayan bir test olan Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Bu analizlere göre deneklerin çevreye olumlu davranışları ($p = 0.24$) ve çevre bilinçleri ($p = 0.38$) arasında %95 güven aralığında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Tablo).

Tablo 85:**Kadınlar ve Erkeklerin Çevre Davranış Düzeyi Ölçeğine Verdikleri Cevaplar Arasındaki Anlamlılık Farklılık**

	Cinsiyet	Kişi sayısı	Sıra değerlerinin ortalaması	Sıra değerlerinin toplamı
Çevre davranış	Kadın	277	266,86	73921,0
	Erkek	267	278,35	74319,0
	Toplam	544		

Test istatistikleri

		Çevre davranış
Mann-Whitney U		35418,0
Wilcoxon W		73921,0
Z		-,96
Asymp. Sig. (2-tailed)		,34

Tablo 85'ye göre ankete katılan öğrencilerin 277'si kadın ve 267'si erkektir. Verilerin dağılımı normal olmadığı için tercih edilen Mann Whitney U testine göre $p=0,34$ ve $p>0,05$ olduğundan, kadınlar ve erkeklerin çevre davranış düzeyi ölçeğine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 86:***Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Verdikleri Cevaplar Arasındaki Farklılık***

		N	Ortalama	Std. Sapma	Test istatistiği	P
ÇDÖ	Köy	88	44,75	9,28	Ki Kare=3,75	0,44
	Kasaba	43	45,19	9,73		
	Şehir	352	44,68	9,00		
	Büyükşehir	22	42,05	10,78		
	Mahalle	38	41,71	11,13		
	Total	543	44,41	9,35		
ÇBTÖ	Köy	88	31,90	5,76	Ki-Kare=7,94	0,09
	Kasaba	43	32,49	6,33		
	Şehir	353	31,03	5,43		
	Büyükşehir	22	29,14	5,70		
	Mahalle	38	30,66	6,69		
	Total	544	31,18	5,68		

Test: Kruskal Wallis, ÇDÖ: Çevre Davranış Ölçeği, ÇBTÖ: Çevre Bilinci Tarama Testi Ölçeği

Yaşanılan yerin göz önüne alındığında Çevre davranış ölçeği ve Çevre bilinci tarama ölçeği puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (Tablo 86).

Tablo 87:***Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyinin Öğrencilerin Verdikleri Cevaplara Etkisi***

		N	Ortalama	Std. Sapma	Test istatistiği	P
ÇDÖ	Okur Yazar Değil	15	43,20	9,42	F=0,34	0,89
	Okur Yazar ama Mezuniyeti Yok	18	43,50	9,02		
	İlkokul Mezunu	220	44,89	9,47		
	Ortaokul Mezunu	112	43,72	9,60		
	Lise Mezunu	116	44,28	9,30		
	Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	62	44,77	8,87		
	ÇBTÖ	Okur Yazar Değil	15	31,53		
Okur Yazar ama Mezuniyeti Yok		18	31,28	6,83		
İlkokul Mezunu		220	31,62	5,56		
Ortaokul Mezunu		112	30,60	5,78		
Lise Mezunu		116	31,04	6,06		
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu		63	30,86	4,70		

Test: Anova, ÇDÖ: Çevre Davranış Ölçeği, ÇBTÖ: Çevre Bilinci Tarama Testi Ölçeği

Anne eğitim düzeylerinin arasında Çevre davranış ölçeği ve Çevre bilinci tarama ölçeği puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (Tablo 87).

Tablo 88:***Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu İle Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar Arasındaki Farklılık***

		N	Ortalama	Std. Sapma	Test istatistiği	P
ÇDÖ	Okur Yazar Değil	7	43,71	7,52	F=0,51	0,83
	Okur Yazar ama Mezuniyeti Yok	12	45,67	12,32		
	İlkokul Mezunu	145	44,19	9,14		
	Ortaokul Mezunu	109	45,18	9,70		
	Lise Mezunu	155	44,26	9,45		
	Yüksekokul	66	45,06	9,16		
	Fakülte Mezunu	39	43,31	8,49		
	Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	10	40,70	10,15		
ÇBTÖ	Okur Yazar Değil	7	32,29	5,74	F=2,36	0,02
	Okur Yazar ama Mezuniyeti Yok	12	36,42	6,58		
	İlkokul Mezunu	145	31,02	5,26		
	Ortaokul Mezunu	109	30,97	6,28		
	Lise Mezunu	155	31,74	5,72		
	Yüksekokul	66	30,67	5,25		
	Fakülte Mezunu	40	29,65	5,19		
	Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	10	29,80	4,80		

*P<0,05, Test: Anova, ÇDÖ: Çevre Davranış Ölçeği, ÇBTÖ: Çevre Bilinci Tarama Testi Ölçeği

Baba eğitim düzeylerinin arasında Çevre davranış puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (P=0,83). Baba eğitim düzeylerinin arasında Çevre bilinci tarama ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur (P=0,02) (Tablo 88). Baba eğitim düzeyinin hangi ikili gruplarının istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğini anova Post hoc testi olan LSD testi ile analiz edilmiştir test sonuçları aşağıdaki tablolardaki gibidir (Tablo 89).

Tablo 89:***Baba Eğitim Düzeyleri İçin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (LSD Testi)***

Değişken	(I) Baba Eğitim Durumu	(J) Baba Eğitim Durumu	P
ÇBTÖ	Okur Yazar Değil	Okur Yazar ama Mezuniyeti Yok	0,12
		İlkokul Mezunu	0,56
		Ortaokul Mezunu	0,55
		Lise Mezunu	0,80
		Yüksekokul	0,47
		Fakülte Mezunu	0,25
		Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	0,37
	Okur Yazar ama Mezuniyeti Yok	İlkokul Mezunu	0,002
		Ortaokul Mezunu	0,002
		Lise Mezunu	0,01
		Yüksekokul	0,001
		Fakülte Mezunu	0,001
		Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	0,01
	İlkokul Mezunu	Ortaokul Mezunu	0,95
		Lise Mezunu	0,27
		Yüksekokul	0,67
		Fakülte Mezunu	0,17
		Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	0,51
	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	0,27
		Yüksekokul	0,73
		Fakülte Mezunu	0,21
Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu		0,53	
Lise Mezunu	Yüksekokul	0,19	
	Fakülte Mezunu	0,04	
	Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	0,29	
Yüksekokul	Fakülte Mezunu	0,37	
	Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	0,65	
Fakülte Mezunu	Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu	0,94	

Okur Yazar ama Mezuniyeti olmayanlar ile İlkokul mezunları arasında ÇBTÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir (P=0,002).

Okuryazar ama Mezuniyeti olmayanların ÇBTÖ puanları ($36,42 \pm 6,58$), ilkokul mezunu olanların puanlarına ($31,02 \pm 5,26$) kıyasla daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Tablo 89).

Tablo 90:

Sınıf Değişkeni İle Ölçek Puanları Arasında Farklılıklar: (Mann Whitney U Testi)

Değişkenler	9.sınıf (n=298)	12.sınıf (n=245)	z	P
ÇDÖ	$44,01 \pm 9,17$	$44,91 \pm 9,56$	-0,67	0,50
ÇBTÖ	$31,01 \pm 5,76$	$31,4 \pm 5,59$	-0,92	0,36

Sınıf değişkenine göre öğrencilerin çevre davranış ölçeğine ve çevre bilinci tarama testi ölçeğine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM IV

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, önceki bölümde değinilen araştırma bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara, bu sonuçlarla ilgili tartışmalara ve sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

- Çalışmamızda öğrencilerin çok fazla geri dönüşümle ilgilenmedikleri de tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğu (%52) kâğıtları ve pilleri ara sıra geri dönüşüme attığını belirtmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin geri dönüşümle ilgili verdiği cevaplarında benzer olduğu tespit edilmiştir (Tablo 12).
- Öğrencilerin çevre konusunda bilinçlerinin gelişmesinde anne ve babaların daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında öğrencilerin anne ve babalarıyla çok fazla zaman geçirmesi onların çevreye yönelik davranışlarını örnek alması etkili olduğu düşünülmektedir. Bunun dışında öğrencilerin çevreye bilincinin gelişmesinde etkili olan bir diğer faktörde medya olduğu tespit edilmiştir (Tablo 78).
- Farklı okul türlerinde öğrenim gören öğrencilerin çevre bilinç düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 83). Aşioğlu'nun 2004'de yaptığı çalışmada farklı okul türlerinde öğrenim gören öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Mert 2006, Çabuk ve Karacaoğlu'nun 2003, Gök 2012'de yaptığı çalışmada farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin verdikleri cevaplarda anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir

- Farklı okul türlerinde öğrenim gören öğrencilerin çevreye yönelik davranışlarında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığın ortaya çıkmasında okul ortamı, öğretmenlerin davranışları ve diğer öğrencilerin davranışları etkili olmuştur. Ayrıca meslek ve Anadolu liselerinde çevre konularına ait ders saatlerinin farklı olması, meslek liselerinde 10. sınıftan sonra coğrafya dersinin olmaması bu sonuç üzerinde etkili olduğu kanaatine ulaşılmıştır..
- Çanakkale merkezde öğrenim gören lise öğrencilerin verdiği cevaplara göre Çanakkale'deki en önemli çevre sorunu su kirliliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 81).
- Farklı gelir düzeyine sahip öğrencilerin çevre bilinç düzeyleri ve çevre davranışları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlara göre gelir düzeyi yüksek ailelerinin çocukları çevreye yönelik davranışları, gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının çevreye yönelik davranışları çevre bilinçleri arasında kayda değer fark yoktur (Tablo 84). Bildik (2011), Bilim (2012), Tunç (2015) yaptığı çalışmada farklı gelir düzeyine sahip deneklerin verdikleri cevaplar arasında fark olmadığını tespit etmiştir. Şama'nın 1997 yılında yaptığı çalışmada da orta gelirli ailelerin çocuklarının düşük gelirli ailelerin çocuklarına göre çevreye daha fazla olumlu tutum geliştirdiği tespit edilmiştir.
- Cinsiyet değişkenine göre de öğrenciler arasında kayda değer bir fark bulunamamıştır. Buna göre cinsiyetin öğrencilerin çevre bilincinin gelişmesinde ve çevreye yönelik davranışlarında etkili olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 85). Görümlü (2003), Mert (2006), Aydın (2008), Ünal (2011), Bilim (2012), Karataş (2013), Çelikbaş (2015), Tunç (2015) yaptıkları çalışmalara cinsiyete göre deneklerin verdikleri cevaplar arasında fark bulamazken Şama (2003), Çabuk ve Karacaoğlu (2003), Gök (2012),

Aydın (2013) yaptıkları çalışmalarında cinsiyet değişkenine göre deneklerin verdikleri cevaplarda fark olduğunu tespit etmiştir.

- Öğrencilerin çevreyle ilgili basında çıkan haberleri okumadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 67). Öğrencilerin basında çevre ile ilgili çıkan haberleri okumamasında ülkemizde gazete okuryazarlığının az olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.
- Enerji tasarrufu konusunda meslek lisesi öğrencilerinin Anadolu Lisesi öğrencilerine göre daha duyarlı olduğu tespit edilmiştir (Tablo 37). Böyle bir sonucun bulunmasında elektrik elektronik gibi bölümlerin meslek liselerinde bulunması, bu konuların biraz daha ilgi alanlarına girmesi böyle bir sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir.
- Yerleşim alanı değişkenine göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 86). Bilim (2012), Aydın (2013), Karataş (2013), Tunç (2015) yerleşim alanı değişkenine göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farkın olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- Annenin eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 87). Bilim (2012), Aydın'ın (2013) yaptığı çalışmalarda baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark yoktur.
- Baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin çevre davranış ölçeğine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 88). Öğrencilerin çevre bilinci ölçeğine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Mert (2006), Bilim (2012), Aydın'ın (2013) yaptığı çalışmalarda baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark yoktur. Gök (2012) yaptığı çalışmada baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Sınıf değişkenine göre öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 90). Mert (2006), (Ünal 2011), Aydın (2013), yaptığı çalışmada farklı düzeyde sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin öğrencilerinin çevre bilgi düzeyleri arasında fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tunç 2015 de yaptığı çalışmada ise sınıf değişkenine göre öğrencilerinin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olmadı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

- Ankete katılan öğrencilere göre Çanakkale’de ki en önemli çevre sorunu su kirliliğidir. Bu konudaki anket yapılan kapsam artırılıp, bu tarz çevre sorunları belirlenip önlemler alınmalıdır.
- Öğrenciler çevre bilinçlerinin gelişmesinde anne ve babalarının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Çevreye yönelik davranışlarda ailelerin çocukların kendilerinin davranışlarını örnek aldığını göz önüne alarak çocuklarının yanında daha özenli davranması gerekir. Ayrıca öğretmenlerinin ve meydanında çevre bilinci üzerinde etkili olduğu göz önüne alınırsa okuldaki yöneticilerin ve öğretmenlerinde çevreye yönelik davranışlarıyla öğrencilere örnek olduğu unutulmadan onların davranışlarında dikkatli olmaları ve kitle iletişim araçlarında, internette çevre konusuna daha fazla yer verilirse öğrenciler üzerinde olumlu etkiler sağlanabilir.
- Çevre eğitiminin, ailede başlayan ömür boyu devam eden bir süreç olduğu unutulmamalıdır. Çevre eğitimine mümkün olan en erken yaşta başlanmalıdır. Çevre eğitimi ailede başladığı için ailelere verilen çevre eğitimleri artırılmalıdır.
- Öğrencilerin geri dönüşümle çok ilgilenmedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin geri dönüşüm konusunda bilinç ve duyarlılıklarını artırıcı çevredeki çöplerin temizlenmesi, atık su arıtma ve geri dönüşüm tesislerine gezi gibi vb. okul dışı etkinlikler yapılabilir.
- Öğrencilere yapılan anket sonuçlarına göre sınıf düzeyinin, yaşamının çoğunu geçirdiği yere göre bir farklılık bulunamamıştır. Bu konuda yapılan çalışmalar artırılarak bu değişkenlerin etkisi ortaya çıkartılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçay, İ. (2006). Farklı Ülkelerde Okul Öncesi Öğrencilerine Yönelik. *Yüksek Lisans Tezi*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- Akınoğlu, O. (2006). Coğrafya Eğitimi ve Toplum. *Marmara Coğrafya Dergisi* (13).
- Akkurt, N. D. (2007). Aktif Öğrenme Tekniklerinin Lise 1. sınıf Öğrencilerinin Ekoloji ve Çevre Kirliliği Konusunu Öğrenme Başarılarına ve Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi* . Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Arıkan, R. (2011). *Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Armağan, F. Ö. (2006). İlköğretim 7-8. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Eğitimi İle İlgili Bilgi Düzeyleri. *Yüksek lisans tezi* .Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Aşlıoğlu, G. (2004). Özel Okullarda ve Devlet Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Çevre Eğitimi Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*.Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Atasoy, E. (2005). Çevre İçin Eğitim: ilköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Çalışma . *Doktora Tezi* .Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- Atasoy, E. ve Ertürk, H. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* (10),105-122.
- Aydın, G. (2013). • Fen Bilgisi Ve Sınıf Öğretmen Adaylarının Ağır Metal ve Radyasyon Kirliliği Konusunda Bilgi Düzeyleri: Giresun Üniversitesi Örneği . *Yüksek Lisans Tezi* . Giresun Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Giresun.

- Aydın, N. (2008). Sınıf Öğretmeni Adayalarının ve Öğretmenlerinin Çevre Eğitime Yönelik İnançları Üzerine Sınıf Düzeyi Kıdem ve Değer Yönelimlerinin Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi* .Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- Bahar, F. (2015, Aralık). İlköğretim Öğrencilerinin Doğayla İlişkileri Çevreye Yönelik Sorumlu Davranışları ve Çevresel Kaygıları Üzerine Bir Çalışma . *Yüksek Lisans Tezi* . Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Bayraktar, F. S. (2006). Social Responsibility Projects As a Marketing Strategy: A Recycling Approach from the Consumer's Perspective. *Yüksek Lisans Tezi* . Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bildik, G. (2011). İlköğretim 7. Sınıfta Verilen Çevre Konusunun Öğrencilerin Çevresel Tutumu ve Çevre Bilgisi Üzerine Etkisi . *Yüksek Lisans Tezi* . Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bilim, İ. (2012). Sürdürülebilir Çevre Açısından Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi* . Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Coğrafya Dersi Öğretim Programı. (2018). T.C Milli Eğitim Bakanlığı.
- Çabuk, B. ve Karacaoğlu, C. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* , 36 (1).
- Çanakkale 2014 Durum Raporu. (2015). Çanakkale.
- Çanakkale İli 2015 Yılı Durum Raporu. (2016). Çanakkale.
- Çelikbaş, A. (2016). Sürdürülebilirliği Temel Alan Çevre Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Çevresel Davranışlarına ve Sürdürülebilir Çevre Tutumlarına Etkisi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Mersin.

- Çepel, N. (2003). *Erozyonla Mücadele*. Ankara: Tema Vakfı Yayınları.
- Demirci, A., Sekin, S., ve Ünlü, M. (2002). Mesleki Açından Coğrafyanın Önemi ve Türkiye'de Kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi* , 171-185.
- Doğanay, H. (1999). *Coğrafyaya Giriş*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- DPT, D. P. (1994). *Çevre eğitimi, insan gücü ve katılım planlaması*. Ankara: VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel ihtisas Komisyonu.
- Ekici, G. ve Gülay, H. (2010). MEB Okulöncesi Eğitim Programının Çevre Eğitimi Açısından Analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi* (1), 74-84.
- Engin, H. (2010). Coğrafya Eğitiminde Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilirlik Eğitimi ve Çevre Eğitimi Konularının Kazandırılması. *Yüksek Lisans Tezi* . Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- Erkal, S., Şafak, Ş., ve Yertutan, C. (2011). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Bilincinin Oluşturulmasında Ailenin Rolü. *Sosyoekonomi Dergisi*. 146-158.
- Erten, S. (2004). Çevre Eğitimi ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır? *Çevre ve İnsan Dergisi* .
- Erten, S. (2006). Çevre Eğitimi ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır? *Çevre ve İnsan Dergisi* (65).
- Gök, E. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Bilgisi Ve Çevresel Tutumları Üzerine Alan Araştırması. *Yüksek Lisans Tezi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya
- Gönençgil, B. (2011). Uluslararası Süreçler Çerçevesinde Çevre Eğitimi. Türkiye Çevre Eğitimi Vakfı.
- Görmez, K. (2007). *Çevre Sorunları* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.

- Görümlü, T. (2003). Liselerde Çevreye Karşı Duyarlılığın Oluşturulmasında Çevre Eğitiminin Önemi. *Yüksek Lisans Tezi* . Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Gurbetoğlu, A. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Gündüzalp, A. ve Güven, S. (2014). Atık, Çeşitleri, Atık Yönetimi, Geri Dönüşüm ve Tüketici: Çankaya Belediyesi ve Semt Tüketicileri Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Dergisi* .
- Güven, E. (2012). Disiplinler Arası Yaklaşım Dayalı Çevre Eğitiminin İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarına Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi . *Yüksek Lisans Tezi*. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.
- Howell, R. ve Cartwright, W. (2009). The Ethics of a sustainable economy: Implications for public policy. Ethical Foundations of Public Policy Conference. 1-13.
- Kaçtıgölu, S. ve Şengül, Ü. (2010). Erzurum Kenti Ambalaj Atıklarının Geri Dönüşümü İçin Tersine Lojistik Ağı Tasarımı ve Bir Karma Tam Sayılı Programlama Modeli. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* .
- Karademir, A., Uludağ, G., ve Cingi, M. (2017). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Çevreye İlişkin Davranış Düzeylerinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (41), 120-136.
- Karakaya, Ç. (2016). İnsan ve Çevre Ünitesi İçim Sınıf Dışı Öğretim Uygulamasının Çevre Okuryazarlığı Üzerine Etkisi. *Doktora Tezi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Samsun
- Karasar, N. (1984). *Bilimsel Araştırma Metodu*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık .

- Karasu, A. (2013). Çevresel Atıklar ve Nedenleri, Çevresel Atıkların Geri Dönüştürülmesi ve Yenilenebilir Enerji Olanaklarının Araştırılması . *Yüksek Lisans Tezi*. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Bilecik.
- Karataş, A. (2013). Çevre Bilincinin Geliştirmesinde Çevre Eğitiminin Rolü ve Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği. Ankara.
- Karatekin, K., ve Koç, H. (2013). Coğrafya Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi* , 139-174.
- Keleş, R. (1997). *İnsan Çevre ve Toplum*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Keleş, R., ve Hamamcı, C. (2005). *Çevre Politikası* (5. Baskı). Ankara: İmge Yayınevi.
- Kocalar, A. O. (2012). Coğrafyada Çevre Eğitimi ve Sorunları. *Doktora Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Küçük, N. (2017). Ortaokullarda Uygulamalı Çevre Eğitiminin Çevre Bilinci Üzerine Etkisi: Balıkesir Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.
- Mert, M. (2006). Lise Öğrencilerinin Çevre Eğitimi Ve Katı Atıklar Konusundaki Bilinç Düzeylerinin Saptanması. *Yüksek Lisans Tezi* . Hacettepe Üniversitesi. Ankara
- Miller, G. T. (2000). *Living In The Environment: Principles, Connections and Solutions*. California, USA: Thomas Learning.
- Oğuz, D., Çakıcı, I. ve Kavas, S. (2011). Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Çevre Bilinci. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* , 34-39.
- Önder, A., ve Özkan, B. (2013). *Sürdürülebilir Çocuk Gelişimi: Okul Öncesi Etkinliklerle Çevre Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sağlam, S. (2012, Aralık). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerine Göre Çevre Sorunlarının Betimlenmesi ve Öğrencilerin Çevre Konularına İlişlin Tutumları. *Yüksek Lisans Tezi*. Ahi Evran üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırşehir.
- Sayar, Ş. (2012). Sakarya İli Entegre Atık Yönetimi ve Ambalaj Atıklarının Geri Dönüşümü. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.
- Şama, E. (2003). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 99-110.
- Şama, E. (1997). Üniversite Gençliğin Çevre ve Çevre sorunlarına Yönelik Tutumları. *Doktora Tezi* . Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Şimşekli, Y. (2004). Çevre Bilincinin Geliştirilmesine Yönelik Çevre Eğitimi Etkinliklerine İlköğretim Okullarının Duyarlılığı. *Uluğdağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 83-92.
- Teksöz, G., Şahin, E., ve Ertepinar, H. (2010). Çevre Okuryazarlığı, Öğretmen Adayları ve Sürdürülebilir Bir Gelecek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 307-320.
- Tunç, G. A. (2015). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Etik Yaklaşımları İle Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi* .Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.Aydın.
- Tungaç, A. S. (2015). Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Okul Dışı (Doğa Deneyimine Bağlı) Çevre Eğitime Yönelik Özyeterlilik Algıları,Çevre Bilgileri ve Çevresel Tutumlarının İncelenmesi: Mersin İli Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Mersin
- TÜBA. (2002). *Türkiye için Sürdürülebilir Kalkınma Öncelikleri*. Ankara: TUBİTAK.

TÜRÇEV. (2017). Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı.

Türkmen, I. (2010). *Ekolojik Konu ve Sorunları*. Ankara: Pegem.

Uzun, N. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilgi Ve Tutumları Üzerine Bir Çalışma. *Doktora Tezi* . Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara

Uzun, N., ve Sağlam, N. (2006). Orta Öğretim Öğrencilerinin Çevre Eğitim Programları Hakkındaki Görüşleri. *VII. Ulusal Fen ve Matematik Kongresi*. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Uzun, N., ve Sağlam, N. (2007). Orta Öğretimde Çevre Eğitimi ve Öğretmenlerin Çevre Eğitimi Programları Hakkındaki Görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Resarch* , 176-187.

Ünal, S. (2011, Haziran). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çevre Bilgisi ve Çevreyle İlgili Tutumların İncelenmesi Dikili Örneği. *Yüksek Lisans Tezi* . Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Balıkesir.

Yazkan, E. (2012). Doğal Ortamda Çevre Eğitiminin 9. Sınıf Öğrencilerinin Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Yıldırım, C. (1966). *Eğitimde Araştırma Metodları*. ANKARA: Akyıldız Matbaası.

Yılmaz, D. (2006). İlköğretimde Çevre Eğitimi İçin Yöntem Geliştirme. *Yüksek Lisans Tezi* . Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kimya Eğitimi Anabilim Dalı. İstanbul.

Yücel, M., Gürçay, S., Uslu, C., ve Say, N. (2006). Adana'da Çevre Duyarlılığı Düzeyinin ve Geliştirme Olanaklarının Araştırılması. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* , 78-83.

Yücel, S. ve Morgil, İ. (1998). Yüksek Öğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 84-91.

EKLER

Ek A: Araştırmada Kullanılan Anket

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Ana Bilim Dalı, Coğrafya Eğitimi Yüksek Lisans tezi olarak yürüttüğümüz araştırmamıza bilgi toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Formdaki maddelere vereceğiniz cevaplar araştırmanın esas verilerini oluşturacaktır. Anketteki sorulara vereceğiniz cevaplar sadece araştırmanın amacına yönelik olarak kullanılacak ve kesinlikle gizli kalacaktır. Bu nedenle aşağıdaki bilgileri ve devamında yer alan anketteki ifadeleri içten ve eksiksiz olarak doldurmanız son derece önemlidir. Cevaplarınızın içtenliği araştırmamızın güvenilirliğini arttıracaktır. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yar. Doç. Dr. Hayri ÇAMURCU

Berkan SARISÜLÜK

Kişisel Bilgiler

Bu bölümde size ilişkin kişisel bilgiler sorulmaktadır. Lütfen aşağıdaki seçeneklerde durumunuza uygun olanların yanındaki parantezin içine çarpı (x) işareti koyunuz.

1. Cinsiyet

A) Bay () B) Bayan ()

2. Okul türü

A) Anadolu Lisesi () B) Meslek lise ()

3.Sınıf:

A)9 B)10 C)11 D)12

4.Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yerleşim yeri türü

A) Köy () B) Kasaba () C) Şehir () D)Büyükşehir () e) Mahalle ()

5.Annenizin eğitim durumu

A) Okur-yazar değil () B)) Okur-yazar ama mezuniyeti yok () C) İlkokul mezunu ()
D) Ortaokul mezunu () E) Lise mezunu () F) Yüksekokul veya fakülte mezunu ()

6.Babanızın eğitim durumu

A) Okur-yazar değil () B) Okur-yazar ama mezuniyeti yok () C) İlkokul mezunu ()
D)Ortaokul mezunu () E) Lise mezunu () F) Yüksekokul () G) Fakülte mezunu ()
H)Yüksek lisans veya doktora mezunu ()

7.Ailenizin gelir durumu(Aylık)

A) 0-1499 () B)1499-2499 () C) 2499-3499()

D) 3499-4499 () E) 4499 fazlası()

Çevre Davranış Ölçeği

	Hiçbir zaman	Ara sıra	Çoğu zaman	Her zaman
1.Çevre konusunda bulduğum yayınları okurum.				
2. Kullanılmış kâğıtları, pilleri geri dönüşüm kutusuna atarım.				
3. Kullanmadığım giysilerimi kullanabilecek başka kişilere veririm.				
4.Sebze ve meyveleri akan suyla iyice yıkarım.				
5. Çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak için alışkanlıklarımı değiştiririm.				
6. Çevre konusunda bir şeyler öğrenmek için zaman ayırırım.				
7. Daha pahalıya mal olsa da çevreye zarar vermeyen ürünleri satın alırım.				
8. Çevre kirliliğine neden olan insanları uyarırım.				
9. İnsanları, hava kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.				
10.İnsanları, su kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.				
11. Atıkları, yeniden değerlendirilebilmeleri için uygun geri dönüşüm kutularına atarım.				
12.İnsanları, toprak kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.				
13. Çevremde bulunan bitki ve hayvanları korurum.				
14. Işık kaynaklarının, radyonun, bilgisayarın, internetin, televizyonun gereksiz yere açık kalmamasına çok dikkat ederim.				
15. Arkadaşlar ile çevre kirliliği üzerine sohbetler yaparız.				
16.İnsanları, gürültü kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırım.				
17. Dişlerimi fırçalarken gargara yapmak için suyu bardak içinde kullanırım.				

18. Ailemi ve çevremdeki insanları toplu taşıma araçlarını kullanma konusunda uyarırım.				
---	--	--	--	--

ÇEVRE BİLİNCİ TARAMA TESTİ ÖLÇEĞİ

	Evet	Hayır	Bazen
1. Kitle iletişim araçlarının (televizyon, bilgisayar, gazete, internet, medya vb.) çevre eğitimi üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?			
2. Öğretmenlerinizin çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?			
3. Arkadaşlarınızın çevreye yönelik davranışları size örnek oluyor mu?			
4. Çevreye yönelik edindiğiniz bilgileri gerçek hayatta uygulayabiliyor musunuz?			
5. Okulunuzda uygulanan proje ve etkinliklerin çevre bilincinize ve çevreye yönelik duyarlılığınıza katkı sağladığını düşünüyor musunuz?			
6. Çevrenize karşı bilinçli ve duyarlı olduğunuzu düşünüyor musunuz?			
7. Aileniz sizleri çevreye karşı duyarlı olma konusunda uyarıyor mu?			
8. Okulda aldığınız eğitimin çevre duyarlılığınızın gelişmesinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?			
9. Okulunuzda çevreyle ilgili olan kulüp veya topluluklara üye oldunuz mu?			
10. Okulunuzda çevreyle ilgili düzenlenen gezilere ve etkinliklere katılıyor musunuz?			
11. Basında çıkan çevre ile ilgili haberleri okuyor musunuz?			
12. Çevre konularıyla ilgili herhangi bir süreli yayın (dergi, internet, medya, gazete vb.) takip ediyor musunuz?			
13. Evinizde kullandığınız atık yağların kanalizasyona karışmamasına dikkat eder misiniz?			
14. Atıkların her koşulda çöp kutularına ulaşmasına dikkat eder misiniz?			
15. İnsanlık için, hayvanlar ve bitkiler üzerinde her türlü deney yapılmasını uygun görüyor musunuz?			

16. Çevre bilincinizin ve çevreye karşı duyarlılığınızın gelişmesinde en çok kim etkili oldu? Önem derecesine göre sayılar (1,2,3,4,5) kullanarak sıralayınız.(Cevabınız diğer ise lütfen belirtiniz)

Annem Ve Babam Medya Öğretmenlerim Arkadaşlarım

Diğerleri

17. Sizce ülkemizdeki en önemli çevre sorunu nedir? Cevabınızı önem derecesine göre sayılar (1,2,3,4,5) kullanarak sıralayınız. (Cevabınız diğer ise lütfen belirtiniz)

Su Kirliliği Toprak Kirliliği Hava Kirliliği

İklim Değişikliği Ses Kirliliği Diğer

18. Sizce Çanakkale' deki en önemli çevre sorunu nedir? Cevabınızı önem derecesine göre sayılar (1,2,3,4,5) kullanarak sıralayınız. (Eğer cevabınız diğer ise lütfen belirtiniz.)

Su Kirliliği () Toprak Kirliliği () C) Hava Kirliliği ()

İklim Değişikliği () Ses Kirliliği () Diğer()

Ek B: İzin Dilekçesi

28 Aralık 2016 = 46171

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

101. yıl
ÇANAKKALE

Sayı : 60305806-44-E.14587910

Konu : Anket Çalışması

26.12.2016

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi : a) 08/12/2016 tarihli ve 137659 sayılı yazınız.
b) 08/12/2016 tarihli ve 137664 sayılı yazınız.
c) 06/12/2016 tarihli ve 136867 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencileri Berkan SARISÜLÜK, Deniz ÖZKAYA ERTÜRK ve Sercan BADUR tarafından yapılması düşünülen anket çalışmaları ile ilgili alınan Makam Onayları, Komisyon Raporları ve Mühürlü Anket Formları yazınız ekinde sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Zülcüf MEMİŞ
Millî Eğitim Müdürü

Ek :

- 1-Makam Onayı (3 sayfa)
2-Komisyon Raporu (3 sayfa)
3-Mühürlü Form (12 sayfa)

28.12.16
Zülcüf

Valilik Binası 3. Kat
Elektronik A&: stratejigelistirme17@mcb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Özgür AYDIN
Tel: 0286 217 11 35-117

T.C.
 ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
 ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Sayı :93130991-044-E.147571
 Konu :Anket Çalışması

28.12.2016

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Çanakkale Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 26.12.2016 tarih ve 60305806-44-E.1457910 sayılı yazısı ekte gönderilmektedir.
 Gereğini bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır

Sami YILMAZ
 Genel Sekreter

Ek : Dosya

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Terzioğlu Yerleşkesi Rektörlük Binası B Blok Zemin Kat
 2862180018

Bilgi için:Ebru PEKÇETİN
 Memur

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

101. yıl
ÇANAKKALE

Sayı : 60305806-44-E.108174

03.01.2017

Konu: Anket Çalışması

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ÇANAKKALE

İlgi : a) 23/12/2016 tarihli ve 14519210 sayılı Makam Onayı.
b) 02/01/2017 tarihli dilekçe.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Berkan SARISÜLÜK tarafından "Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Bilinci ve Çevreye Yönelik Davranışlarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında, yapılacak olan anket çalışmasına istinaden ilgi (a) Makam Onayı'nın iptal edilerek, farklı tarihlerde ve okullarda yapılması talebi ilgi (b) dilekçe ile bildirilmiştir.

Bu kapsamda, alınan ilgi (a) Makam Onayı'nın iptal edilerek, söz konusu anket çalışmasının 03/01/2017 - 01/06/2017 tarihleri arasında, ekli listede adı geçen okullarda öğrenim gören öğrencilere uygulanması; Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olurlarınıza arz ederim.

Önder YILMAZ
Şube Müdürü

OLUR
03.01.2017

Zülküf MEMİŞ
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
04.01.2017

Ek :

- 1-Dilekçe (1 sayfa)
- 2-Okul Listesi (1 sayfa)

Nermin AKSOY
V.H.K.İ

Millî Eğitim Müdürlüğü Valilik Binası 3. Kat
Elektronik Ağ: stratejigelistirme17@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Özgür AYDIN
Tel: 0286 217 11 35-117

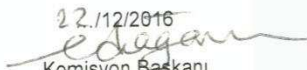
FORM: 2

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Berkan SARISÜLÜK
Kurumu / Üniversitesi	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Araştırma yapılacak iller/ilçeler	Çanakkale Merkez
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Lise
Araştırmanın konusu	"Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Bilinci ve Çevreye Yönelik Davranışlarının Değerlendirilmesi"
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Tez Çalışması
Veri Toplama Araçları	Anket Formu
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	Lise Öğrencileri
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
UYGUNDUR	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı:	

KOMİSYON

22.11.2016

 Komisyon Başkanı
 Erdal DOĞANCI

 Üye
 Süheyla H. YURDUSEV

 Üye
 Berrak AYTAÇLI

Ek C: Araştırmada Kullanılan Okullar

ANKET ÇALIşMASI OKUL LİSTESİ

Sıra No	Okul Adı
1	Sosyal Bilimler Lisesi
2	Çanakkale Anadolu Lisesi
3	İbrahim Bodur Anadolu Lisesi
4	Nedime Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
5	Çanakkale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
6	İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Önder YILMAZ
Şube Müdürü